

**RADA GMINY
WILCZYCE**
woj. świętokrzyskie

Załącznik

do Uchwały Nr IX/51/2015

Rady Gminy Wilczyce z dnia 8 września 2015 r.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce na lata 2015-2022

MARZEC-CZERWIEC 2015

Spis treści

Spis treści	2
1. Wstęp.....	4
2. Proces tworzenia strategii i jego uczestnicy	6
Część 1. Charakterystyka Gminy Wilczyce	12
1.1 Przestrzeń i środowisko	12
1.1.1 Położenie geograficzne	12
1.1.2 Charakterystyka sieci osadniczej	13
1.1.3 Zasoby naturalne	31
1.1.4 Klimat.....	33
1.1.5. Gleby	34
1.2 Infrastruktura techniczna	35
1.2.2 Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna.....	41
1.2.4 Energia elektryczna.....	43
1.2.5 Gospodarka odpadami.....	44
1.2.6 Transport i komunikacja	46
1.3 Sytuacja gospodarcza Gminy Wilczyce	47
1.3.1 Struktura przedsiębiorstw	47
1.3.2 Baza turystyczno- gastronomiczna	49
1.3.3 Zasoby turystyczno-krajobrazowe	51
1.3.4 Obszary i obiekty prawnie chronione	57
1.3.6 Tereny inwestycyjne Gminy Wilczyce.....	64
1.4 Analiza budżetu Gminy Wilczyce	66
1.5.1 Struktura ludności	71
1.5.2 Rynek pracy	77
1.5.5 Ochrona zdrowia	82
1.5.6 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Wilczyce	84
1.6 Edukacja, sport i kultura	87
1.6.1 Edukacja szkolna.....	87
1.6.2 Edukacja przedszkolna.....	89
1.6.3 Infrastruktura sportowa	90
1.6.4 Biblioteka publiczna	92
1.6.5. Kultura	95
1.6.5 Świetlice wiejskie	96
Część 2 – Obszary problemowe	97

2.1 Zidentyfikowane problemy w podziale na sołectwa.....	98
2.2. Mocne strony Gminy i czynniki sprzyjające rozwojowi.....	105
2.3. Szanse i zagrożenia rozwoju	108
Część 3. Misja, wizja, cele i działania	110
3.1. Misja i wizja strategii	110
3.2 Wizja strategii rozwoju - cel generalny	110
3.2. Cele operacyjne oraz kierunki działań.....	111
3.3 Najważniejsze zadania inwestycyjne	113
3.4 Źródła finansowania.....	119
Część 4. System wdrażania i monitorowania Strategii	142
4.1. Powołanie Zespołu Monitorującego	142
4.2 System monitorowania strategii.....	143
4.3 Sposoby oceny Strategii.....	144
4.4 Komunikacja społeczna i promocja	146
4.5 Aktualizacja Strategii.....	148
Spis tabel	149
Spis zdjęć	150
Spis wykresów	152

1. Wstęp

Planowanie strategiczne stanowi ważny obszar projektowania poszczególnych wymiarów działalności jednostek samorządu terytorialnego. Większość gmin posiada plany rozwojowe w poszczególnych dziedzinach życia społecznego, jednak kolejność i zakres ich wdrażania zależy zwykle od nacisków różnych grup czy od możliwości pozyskania środków na określony typ zadań. Niejednokrotnie, bowiem samorząd ma w swoim budżecie za mało środków w stosunku do potrzeb. Zachodzi zatem konieczność określenia priorytetów w taki sposób, aby osiągnąć możliwie najlepszą efektywność wydatkowanych środków.

Proces planowania strategicznego w Gminie Wilczyce rozpoczęto od dokładnej analizy jej funkcjonowania w podstawowych sferach życia społecznego. Diagnoza zasobów oraz problemów uświadamianych i zgłaszanych przez mieszkańców gminy podczas spotkań warsztatowych stanowiła przyczynek do określenia mocnych i słabych stron, a następnie zdefiniowania wynikających z nich szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Przyjęty sposób wyznaczenia obszarów priorytetowych – oparty na mocnych stronach gminy - pozwolił określić cele strategiczne i zadania. Planowanie, jako proces powinien mieć charakter ciągły. Niezbędny jest bieżący monitoring i ocena wdrażania planów strategicznych. Ustawiczny monitoring i ewaluacja pozwoli na wprowadzanie we właściwym czasie korekt i poprawek w założonych przedsięwzięciach.

Długofalowe planowanie rozwoju ma szczególne znaczenie dla właściwego ukierunkowania bieżącej i perspektywicznej działalności samorządów gminnych. Wspólnym mianownikiem dla rozwiązywania pojawiających się problemów społecznych i gospodarczych jest właściwe wykorzystywanie zasobów przestrzeni oraz zasobów gospodarczo-społecznych gminy. Zrównoważony rozwój sfery środowiskowej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej odbywający się bez degradacji środowiska, to jedyny możliwy i najbardziej obiecujący kierunek działań. Takie podejście nabiera szczególnego znaczenia na terenach, które czeka w najbliższych latach proces głębokiej restrukturyzacji. Potrzebują one wytyczenia dróg rozwojowych, nieprowadzących do krótkotrwałego dobrobytu kosztem degradacji środowiska, ale do rozwoju przyjaznego dla środowiska i dla ludzi. Takie warunki spełnia właśnie rozwój zrównoważony, określane również, jako ekorozwój.

Niniejsza strategia stanowi scenariusz przyszłości, do którego dążą władze gminy oraz społeczność lokalna. Określa sposoby i formy działania, których celem jest transformacja sytuacji obecnej na sytuację projektowaną. Opracowany dokument, w oparciu o dokonaną

diagnozę określa perspektywiczną wizję i misję gminy oraz cele priorytetowe i szczegółowe z uwzględnieniem ważniejszych zadań do realizacji.

Opracowując niniejszą strategię uwzględniano ważny aspekt planowania strategicznego, jakim są możliwie wszechstronne konsultacje społeczne planowanych rozwiązań, w których brali udział zarówno przedstawiciele władz gminy na czele z Wójtem Robertem Paluchem, przedstawiciele różnych grup społecznych oraz mieszkańcy poszczególnych miejscowości.

Wyznaczone po takich konsultacjach cele strategiczne są akceptowane przez większość mieszkańców – co zdecydowanie ułatwi ich realizację i zwiększy zrozumienie społeczne dla decyzji podejmowanych przez Radę Gminy.

2. Proces tworzenia strategii i jego uczestnicy

Strategia rozwoju to opracowany świadomie i celowo plan działań, wskazujący sposób osiągania wyznaczonych celów. Dla Gminy Wilczyce przyjęta została koncepcja budowy strategii oparta na szeroko pojmowanej metodzie partycypacji społecznej, aby możliwie najpełniej umożliwić mieszkańcom uczestnictwo w jej tworzeniu. Prace związane z opracowaniem Strategii Gminy Wilczyce na lata 2015 – 2022 rozpoczęte zostały w marcu 2015r., przy szerokim ich uspołecznieniu. Podstawowe cechy charakteryzujące ten tok działania to:

- partnerstwo międzysektorowe, tzn. udział w spotkaniach rolników, przedsiębiorców, pracowników Urzędu Gminy, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych,
- zasada konsensusu przy podejmowaniu decyzji,
- informowanie mieszkańców o pracach nad Strategią na każdym jej etapie.

W związku z powyższym podjęto następujące kroki:

- zaangażowana została firma konsultingowa GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o., której doradcy współpracowali przy budowie strategii;
- przeprowadzono szereg spotkań konsultacyjnych.

Najważniejsze etapy pracy nad opracowaniem strategii dotyczyły:

- przyjęcia wizji rozwoju Gminy,
- przyjęcia celu nadrzędnego i celów głównych rozwoju Gminy,
- identyfikacji problemów wpływających na rozwój Gminy,
- przyjęcia celów szczegółowych rozwoju Gminy,
- opracowania planu operacyjnego strategii z określeniem zadań planowanych do realizacji,
- opracowania koncepcji wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii.

Budując Strategię Rozwoju Gminy Wilczyce na lata 2015-2022 postawiono sobie cele szczegółowe, do których należy zaliczyć:

- podnoszenie poziomu życia mieszkańców,
- zaproponowanie rozwiązań umożliwiających wzrost gospodarczy Gminy,
- przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia oraz niwelowaniu już istniejącego,
- tworzenie warunków służących przyciąganiu kapitału z zewnątrz do inwestowania na terenie Gminy,
- promocja walorów i zalet Gminy Wilczyce.

Prace związane z opracowaniem strategii trwały 3 miesiące od marca 2015r. do końca maja 2015r. W okresie tym- odbyło się spotkanie konsultacyjne, w których uczestniczyli:

1. Robert Paluch – Wójt Gminy Wilczyce
2. Adam Krakowiak – Przewodniczący Rady Gminy, radny Gminy Wilczyce
3. Paweł Śmieszek – Urząd Gminy Wilczyce
4. Rafał Graczkowski – przedstawiciel firmy GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.
5. Jan Choda – sołtys Sołectwa Tułkowice
6. Mirosława Ciżła – sołtys Sołectwa Dobrocice
7. Zdzisława Zaczekiewicz – sołtys Sołectwa Zagrody
8. Urszula Mazurkiewicz – sołtys Sołectwa Przewody
9. Anna Kolera – sołtys Sołectwa Wysiadłów
10. Lucyna Krakowiak – sołtys Sołectwa Daromin
11. Krystian Paw – sołtys Sołectwa Bugaj
12. Sylwia Kowalska – sołtys Sołectwa Bożęcin
13. Edward Trznadel – radny Gminy Wilczyce
14. Eugeniusz Król – radny Gminy Wilczyce
15. Stanisław Kolasiński – radny Gminy Wilczyce
16. Dorota Oszczudłowska – sołtys Sołectwa Wilczyce
17. Grzegorz Burek – sołtys Sołectwa Dacharzów
18. Anna Kęsy – radna Gminy Wilczyce
19. Jarosław Borowski – radny Gminy Wilczyce
20. Elżbieta Smolarska – radna Gminy Wilczyce
21. Jan Roźmiej – radny Gminy Wilczyce
22. Teresa Pilch – radna Gminy Wilczyce

Zdjęcie 1 Robert Paluch – Wójt Gminy Wilczyce podczas spotkania z radnymi i sołtysami w dniu 08.04.2015r.
Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

W trakcie prac nad Strategią wykorzystane zostały udostępnione przez Urząd Gminy materiały dotyczące stanu Gminy, w tym materiały statystyczne i opracowania analityczne, w szczególności dane dotyczące struktury ludności, statystyka migracyjna, wykaz jednostek oświatowych, wykaz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (dalej: OSP), dane dotyczące infrastruktury technicznej oraz zestawienia środków budżetowych i wieloletniej prognozy finansowej dla Gminy Wilczyce z wykazem planowanych przedsięwzięć.

Podczas spotkań mieszkańcy mogli podzielić się spostrzeżeniami na temat swojej miejscowości/gminy oraz opinią dotyczącą sugerowanych kierunków rozwoju Gminy. Podczas spotkań konsultacyjnych z jednej strony wskazywano na zasoby i pozytywne strony mieszkania w poszczególnych miejscowościach, z drugiej zaś omawiano różnorodne problemy zarówno natury społecznej, jak i infrastrukturalnej, które wymagają opracowania strategicznej wizji ich rozwiązania.

Zdjęcie 2 Uczestnicy spotkania konsultacyjnego w dniu 08.04.2015r. Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 3 Radni i sołtysi podczas konsultacji społecznych Strategii Rozwoju Gminy

Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

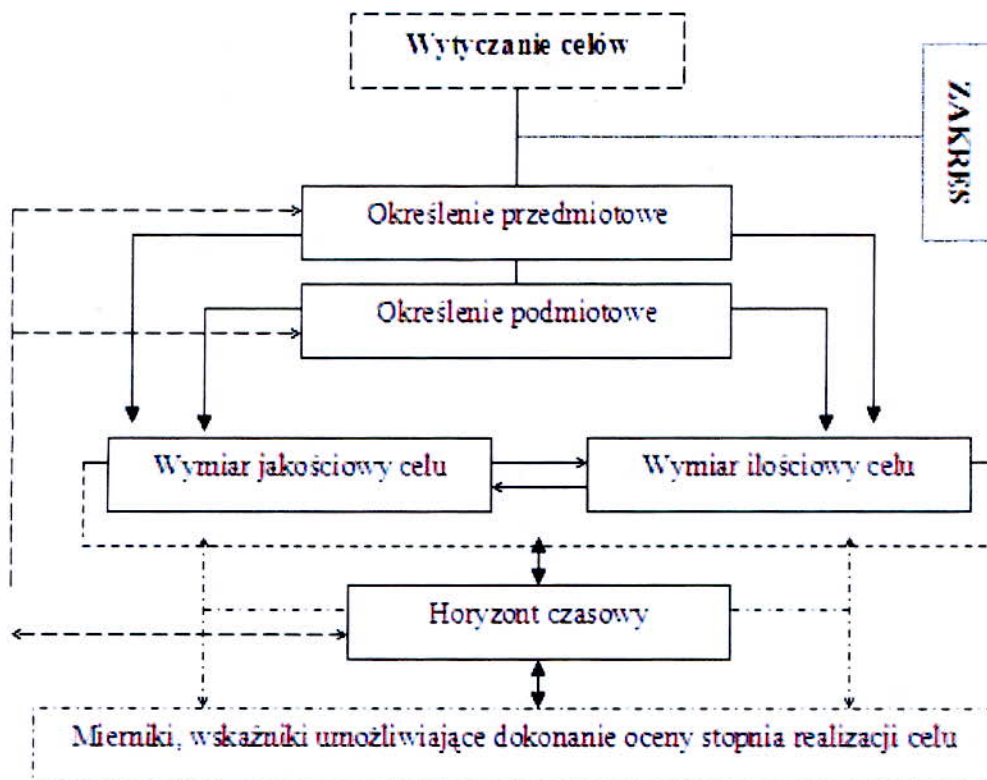
3. Metodologia

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce obejmuje horyzont czasowy do roku 2022. Jest ona produktem planowania strategicznego wykonanego przez zewnętrznych ekspertów wspólnie z Wójtem i pracownikami Urzędu Gminy Wilczyce, radnymi, sołtysami, przedstawicielami organizacji społecznych oraz mieszkańcami gminy. Do jej opracowania wykorzystano metodę planowania społecznego połączoną z metodą ekspercką. W procesie opracowywania dokumentu przyjęto założenie, że zastosowana **metoda planowania strategicznego** to systematyczne i ciągłe działanie, podczas którego samorząd przewiduje i planuje przyszłość, określa odpowiednie etapy realizacji i realne środki do jej osiągnięcia. Planowanie strategiczne, jako proces ciągły łączy w sobie dużą liczbę małych projektów w celu osiągnięcia szerszych celów ekonomicznych. Jednym z warunków pełnej realizacji tego procesu jest zastosowanie **metody partycypacji społecznej**, czyli włączenia lokalnych liderów oraz grup mieszkańców Gminy w zespoły zadaniowe dążące do zintegrowanego opracowania planu rozwoju Gminy. Proces uspołeczniania planowania rozwoju Gminy odbywał się w następujących płaszczyznach:

- opis statystyczny, w który zaangażowani zostali kierownicy jednostek organizacyjnych Gminy,
- włączenie liderów społeczności lokalnych w przygotowanie strategii, udział mieszkańców w dyskusjach strategicznych.

Dokonano także analizy dostępnych dokumentów strategicznych dotyczących Gminy Wilczyce.

Ważnym aspektem związanym z procesem formułowania celów jest horyzont czasowy oraz trafne określenie i dobór właściwych wskaźników umożliwiających dokonanie precyzyjnej i rzetelnej oceny realizacji działań będących pochodną założonego celu. Schemat 1 zawiera wizualizację metodyki przejrzystego i zrozumiałego wytyczania celów, którą uwzględniono w procesie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce na lata 2015 – 2022.

Schemat 1: Metodyka wytyczania celów. Źródło: Waldemar Walczak, Rola fazy planowania w zarządzaniu projektami, E-mentor nr 1 (33) / 2010.

Część 1. Charakterystyka Gminy Wilczyce

1.1 Przestrzeń i środowisko

1.1.1 Położenie geograficzne

Gmina Wilczyce usytuowana jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. Gmina graniczy z następującymi gminami: Dwikozy, Obrazów, Ożarów, Lipnik i Wojciechowice. Gmina Wilczyce według podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego (1977) położona jest w Prowincji Wyżyny Małopolskiej, Podprowincji Wyżyny Środkowomałopolskiej, Makroregionie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej oraz w Mezoregionie Wyżyny Sandomierskiej. Pod względem budowy geologicznej gmina Wilczyce położona jest w obrębie dużej jednostki geologicznej zwanej trzonem paleozoicznym Gór Świętokrzyskich¹. Powierzchnia Gminy wynosi 6994 hektarów. Gminę według danych na koniec 2014r. zamieszkiwało 3858 osób.

Mapa nr 1. Mapa Powiatu Sandomierskiego

Źródło: <https://www.osp.org.pl/hosting/mapy/swietokrzyskie/sandomierski.jpg>, styczeń 2015

¹ J. Myjak, W dolinie Opatówki, PAIR Sandomierz 2006r, str.9

1.1.2 Charakterystyka sieci osadniczej

W skład Gminy Wilczyce wchodzi 16 sołectw:

- Bożęcin
- Bugaj
- Dacharzów
- Daromin
- Dobrocice
- Gałkowice – Ocina
- Łukawa
- Ocinek
- Pęczyny
- Pielaszów
- Przewody
- Radoszki
- Tułkowice
- Wilczyce
- Wysiadłów
- Zagrody

Ośrodek gminny mieści się w miejscowości Wilczyce i leży w środkowej części gminy. Gmina zlokalizowana jest w niewielkiej odległości od miasta Sandomierz. Inne pobliskie ośrodki miejskie to Ożarów, Staszów i Ostrowiec Świętokrzyski. Odległość do Kielc, będącego największym miastem regionu i jednocześnie miastem wojewódzkim wynosi 90 kilometrów. Mieszkańcy gminy zamieszkują głównie w zabudowie jednorodzinnej zagrodowej². Budynki mieszkalne ogrzewane są indywidualnie, głównym paliwem jest węgiel kamienny.

Krótki rys historyczny Gminy Wilczyce

Wzmianki historyczne dotyczące gminy sięgają XIII wieku i związane są z pobliskim Sandomierzem. Pierwsze zapisy o podsandomierskiej wsi Łukawa pochodzą z około 1220

---

² Wg Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego zabudowa na terenie Gminy Wilczyce kształtuje się w następujący sposób: 90% zabudowa zagrodowa, 3% zabudowa usługowa, 3% zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, 0,5% ciągi piesze, 2% tereny przemysłowe, 0,5% zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, 1% infrastruktura komunalna. Razem 100% terenów pod zabudowę.

roku, kiedy biskup krakowski Iwo Odrowąż podarował tę miejscowość klasztorowi Cystersów w Wąchocku. Historia gminy Wilczyce najprawdopodobniej związana była z rozwojem miasta Sandomierz stanowiąc jego naturalne rolnicze zaplecze. Urodzajne gleby oraz dostęp do wody sprzyjał gospodarce rolnej, co spowodowało, że ziemia ta eksploatowana była przez człowieka od najdawniejszych czasów.

Przez średniowieczne tereny dzisiejszego terytorium gminy Wilczyce wiodło kilka ważnych szlaków handlowych. Doliną Opatówki wiodł między innymi szlak handlowy z Zawichostu do Opatowa. W średniowieczu powstało tu większość istniejących do dzisiaj wiosek. Z reguły były one własnością rycerską, a później szlachecką. Kilka miejscowości należało do duchowieństwa. Średniowieczne Wilczyce dziedziczyli długo Zaklikowie herbu Topór. Podstawą życia społeczno-gospodarczego przez wszystkie minione stulecia na terenie gminy Wilczyce było rolnictwo. Do lat 70. XX wieku rolnictwo oparte było na dwóch podstawowych kierunkach: uprawie roślin zbożowych a później okopowych oraz na chowie zwierząt głównie bydła, trzody chlewnej, owiec, koni oraz drobiu.

Rzeka Opatówka, nad którą powstały Wilczyce obfitowała w ryby i raki, które urozmaicały pożywienie nie tylko chłopów, ale także mieszkańców dworów.

O funkcjonowaniu na tych terenach ludzi od najdawniejszych czasów świadczą liczne odkrycia. W miejscowości Dacharzów odkryto **kurhan epoki brązu**, w Wilczycach na kulminacji cypla lessowego odkryto **paleolityczne obozowisko łowców nosorożca włochatego**. W 1926 r. w Darominie odkryto **neolityczne groby szkieletowe i ziemianki mieszkalne**.

Gmina Wilczyce w dzisiejszym rozumieniu, jako ośrodek władzy administracyjnej podstawowego szczebla powstała po Powstaniu Styczniowym. Pierwszy raz odnotowana została w oficjalnych źródłach w 1867r. jako gmina położona w powiecie sandomierskim i guberni radomskiej³.

---

³ J. Myjak, W dolinie Opatówki, PAIR Sandomierz 2006r, str. 25-27.

Gmina w obiektywie

SOŁECTWO DAROMIN

Zdjęcie 4. Droga w miejscowości Daromin - fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 5. Kapliczka przydrożna w Darominie -
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO PIELASZÓW

Zdjęcie 6. Droga w miejscowości Pielaszów-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 7. Pomnik Poległych w Pielaszowie-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO DOBROCICE

Zdjęcie 8. Most łączący Dobrocice i Pielaszów- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 9. Kapliczka przydrożna w Dobrocicach-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO PĘCZYNY

Zdjęcie 10. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Pęczynach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 11. Droga w Pęczynach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO PRZEZWODY

Zdjęcie 12. Droga w Przewodach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO BOŻĘCIN

Zdjęcie 13. Krajobraz w Bożęcinnie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 14. Świetlica wiejska w Bożęcynie fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO ŁUKAWA

Zdjęcie 15. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Łukawie fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 16. Zespół Szkół w Łukawie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO GAŁKOWICE-OCIN

Zdjęcie 17. Droga w Gałkowicach Ocín- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO WYSIADŁÓW

Zdjęcie 18. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Wysiadłowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO OCINEK

Zdjęcie 19. Droga w miejscowości Ocinek- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 20 Dom rodzinny pisarza Wincentego Burka – Ocinek. Fot. Wojciech Kondrat

Zdjęcie 21 Figurka przydrożna – Ocinek. Fot. Wojciech Kondrat

Zdjęcie 22. Ocinek z lotu ptaka. Właściciel zdjęcia: Urząd Gminy Wilczyce

SOŁECTWO RADOSZKI

Zdjęcie 23. Droga w Radoszkach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 24. Szkoła w Radoszkach-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO DACHARZÓW

Zdjęcie 25. Droga w Dacharzowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 26. Ośrodek Kultury w Dacharzowie-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO ZAGRODY

Zdjęcie 27. Miejscowość Zagrody- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO TUŁKOWICE

Zdjęcie 28. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Tułkowicach
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 29. Droga w miejscowości Tułkowice-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO WILCZYCE

Zdjęcie 30. Ośrodek Kultury w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 31. Zespół Szkół w Wilczycach. Fot. Wojciech Kondrat

Zdjęcie 32. Budynek Urzędu Gminy w Wilzycach-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

SOŁECTWO BUGAJ

Zdjęcie 33. Droga w miejscowości Bugaj- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 34. Światlica wiejska w sołectwie Bugaj-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

1.1.3 Zasoby naturalne

Kopaliny

Zgodnie z bilansem złóż kopalin w Polsce (według stanu na dzień 31.XII. 2013) na terenie gminy Wilczyce **występują:**

- **złoże wapieni**, które nosi nazwę Zagrody a zasób geologiczno-bilansowy tego złoża to 3140 m³. Złoże to **nie jest obecnie eksploatowane**.
- **dwie czynne piaskownie**. Trzecia piaskownia jest ujęta w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego, ale na chwilę obecną nie dysponuje stosowną koncesją na wydobycie piasku.

Wody podziemne⁴

Poziomy wodonośne o znaczeniu użytkowym występują w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych, mezozoicznych: kredy, jury i triasu oraz paleozoicznych: permu i dewonu. Skały kambru, ordowiku, syluru i dewonu dolnego uznano za niewodonośne (praktycznie bezwodne). Są to głównie piaskowce kwarcytowe, mułowce, iłowce, łupki i szarogłazy. Jakość wód w utworach czwartorzędowych jest zła, wymaga ona skomplikowanego uzdatniania. Spowodowane jest to wysoką zawartością żelaza oraz ponadnormowych zawartości amoniaku. Miąższość wodonośnego czwartorzędu w dolinie rzeki Opatówki wynosi około 10 m. Utwory czwartorzędowe znajdują się w miejscowości Wilczyce i Radoszki. Wydajności otworów studziennych wynosi przeważnie 10-30 m.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne występuje w centralnej części Gminy Wilczyce. Kompleks osadów trzeciorzędowych jest bardzo zróżnicowany litologicznie (piaski, piaskowce, mułowce, wapienie, łupki). Miąższość osadów wynosi 10-40 m. Poziom ten jest drenowany przez Opatówkę. Trzeciorzędowy poziom wodonośny ujęty jest kilkoma otworami studziennymi we wsiach Daromin, Wilczyce i Radoszki. Wydajności otworów studziennych wynosi najczęściej do 10 m (lokalnie do 30 m). Wody w utworach trzeciorzędowych charakteryzują się średnią jakością z powodu podwyższonej zawartości żelaza oraz manganu.

Jurajskie piętro wodonośne występuje w północnej części Gminy. Użytkowe poziomy wodonośne stanowią spękane wapienie jury górnej oraz piaskowcowo - mułowcowe skały jury środkowej i dolnej. Węglanowy kompleks górnej jury tworzy szczelinowo - krasowy zbiornik wodonośny w północno-wschodniej części obszaru. Jego cechą charakterystyczną są korzystne

⁴ Prognoza Oddziaływania Na Środowisko II Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilczyce, Tarnów 2013

parametry hydrogeologiczne. Poziom górnio jurajski jest eksploatowany w postaci dużego ujęcia w rejonie Romanówka-Wyspa-Prusy na potrzeby Sandomierza oraz gmin Wilczyce i Obrazów. Zasoby eksploatacyjne ujęcia zatwierdzono w 1994 r. w wysokości 480 m przy depresji 16,9- 22,5 m.

Triasowe piętro wodonośne występuje w północno-zachodniej części gminy Wilczyce. Użytkowe poziomy wodonośne tworzą wapienie i dolomity triasu środkowego (wapienia muszlowego) oraz piaskowce, iłowce i mułowce triasu dolnego. Wody w utworach triasu są dobre jakościowo i nie wymagają uzdatniania.

Permskie piętro wodonośne występuje w zlepieńcach cechsztynu w zachodniej części obszaru. Wydajność potencjalną otworów oceniono na 10-30 m. Wody w utworach permu uznano za dobre. Na terenie Gminy Wilczyce nie występują otwory ujmujące cechsztyński poziom wodonośny.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy znajduje się w dorzeczu lewobrzeżnej Wisły. Centralną część zajmuje zlewnia rzeki Opatówki płynącej z zachodu na wschód. Stanowi ona główną oś hydrologiczną obszaru. Rzeka ta jest na ogół nieuregulowana. Jedynie w rejonie od Wilczyc do Wysiadłowa rzeka na krótkim odcinku ma uregulowane koryto o szerokości 2-3 m oraz głębokości wcięcia 1-2 m. Opatówka płynie na ogół wąską, głęboko wciętą doliną. Maksymalna szerokość doliny wynosi około 700 m⁵.

Rzeka Opatówka zaczyna się w wysiękach u podnóży północnych stoków Góry Witosławskiej w Paśmie Jeleniowskim Gór Świętokrzyskich i płynie przez Wyżynę Opatowską – Sandomierską w kierunku południowo – wschodnim, mija Opatów, a następnie podąża przez teren gminy Lipnik i wchodzi na teren Gminy Wilczyce. Ostatecznie rzeka Opatówka przepływa przez gminę Dwikozy i na jej obszarze wpada do Wisły. Długość Opatówki wynosi 55 km. Różnica poziomów między źródłami a ujściem wynosi 112 m, co daje spadek 2,04%.

Do Opatówki dopływają różne ciekі – zazwyczaj bez nazw. Te nazwane to - od północy Lisowa, zaś od południa (od Kleczanowa) ciek zwany Kleczanówką. Na terenie gminy Wilczyce występują również okresowe strumienie po gwałtownych opadach i podczas roztopów. Wówczas to wypełniają się one wodą oraz tworzą niewielkie stawy w niektórych wsiach m.in. w Zagrodach, dawny staw dworski w Wilczycach, stawy rybne w Przezwodach, Zagrodach i Łukawie. Istnieje również kilka źródeł pulsujących⁶.

⁵ Prognoza Oddziaływania Na Środowisko II Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilczyce, Tarnów 2013.

⁶ J. Myjak, W dolinie Opatówki, PAIR Sandomierz 2006r, str.13-14.

1.1.4 Klimat

Klimat gminy Wilczyce charakteryzują ścierające się nad terytorium wpływy od południowego wschodu klimatu kontynentalnego i od północnego-zachodu klimatu oceanicznego. Teren gminy Wilczyce zaliczany jest do dzielnicy XI Radomskiej. W porównaniu do zachodniego Pasma Łysogór Gór Świętokrzyskich Gmina znajduje się w zasięgu łagodniejszego oddziaływania klimatycznego. Opady wynoszą średnio 600-700mm w roku natomiast okres wegetacji wynosi 200-220 dni. Izotermy stycznia wynoszą od $-3,5^{\circ}\text{C}$ do $-4,5^{\circ}\text{C}$, izotermy lipca $+18^{\circ}\text{C}$ do $18,5^{\circ}\text{C}$.

Według regionalizacji klimatycznej A. Wosia gmina Wilczyce należy do XXII regionu klimatycznego, który charakteryzuje się małą zmiennością warunków pogodowych. Liczba dni ze spadkiem poniżej 0°C wynosi 47,6 natomiast liczba z pogodą bardzo ciepłą wynosi od 30 do 50 dni. Dni, w których występują opady jest 46-53.

Amplituda temperatur powietrza średnioroczna jest jedną z wyższych w kraju ($21-22^{\circ}$). Warto podkreślić, iż gmina Wilczyce należy do jednego z lepiej nasłonecznionych obszarów Polski (1300 - 1400 godzin), co przekłada się m.in. na wysoki poziom produkcji warzywniczej. Pozostałe ciekawostki klimatyczne to:

- średnie zachmurzenie nieba w roku wynosi 55-70%,
- liczba dni mglistych w ciągu roku nie przekracza 30,
- liczba godzin ze słońcem w ciągu dnia kształtuje się na poziomie od 3 zimą do 9 godzin latem.
- niekorzystną cechą klimatyczną terenu jest występowanie pasa gradowego szczególnie na obszarach doliny Opatówki od Zagród do Dwikóz, jak również zimny prąd powietrza przemieszczający się doliną Opatówki od Pasma Jeleniowskiego Gór Świętokrzyskich do doliny Wisły⁷.

---

⁷ J. Myjak, W dolinie Opatówki, PAIR Sandomierz 2006r, str. 10-11.

1.1.5. Gleby

Według regionalizacji litologiczno-glebotwórczej gmina leży we wschodniej paleozoicznej części Gór Świętokrzyskich i Zapadliska Karpackiego wypełnionego osadami trzeciorzędowymi. Gmina Wilczyce posiada bardzo urodzajne gleby: czarnoziemy (80%) wytworzone na lessach, gołe lessy, a także w Dolinie Opatówki mady rzeczne. Według syntetycznego wskaźnika jakości dla gruntów ornych i dla użytków zielonych gleby występujące w Gminie Wilczyce zaliczane są do dobrych i bardzo dobrych.

Najważniejszym procesem geologicznym na terenie gminy Wilczyce było tworzenie się lessu, czyli wierzchniej pokrywy ziemi, a dokładniej twardych skał, z których zbudowane są Góry Świętokrzyskie. Less to glina nawiana w kolorze żółtym, która składa się z ziarenek kwarcu z dużą domieszką węgla wapnia. Less to zarówno skała macierzysta jak i gleba. Lessy charakteryzują się dużą urodzajnością. Poza tym na lessach tworzą się najlepsze warunki do rozwinięcia czarnoziem, czyli bardzo dobrych jakościowo gleb⁸.

Zdjęcie 35 Użytki rolne w miejscowości Dobrocice. Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

⁸ J. Myjak, W dolinie Opatówki, PAIR Sandomierz 2006, str.18-19.

1.2 Infrastruktura techniczna

W skład infrastruktury technicznej gminy zalicza się m.in.: infrastrukturę drogową, wodociągową, sanitarną, gazową, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną. W strategii uwzględniono również dostępność usług telekomunikacyjnych jak również transport i komunikację.

Poniżej wyszczególniono projekty zrealizowane bądź realizowane w ramach PROW 2007 - 2013.

L.p.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość projektów	Osiągnięte rezultaty
1.	Rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku OSP na potrzeby utworzenia Centrum Kultury w miejscowości Wilczyce.	2009-2010	839 976,83 zł	Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi poprzez uruchomienie świetlicy wiejskiej z biblioteką.
2.	Remont z wyposażeniem budynku remizy na potrzeby funkcjonowania świetlicy wiejskiej w miejscowości Wysiadłów.	2010 rok	93 945,01 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
3.	Remont z wyposażeniem budynku remizy (strażnicy) zlokalizowanej na działce o nr 256 w msc. Przewody na potrzeby funkcjonowania świetlicy wiejskiej.	2011 rok	82 466,35 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
4.	Remont z wyposażeniem budynku remizy na potrzeby funkcjonowania świetlicy wiejskiej w miejscowości Radoszki.	2011 rok	111 949,95 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
5.	Adaptacja budynku OSP w Pielaszowie na potrzeby świetlicy wiejskiej wraz z			Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów

	wyposażeniem.	2012 rok	29 306,73 zł	życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
6.	Odnowa budynku OSP w Darominie na potrzeby świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem	2012 rok	30 647,80 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
7.	Remont budynku OSP w Pęczynach na potrzeby świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem	2012 rok	20 330,68 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
8.	Wyposażenie pomieszczeń budynku świetlicy wiejskiej przekształconego na Centrum Kultury w Wilzycach.	2012 rok	24 475,75 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
9.	Budowa placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w Wysiadłowie.	2013 rok	33 706,74 zł	Stworzenie alternatywnych form i miejsc spędzania wolnego czasu
10.	Budowa placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w Przezwodach	2013 rok	33 097,00 zł	Stworzenie alternatywnych form i miejsc spędzania wolnego czasu
11.	Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Wysiadłowie	2014 rok	60 278,45 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
12.	Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Darominie	2014 rok	33 744,82 zł	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego i spotkań społeczności lokalnej.
13.	Budowa placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w			Stworzenie alternatywnych form i

	Radoszkach	2014 rok	33 100,11 zł	miejsce spędzania wolnego czasu
14.	Budowa placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w Darominie	2014 rok	37 743,04 zł	Stworzenie alternatywnych form i miejsc spędzania wolnego czasu
15.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Wilczyce.	w trakcie realizacji – planowany termin zakończenia 09.05.2015r.	szacunkowy koszt ok. 730 000,00 zł	Poprawa infrastruktury technicznej związanej z gospodarką ściekową poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
16.	Remont świetlic wiejskich w miejscowościach Radoszki, Daromin i Pielaszów	Realizacja do 15.05.2015r.	117 000,00 zł	Wymiana pokryć dachowych. Gmina uzyskała dotację w ramach działania PROW „Odnowa i rozwój wsi”

1.2.1 Infrastruktura drogowa

Przez teren Gminy Wilczyce przebiegają drogi o znaczeniu gminnym, powiatowym i krajowym. Brak jest dróg o znaczeniu wojewódzkim. Wiele dróg gminnych wymaga remontu z powodu bardzo złego stanu nawierzchni. Poniższe tabele zawierają szczegółowe informacje na temat dróg na terenie Gminy Wilczyce.

Tabela 1. Wykaz dróg gminnych

L.p.	Aktualny numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie Gminy
1.	395001 T	Pielaszów - Wesołówka	1062 metry
2.	395002 T	Pielaszów - Studzianki	687 metrów
3.	395003 T	Pielaszów - Sadłowice	2100 metrów
4.	395004 T	Pielaszów - Dobrocice	2620 metrów
5.	395005 T	Dobrocice- Jankowice	2305 metrów
6.	395006 T	Tułkowice - Przewody	3243 metry
7.	395007 T	Tułkowice - Wilczyce	2450 metrów
8.	395008 T	Wilczyce -Daromin	3687 metrów
9.	395009 T	Dacharzów - Pęczyny	3357 metrów
10.	395010 T	Dacharzów - Rożki	1462 metry
11.	395011 T	Daromin – Grochocice Kolonia	3356 metrów
12.	395012 T	Daromin - Grochocice	2315 metrów
13.	395013 T	Daromin –Daromin Gościniec	1295 metrów
14.	395014 T	Daromin wieś	975 metrów
15.	395015 T	Daromin - Szkoła	181 metrów
16.	395016 T	Daromin- Przewody	1785 metrów
17.	395017 T	Przewody – Daromin Gościniec	862 metry
18.	395018 T	Przewody – Przewody Kolonia	3537 metrów
19.	395019 T	Wilczyce – Bugaj (wysypisko śmieci)	2904 metry
20.	395020 T	Wilczyce – Szkoła	519 metrów
21.	395021 T	Wilczyce - Bugaj	2205 metrów
22.	395022 T	Wilczyce – Wilczyce Kolonia	2629 metrów
23.	395023 T	Wilczyce Kolonia - Sobótka	1150 metrów
24.	395024 T	Wilczyce – Podłącze – Gałkowice Ocin	3147 metrów
25.	395025T	Łukawa Kościelna – Wilczyce - Podłącze	1312 metrów
26.	395026 T	Radoszki - Lenarczyce	1975 metrów
27.	395027 T	Radoszki wieś - Podgajówka	1600 metrów
28.	395028 T	Wysiadłów- Wysiadłów Kolonia	550 metrów

29.	395029 T	Wysiadłów – Ocinek Kolonia	1181 metrów
30.	395030 T	Wysiadłów – Kolonia Ocinek	667 metrów
31.	395031 T	Wysiadłów - Rzeczyca	640 metrów
32.	395032 T	Gańkowice Ocín (koło)	250 metrów
33.	395033 T	Gańkowice Ocín - Kichary	950 metrów
34.	395034 T	Łukawa – Gańkowice Ocín Kolonia	340 metrów
35.	395035 T	Łukawa Rządowa – Łukawa Zakrzacze	967 metrów
36.	395036 T	Łukawa Zakrzacze – Łukawa Rządowa	1050 metrów
37.	395037 T	Przewody – Wilczyce (Babie Doły)	625 metrów
38.	395038 T	Zagrody - Komorna	737 metrów
39.	395039 T	Dacharzów - Wierzbiny	1400 metrów
40.	395040 T	Wysiadłów - Chwałki	2450 metrów
41.	395041 T	Radoszki – Wilczyce (Sachalin)	1060 metrów
42.	395042 T	Dobrocice - Międzygórz	1105 metrów
43.	395043 T	Ocinek – Kichary Nowe	622 metry
44.	395044 T	Ocinek - Wysiadłów	1671 metrów
45.	395045 T	Daromin (Remiza) – Kolonia Ożarowska	1900 metrów
46.	395046 T	Wilczyce - Przewody	760 metrów
47.	395047 T	Łukawa wieś	897 metrów
48.	395048 T	Radoszki - Chwałki	1723 metry
49.	395049 T	Łukawa Kościelna – Łukawa Rządowa – Łukawa Zakrzacze	3062 metry
50.	395050 T	Radoszki - Dacharzów	1490 metrów
51.	Do dnia dzisiejszego nie został nadany numer ⁹	Daromin – Łopata	1260 metrów
52.		Bugaj - Bożęcin	3340 metrów
53.		Bożęcin - Bugaj	1265 metrów
54.		Przewody - Bugaj	1700 metrów
55.		Wilczyce - Jakubówka	2400 metrów
56.		Jankowice koło	480 metrów
57.		Nowy Ocinek – Kichary Nowe	722 metry
58.		Dobrocice Górne	1360 metrów
59.		Zagrody - Wincentów	1065 metrów
60.		Dacharzów - Wincentów	2100 metry
61.		Łukawa - Gańkowice	1725 metrów
62.		Wysiadłów(Doły) - Chwałki	2135 metrów
63.		Radoszki - Wysiadłów	1250 metrów
64.		Łukawa Kościelna	1635 metrów
65.		Pęczyny koło	1740 metry

⁹ Droga została zaliczona w ramach uchwały Rady Gminy do kategorii dróg gminnych.

66.		Daromin (Suche Łąki)	2060 metrów
-----	--	----------------------	-------------

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Tabela 2. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Wilczyce

L.p.	Aktualny numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie Gminy
1.	0730 T	Pielaszów – Nowy Daromin - Daromin	4667 metrów
2.	0735 T	Daromin – Przewody – Wilczyce – Dacharzów – Radoszki - Wysiadłów	12013 metrów
3.	0736 T	Bożęcín – Przewody – Pęczyny-Kleczańów	8436 metrów
4.	0750 T	Wilczyce – Łukawa Kościelna – Gałkowiec – Jaroszkówka - Romanówka	4728 metrów
5.	0752 T	Gałkowiec Ocín – Kichary Nowe – Bykowiec - Dwikozy	1819 metrów
6.	0753 T	Chwałki – Sucharzew – Rzeczycy Sucha – Rzeczycy Mokra - Doraz	102 metry
7.	0768 T	Bugaj – Ostra Góra - Wilczyce	4012 metrów

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Tabela 3. Wykaz dróg krajowych przebiegających przez Gminę Wilczyce

L.p.	Aktualny numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie Gminy
1.	DK nr 79	Warszawa – Zwoleń – Sandomierz – Kraków – Katowice - Bytom	7100 metrów

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

W 2015r. Gmina Wilczyce zrealizuje 3 inwestycje w ramach tzw. „środków po powodziowych”. Będą to następujące przedsięwzięcia:

- Przebudowa drogi gminnej nr 004354T Wysiadłów-Chwałki na odcinku od km 0+560 do km 1+600 w miejscowości Wysiadłów – wartość zadania netto: 313 989,55 zł
- Odbudowa drogi gminnej nr 395050T Radoszki-Ducharzów na odcinku od km 0 + 285 do km 1 + 173 w miejscowości Radoszki – wartość netto zadania: 269 173,98 zł
- Przebudowa drogi gminnej Daromin – Łopata na odcinku od km 0+000 do km 0+610 w miejscowości Daromin – wartość netto inwestycji: 169 348,47 zł

1.2.2 Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna

Gmina Wilczyce jest w 100% zwodociągowana (stan na 31.12.2014 r.). Tabela poniżej prezentuje podstawowe wskaźniki zwodociągowania gminy.

Tabela 4. Wskaźniki zwodociągowania w Gminie

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2014r.
1.	Wskaźnik zwodociągowania gminy	%	100
2.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km	103,5
3.	Podłączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	927
4.	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /mieszk./rok	ok. 32,3 m ³

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Gmina Wilczyce nie posiada kanalizacji sanitarnej (występują zbiorniki bezodpływowe na ścieki - 690sztuk). Nie w pełni jest również uporządkowany temat sieci kanalizacji deszczowej (odwodnieniowej).

Gmina Wilczyce nie posiada aglomeracji i nie jest ujęta w „Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.

Na terenie gminy około 70% siedlisk oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej posiadają kanalizacje indywidualne zakończone bezodpływowymi zbiornikami ścieków. Pozostałe 30% wyposażone jest w suche ustępy.

W 2015r. Gmina Wilczyce realizowała projekt „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Wilczyce” (wartość kosztorysowa 733 tys. zł) w ramach z działania PROW „Podstawowe usługi dla ludności” dotyczący zakupu i montażu 39 przydomowych oczyszczalni ścieków (miejscowości Radoszki, Pielaszów, Daromin, Łukawa, Pęczyny, Wilczyce, Dobrocice, Przewody).

Warto dodać, iż na terenie Gminy Wilczyce funkcjonuje jednostka budżetowa - Zakład Gospodarki Komunalnej (ZGK), który nie posiada na dzień dzisiejszy wyposażenia typu ciągnik, wóz asenizacyjny. W kwietniu 2015r. zakupiono koparko-ładowarkę. Odbiorem ścieków od mieszkańców gminy na dzień dzisiejszy zajmują się podmioty prywatne.

1.2.3 Infrastruktura gazowa

Sieć gazową na terenie Gminy Wilczyce mają następujące sołectwa:

- Dobrocice,
- Pęczyny,
- Łukawa,
- Gałkowice - Ocín,
- Wysiadłów,
- Ocinek,
- Radoszki,
- Dacharzów,
- Łukawa oraz
- część Wilczyc.

Przez tereny Gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Dn300mm 4Mpa relacji Ostrowiec Świętokrzyski – Sandomierz, który zasila dwie stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia stanowiące bezpośrednie źródła gazu średnioprężnego dla Gminy Wilczyce. Są to stacje gazowe w Łukawie oraz w Kleczanowie (w gminie Obrazów) o przepustowości 600nm³/h każda. Stacja w Łukawie ma za zadanie zasilać sołectwa: Gałkowice- Ocín, Łukawa, Wilczyce, Dacharzów, Radoszki, Ocinek, Wysiadłów. Ze stacji w Kleczanowie zasilane są sołectwa Dobrocice i Pęczyny.

W Gminie Wilczyce zużycie gazu wynosi ok. 1200nm³/d natomiast długość sieci gazowej średniego ciśnienia o średnicy od 32 do 90mm wynosi łącznie ok.40 km¹⁰. Łącznie ok. 25,7% ogółu mieszkańców korzysta z instalacji gazowej, podczas gdy średnia wartość dla powiatu sandomierskiego wynosi 52,5% ogółu ludności¹¹.

Najprawdopodobniej w 2016r. rozpocznie się inwestycja budowy przesyłowego gazociągu wysokoprężnego DN 500 relacji Sandomierz-Ostrowiec Św. wraz z obiektami, urządzeniami i infrastrukturą techniczną (w tym światłowodem)¹².

¹⁰ Program Rewitalizacji Obszarów Wiejskich dla Gminy Wilczyce na lata 2007 – 2013

¹¹ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Kielcach.

¹² Tym była spowodowana zmiana w 2013r. Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego przez Radę Gminy Wilczyce. Na terenie Gminy Wilczyce inwestycja będzie przebiegała wzdłuż drogi krajowej (szacunkowy odcinek robót to ok. 7 km wzdłuż sołectw Gałkowice-Ocín, Wysiadłów i Łukawa).

1.2.4 Energia elektryczna

Sieć elektroenergetyczna SN na terenie gminy zasilana jest napowietrznie w energię elektryczną z krajowego systemu za pośrednictwem stacji RPZ 110/15kV "Gierlachów" o mocy 16MVA, która znajduje się na terenie gminy Dwikozy i zlokalizowanej przy niej rozdzielni 15kV. Zasilanie gminy od strony zachodniej zapewnia napowietrzna linia 15kV wyprowadzona z rozdzielni przy RPZ „Opatów”. Niezawodność dostaw energii elektrycznej jest wystarczająca i nie odbiega od średniej w województwie. Przez obszar gminy przebiega elektroenergetyczna 2-torowa linia napowietrzna 110kV relacji RPZ „Ostrowiec”, RPZ „Ożarów Osiedla”– RPZ „Sandomierz”, RPZ „Gorzyce” znaczenia podstawowego. Sieć SN 15kV na terenach wiejskich jest w większości przypadków napowietrzna. Wszyscy odbiorcy energii elektrycznej posiadają przyłącza do sieci energetycznej poprzez stacje transformatorowe 15/0,4kV. Sieć średniego i niskiego napięcia, pomimo, że zapewnia dostarczanie wymaganej przez odbiorców energii elektrycznej, wymaga jednak ciągłej modernizacji w celu zmniejszenia jej awaryjności.

Obsługą podsystemu zajmuje się Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. Rejon Energetyczny w Staszowie. Zapotrzebowanie mocy szczytowej przez odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce ocenia się na ok. 1,06GWh, co przekłada się na średnioroczne zużycie energii elektrycznej w wysokości ok. 1500 kWh na 1 odbiorcę¹³.

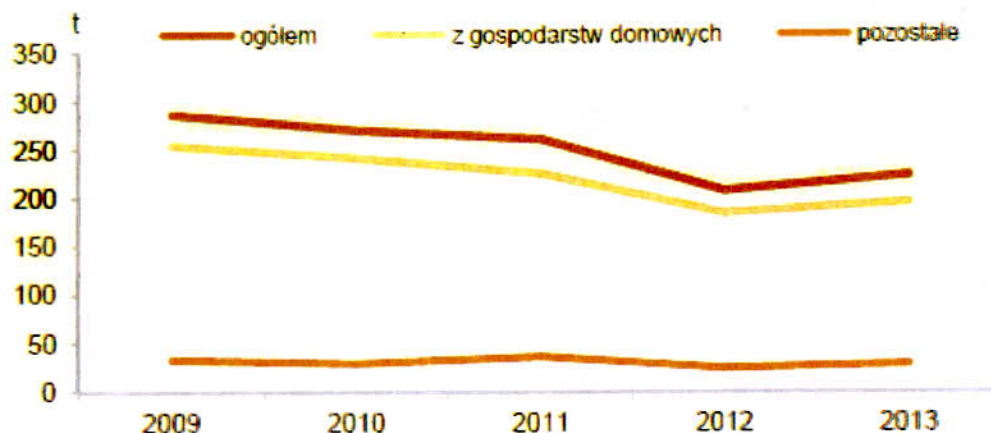
¹³ Program Rozwoju Lokalnego Gminy Wilczyce na 2007-2013

1.2.5 Gospodarka odpadami

Mieszkańcy Gminy zamieszkują głównie w zabudowie jednorodzinnej i to oni są głównymi wytwórcami odpadów komunalnych.

Wykres 1. Zmieszane odpady komunalne zebrane w Gminie Wilczyce w latach 2009-2013

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014. Główny Urząd Statystyczny, Kielce

Instalacją służącą do unieszkodliwiania odpadów na terenie Gminy było do 1 stycznia 2005 roku składowisko odpadów komunalnych stałych i wylewisko nieczystości płynnych.

Obiekty te zlokalizowane były w naturalnym jarze o głębokości od 1,5 do 3,5 m na gruntach położonych w miejscowości Bugaj. Wymieniony jar znajdował się po zachodniej stronie drogi lokalnej z Wilczyce do miejscowości Bugaj, w odległości 450 m. Obiekty te uzyskały pozwolenie na budowę udzielone decyzją Naczelnika Gminy Wilczyce z dnia 23 listopada 1987 r., na działce o numerze ewidencyjnym 75 o powierzchni 1,28 ha¹⁴. Warto podkreślić, że faktyczna powierzchnia składowania wynosiła 0,2 ha (a projektowano pierwotnie 0,8 ha).

Składowisko odpadów zostało zamknięte decyzją Starosty Sandomierskiego w 2009r.¹⁵ poprzez wykonanie następujących działań:

- uporządkowanie terenu otaczającego składowisko oraz ukształtowaniu odpadów zgodnie z projektowanymi spadkami,
- wyrównanie warstwy wyrównawczej o grubości 0,20 m wraz z jej zagęszczeniem,
- wykonaniu 2 studni biernego odgazowania z biofiltrem eliminujących uciążliwości zapachowe gazu,

¹⁴ Plan gospodarki odpadami Gminy Wilczyce, PNT Ekoterra, Kielce

¹⁵ Choć warto zwrócić uwagę, że 31.12.2004r. zaprzestano przyjmować odpady na składowisko.

- wykonaniu warstwy uszczelniającej z gruntu słabo przepuszczalnego o grubości 0,3m wraz z jej zagęszczeniem,
- wykonaniu warstwy glebotwórczej o miąższości 0,10 m wraz z obsiewem trwa i roślin motylkowych.

Składowisko odpadów nadal jest monitorowane w zakresie środowiska tj.:¹⁶

- wielkości opadu atmosferycznego,
- emisji i składu gazu składowiskowego,
- osiadania powierzchni składowiska.

---

¹⁶ Stosownie do art. 60 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm. zakres monitoringu został w decyzji Starosty Sandomierskiego ograniczony w stosunku do warunków określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowiska odpadów (Dz. U. Nr 220 poz. 1858 z późn. zm.) i nie uwzględnia badania wód podziemnych i odcieków. Na podstawie opracowanej przez Naczelną Organizację Techniczną Radę Wojewódzką w Tarnobrzegu w 1985r. „Opinii hydrogeologicznej wpływu projektowanego wysypiska odpadów stałych płynnych zlokalizowanych w miejscowości Bugaj, gm. Wilczyce na wody podziemne” oraz wykonanego w 2002r. przeglądu ekologicznego, Starosta Sandomierski stwierdził, że nie jest uzasadnione wykonanie sieci odwiertów izolujących poniżej dna kwatery składowiska. Od głębokości 1,5 do co najmniej 5 m ppt. Występują gliny lessowe, które należą do grupy utworów izolujących o parametrach filtracji 10 (-8) m/s. Warstwa wodonośna stanowiąca czwartorzędowe i trzeciorzędowe piaski drobno i średnio ziarniste występuje w rejonie składowiska najprawdopodobniej na głębokości 20 m ppt. Na składowisku nie jest możliwe prowadzenie badań wód odciekowych z uwagi na stwierdzony brak systemu ujmowania i odprowadzania tych wód.

1.2.6 Transport i komunikacja

Przez teren Gminy Wilczyce nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Sandomierzu i Tarnobrzegu i obsługują one linię relacji Koluszki — Stalowa Wola.

Obsługę komunikacyjną gminy w zakresie komunikacji masowej realizują głównie prywatni przewoźnicy (busy). Warto zwrócić uwagę, że na terenie gminy zlokalizowanych jest 36 przystanków autobusowych, z czego 13 przy drodze krajowej, zaś pozostałe 23 przy drogach powiatowych (nie ma przystanków przy drogach gminnych). Prywatni przewoźnicy nie docierają do wszystkich miejscowości na terenie gminy ze względu na brak rentowności niektórych kursów.

1.3 Sytuacja gospodarcza Gminy Wilczyce

1.3.1 Struktura przedsiębiorstw

W Ewidencji Działalności Gospodarczej na koniec 2014 roku zarejestrowanych było 81 przedsiębiorstw. Tabela poniżej prezentuje dane na temat liczby podmiotów zarejestrowanych w Ewidencji Działalności gospodarczej w okresie od 1989 do 2014 roku.

Tabela 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej

Rok	Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw	Liczba wyrejestrowanych przedsiębiorstw	Liczba przedsiębiorstw figurujących w ewidencji na koniec roku
1989	47	3	44
1990	23	11	56
1991	42	23	75
1992	31	26	80
1993	20	11	89
1994	10	2	97
1995	7	8	96
1996	14	5	105
1997	7	7	115
1998	22	9	128
1999	7	10	125
2000	11	6	130
2001	14	7	137
2002	13	10	140
2003	4	10	134
2004	9	24	119
2005	15	35	99
2006	13	24	88
2007	7	9	86
2008	12	9	89
2009	10	14	85
2010	26	11	100
2011	10	32	78
2012	10	9	79
2013	8	7	80
2014	9	8	81

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Z tabeli wynika, iż największa liczba przedsiębiorstw figurowała w ewidencji w latach 1996-2004. W tym okresie liczba przedsiębiorstw wyniosła nawet 140. Po roku 2004 liczba przedsiębiorstw systematycznie malała aż do 81 przedsiębiorstw w roku 2014. W ostatnich latach rejestrowano małą liczbę nowych firm, a dodatkowo sporo firm

wyrejestrowano. Jest to niekorzystne zjawisko, ponieważ przedsiębiorstwa dają miejsca pracy, które w Gminie Wilczyce są bardzo potrzebne. Każda nowa firma zarejestrowana zmniejsza bezrobocie w gminie i wpływa pozytywnie na jej sytuację społeczno-gospodarczą.

Dwoma największymi firmami na terenie Gminy są:

- RAFAL Grupa Produkcyjna Owoców i Warzyw (głównie jabłek) w Łukawie,
- Stacja Bliska w Wysiadłowie.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy znaczna część mieszkańców utrzymuje się dzięki zatrudnieniu w rolnictwie.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2013r.

	Powiat	Gmina Wilczyce
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	6325	158
w tym w sektorze: rolniczym	77	6
przemysłowym	380	12
budowlanym	598	15
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności	790	416
Osoby fizyczne prowadzące działalność na 10 tys. ludności	596	253

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny w Kielcach*

1.3.2 Baza turystyczno- gastronomiczna

Na terenie Gminy Wilczyce funkcjonuje gospodarstwo agroturystyczne w Dobrociach oraz ośrodek agroturystyczny w Wysiadłowie.

Gospodarstwo agroturystyczne w Dobrociach oferuje turystom zwiedzającym gminę nocleg jak również kuchnię domową oraz wypoczynek w spokojnym zakątku gminy Wilczyce. Ośrodek agroturystyczny w Wysiadłowie położony jest na obszarze 2 ha, w dolinie rzeki Opatówki i bliskiej odległości rezerwatów przyrody Doły Wysiadłowskie i Góry Pieprzowe. Na terenie ośrodka znajdują się zarybione stawy, które umożliwiają wędkowanie. Na osoby chcące popływać czekają łodzie (wiosłowa i motorowa) oraz rower wodny. Na terenie ośrodka możliwe jest również ustawienie namiotu i przyczepy kempingowej z możliwością podłączenia prądu i wody¹⁷.

Zdjęcie 36. Gospodarstwo agroturystyczne w Dobrociach-
fot. GRACZKOWSKIDOTACJE Sp. z o.o.

¹⁷ <http://www.wilczyce.pl/index.php?id=28&lan=pl> dnia 11.02.2015

Zdjęcie 37. Ośrodek agroturystyczny w Wysiadłowie- fot:
<http://urloplandia.pl/files/offer/gallery/200519/dom-tarasy.jpg>

1.3.3 Zasoby turystyczno-krajobrazowe

Liczne wąwozy i malownicze krajobrazy są wizytówką Gminy Wilczyce. Na obszarze Gminy występują różnego rodzaju zabytki m. in. kościoły, przydrożne kapliczki i pomniki.

Do najważniejszych obiektów zabytkowych należą:

Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w Łukawie

Parafia erygowana została przed rokiem 1326. Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny początkowo był drewniany. Obecny kościół zbudowany został staraniem ks. Józefa Cyberta w 1745 r. Kościół spłonął całkowicie w 1944 r. To, co ocalało zostało zniszczone przez wojska rosyjskie. Szkody powiększyła jeszcze burza w 1947 r., która obaliła szczyty kościoła.

Zdjęcie 38: Kościół w Łukawie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Od 1947r. administrację parafii objął ks. Jan Zych, proboszcz Gór Wysokich. Od tego roku przyjeżdżał odprawiać nabożeństwa ks. dr Stanisław Kotowski, prof. Sandomierskiego Seminarium Duchownego. Obaj księża zapoczątkowali prace przy odbudowie kościoła. Mieszkańcy Łukawy, mimo ruin własnych gospodarstw przystąpili bardzo chętnie do dzieła odbudowy świątyni. 4 lipca 1948 r. odprawiono po raz pierwszy Mszę świętą przy ołtarzu głównym. Obecnie kościół posiada główny ołtarz wykonany z marmuru kieleckiego, dwupoziomowy, z tabernakulum w środku. Na ścianie głównej jest wnęka, a w niej

wyrzeźbiona w piaskowcu pińczowskim figura Matki Boskiej Częstochowskiej, otoczona złotą mozaiką, a obok po obu stronach wyrzeźbione w tynku postacie świętych polskich, a wyżej aniołów. Kościół posiada dwa ołtarze boczne, niezupełnie jeszcze urządzone. Kościół jest murowany, orientowany, w stylu barokowym. Został odrestaurowany z zewnątrz w 1981 r. natomiast wewnątrz w 1985 r. Parafia posiada akta parafialne od 1895 roku¹⁸.

Kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jankowicach

Pierwotny kościół drewniany został wzniesiony w 1216 roku przez Iwona Odrowąża, kanonika krakowskiego i sandomierskiego, kanclerza Leszka Białego, dziedzica Łukawy.

Zdjęcie 39. Kościół w Dacharzowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

W 1627 roku po rozebraniu starej świątyni wzniesiono nowy kościół w kształcie krzyża z drzewa modrzewiowego, który spłonął od uderzenia pioruna w 1931 r. Uratowano tylko obraz Matki Bożej Śnieżnej, który był w głównym ołtarzu. W obecnym kościele znajduje się ołtarz boczny. Dzisiejszy kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i Matki Bożej Śnieżnej budowano w latach 1933-1940 wspólnym wysiłkiem całej parafii pod przewodnictwem ówczesnego proboszcza Jana Górki. Kościół zbudowany jest ze specjalnego rodzaju kamienia, którego pokłady znajdują się na terenie parafii. Kościół odrestaurowano

¹⁸ <http://www.diecezjasandomierska.pl/parafie/dekanatn/ozarow/lukawa> z dnia 12-02-2015

w 1975 roku. W 1999 roku odnowiono wnętrze kościoła, figury kamienne, stacje Drogi Krzyżowej, wykonano nową polichromię. Parafia posiada akta parafialne od 1797 roku¹⁹.

Jako ciekawostkę można podać, że istnieją również informacje, które sytuują Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jankowicach Sandomierskich lub Kościelnych²⁰. Urzędowo nie funkcjonują takie nazwy. Kościół jest zlokalizowany w miejscowości Dacharzów.

Kościół Matki Boskiej Królowej Polski i Michała Archanioła w Darominie

Parafia erygowana w 1937 r. staraniem ks. dra Michała Łagockiego. W 1937 r. pierwszy proboszcz ks. Wł. Nowak wybudował drewniany kościół, który spłonął w czasie wojny w 1944 r. Obecny kościół murowany pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Polski, zbudowany został w 1972 r. staraniem ks. Tadeusza Gębki. 4 X 1970 r. bp P. Gołębiowski dokonał poświęcenia kamienia węgielnego. Cokół wykonano z kamienia ze Smerdyny, a do murów użyto cegły z Gorzyc.

Od 1974 r. rozpoczęto prace nad wystrojem wnętrza kościoła. Przybrał on postać nowoczesną, ściany ołtarza są zbudowana z cegły ceramicznej o fugach wapiennych z wnęką na obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Od strony prawej stanęła ściana z cegły o łuku półkolistym, otynkowana w kolorze białym, co stanowi tło i miejsce dla tabernakulum, które ma obudowę w metaloplastyce. W prezbiterium ułożona została posadzka z marmuru kieleckiego, natomiast na kościele posadzka z terrakoty trójkolorowej. Wszystkie otwory w kościele wykonane zostały z drzewa dębowego. Parafia posiada akta parafialne od 1937 roku²¹

¹⁹ http://www.sandomierz.opoka.org.pl/strdiec_/parafie.php?p=55&d=15 z dnia 12-02-2015

²⁰ Zob. np.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Parafia_Naj%C5%9Bwi%C4%99tszego_Serca_Pana_Jezusa_w_Jankowicach

²¹ <http://www.daromin.sandomierz.opoka.org.pl/index.php/rys-historyczny> z dnia 12-02-2015

Zdjęcie 40. Kościół w Darominie- fot. Mapy.eholiday.pl

Zespół dworski Świeżyńskich stanowiący własność Stacji Hodowli Nasiennie - Szkółkarskiej w skład którego wchodzi:

- XIX wieczny murowany dwór,
- pochodzące z XIX wieku budynki murowanych czworaków,
- XIX wieczna murowana stajnia,
- dwie murowane XIX wieczne obory,
- dwa murowane magazyny,
- studnia oraz gorzelnia.

Zdjęcie 41. Dworek Świerzyńskich w Wilzczycach- fot. <http://jakiecudne.pl>

Winnica Płochockich

W miejscowości Daromin funkcjonuje zarejestrowana w Agencji Rynku Rolnego od 2008r. winnica państwa Płochockich zlokalizowana na obszarze ponad 4 ha. Pani Barbara i Marcin Płochoccy od 2010r. rozpoczęli prace związane z rozbudową budynków gospodarczych pod pomieszczenia produkcyjne, dużą piwnicę do przechowywania wina oraz salę degustacyjną i pokoje dla gości. Zamiarem tego gospodarstwa jest „stworzenie profesjonalnej, niewielkiej winnicy rodzinnej, w której wszelkie kluczowe działania i decyzje należą do właścicieli”²². Winnica wpisuje się w nurt turystyki zwany enoturystyką.

Na terenie Gminy Wilczyce występują również ruiny młyna wodnego (w Pęczynach – poniżej na zdjęciu) oraz obelisk ku czci Stanisława Młodożeńca w miejscowości Dobrocice.

---

²² Za: <http://winnicaplochockich.pl/informacje>

Zdjęcie 42. Ruiny młyna wodnego w Pęczynach,
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Zdjęcie 43. Obelisk ku czci Stanisława Młodożeńca-
fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

1.3.4 Obszary i obiekty prawnie chronione

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.) formami ochrony przyrody są:

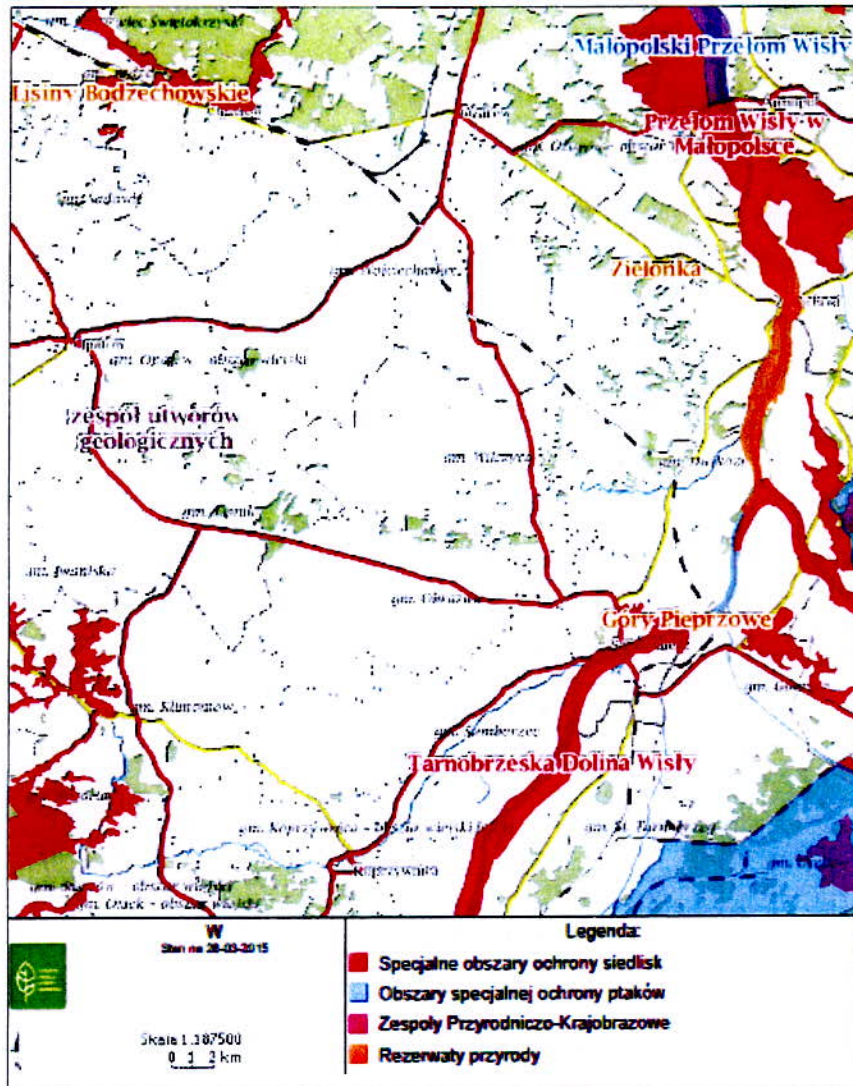
- parki narodowe;
- rezerваты przyrody;
- parki krajobrazowe;
- obszary chronionego krajobrazu;
- obszary NATURA 2000;
- pomniki przyrody;
- stanowiska dokumentacyjne;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Gmina Wilczyce nie wchodzi w skład żadnego z wyznaczonych obszarów ochrony prawnej zdefiniowanej w ramach Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych województwa świętokrzyskiego. Na terenie Gminy występuje jeden pomnik przyrody, a mianowicie wąwóz lessowy ze stanowiskami roślin chronionych, wiśni karłowatej i zawilca wielokwiatowego w miejscowości Gałkowice- Ocina²³.

---

²³ <http://kielce.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody> z dnia 12-02-2015

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

1.3.5 Rolnictwo

Wilczyce to gmina o charakterze typowo rolniczym. Na jej obszarze występują bardzo urodzajne gleby sprzyjające rozwojowi sadownictwa i warzywnictwa. Indywidualne gospodarstwa rolne specjalizują się głównie w uprawie warzyw w tunelach foliowych, a także w gruncie. Na szeroką skalę produkowana jest **cebula, marchew, pietruszka, fasola**. Znaczną powierzchnię gospodarstw zajmują **sady**, głównie: **jabłoniowe, wiśniowe, czereśniowe**, ale również sporo jest na nasłonecznionych zboczach egzotycznych: **moreli, brzoskwiń i nektarynek**.

Tabela 7. Rodzaje gruntów w Gminie Wilczyce (dane: styczeń 2015r.)

Rodzaje gruntów	Powierzchnia	
	ha	%
Grunty orne	3924	56
Sady	1592	23
Łąki	572	8
Pastwiska	93	2
Lasy	198	3
Pozostałe	575	8
Powierzchnia ogółem	6954	100

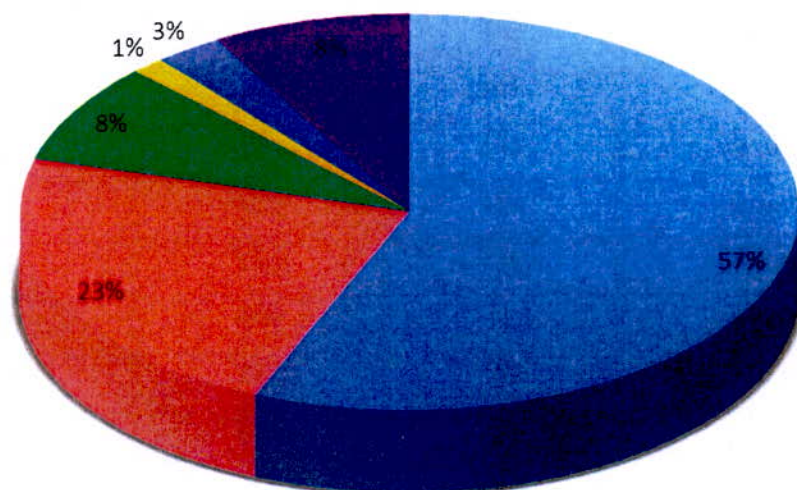
Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Z tabeli wynika, iż największy udział procentowy w gruntach ogółem zajmują grunty orne oraz sady. Najmniejszy udział przypada na pastwiska oraz lasy.

Wykres 2. Rodzaje gruntów w Gminie

■ Grunty orne ■ Sady ■ Łąki ■ Pastwiska ■ Lasy ■ Pozostałe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wilczyce marzec 2015r.

Zdjęcie 44. Sady w Darominie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Tabela 8. Powierzchnia i liczba gospodarstw na terenie Gminy Wilczyce styczeń 2015r.

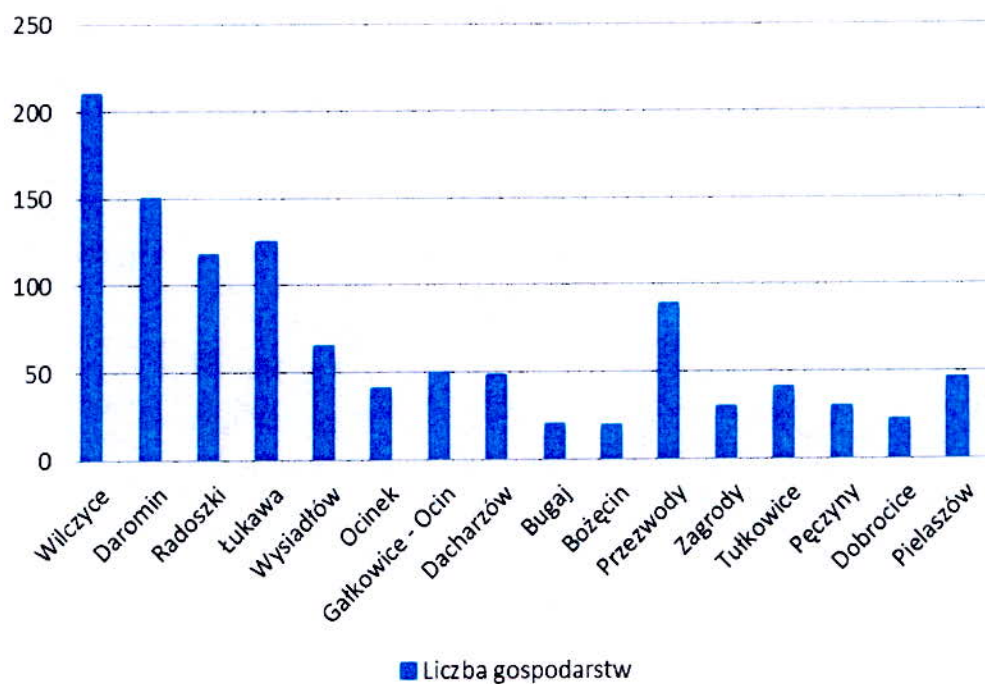
L.p.	Sołectwo	Liczba gospodarstw	Powierzchnia sołectwa w ha	Średnia powierzchnia gospodarstwa
1.	Wilczyce	210	1017	5,25
2.	Daromin	150	946	4,50
3.	Radoszki	118	608	4,10
4.	Łukawa	125	834	5,10
5.	Wysiadłów	65	339	4,45
6.	Ocinek	41	270	4,20
7.	Gańkowice - Ocín	50	227	3,10
8.	Dacharzów	48	352	4,30
9.	Bugaj	20	230	19,80
10.	Bożęcín	19	199	3,20
11.	Przewody	89	525	5,50
12.	Zagrody	30	176	3,55
13.	Tułkowice	41	262	3,45
14.	Pęczyny	30	296	4,45
15.	Dobrocice	22	266	4,60
16.	Pielaszów	46	407	4,80

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

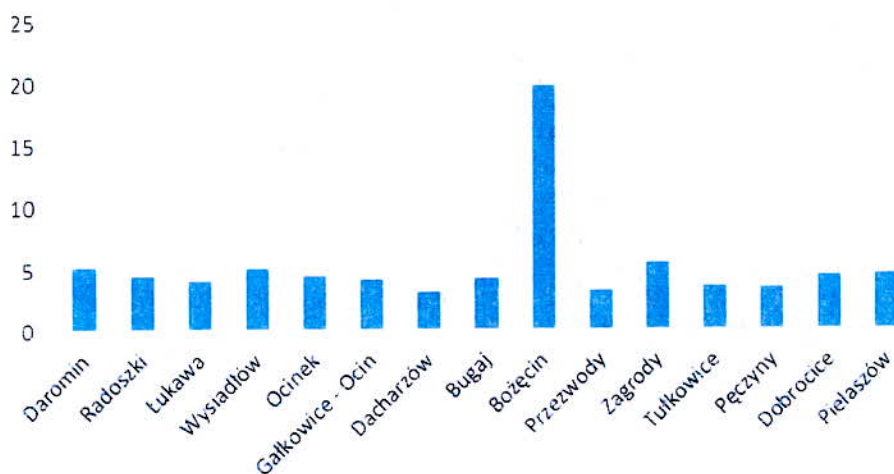
Największa liczba gospodarstw występuje w sołectwie Wilczyce, Daromin, Łukawa oraz Radoszki. Pod względem średniej powierzchni gospodarstw przoduje sołectwo Bugaj, a następnie Przewody.

Wykres 3: Liczba gospodarstw wraz z średnią powierzchnią zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce

Średnia powierzchnia gospodarstwa (ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, Styczeń 2015

1.3.6 Tereny inwestycyjne Gminy Wilczyce

Gmina Wilczyce posiada na sprzedaż bądź do wdzierżawienia atrakcyjny teren inwestycyjny w miejscowości Gałkowiec Ocin położony przy drodze krajowej nr 79 relacji Warszawa – Katowice (trzy działki o łącznej powierzchni 3,19 ha). Szczegółowe informacje na temat terenu inwestycyjnego zawiera tabela poniżej.

Tabela 9. Informacje na temat terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce

Nazwa lokalizacji	Gałkowiec-Ocin
Gmina	Gmina Wilczyce
Powiat	Sandomierski
Województwo	Świętokrzyskie
Maksymalna dostępna powierzchnia (w jednym kawałku) [ha]	3,19 ha
Możliwości powiększenia terenu (krótki opis)	Działka graniczy z użytkami rolnymi należącymi do właścicieli prywatnych
Orientacyjna cena gruntu [PLN/m ²] włączając 23% VAT	30,00 PLN/ m ²
Właściciel / właściciele	Gmina Wilczyce
Aktualny plan zagospodarowania przestrzennego (T/N)	TAK
Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Teren zabudowy przemysłowo – technicznej (z dopuszczeniem składów i magazynów) i zabudowy usługowej (usługi handlu i gastronomii);
Klasyfikacja gruntów wraz z powierzchnią [ha]	11/2- RII-1,0600 ha 12/2 – RI -0,0100 ha, RII-1,0800 ha
Różnica poziomów terenu [m]	0,5 m
Obecne użytkowanie	Działka niezabudowana. Użytkowana rolniczo.
Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych (T/N)	NIE
Odpady znajdujące się na terenie (T/N)	NIE
Poziom wód podziemnych [m]	60m
Ryzyko wystąpienia zalań lub obsunięć terenu (T/N)	NIE
Przeszkody podziemne (T/N)	Magistrala wodociągowa
Przeszkody występujące na powierzchni terenu (T/N)	NIE
Istniejące ograniczenia ekologiczne (T/N)	NIE

Budynki i zabudowania na terenie (T/N)	NIE
Procent dopuszczalnej zabudowy	Wielkość powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki: - ustala się nie więcej niż 55%;
Ograniczenia wysokości budynków [m]	Ustala się maksymalną wysokość zabudowy na 9,0m;
Strefa buforowa [m]	Nieprzekraczalna linia zabudowy.
Inne, jeśli występują	Dla terenu 18P obowiązują ograniczenia w strefach ochronnych gazociągu
Droga dojazdowa do terenu (rodzaj drogi i jej szerokość)	Zjazd na działki z drogi krajowej szer. 10 m Zjazd na działki z drogi gminnej szer. 4 m
Autostrada / droga krajowa [km]	Sąsiedztwo z Droga Krajową nr 79
Kolej [km]	15 km Sandomierz
Bocznicza kolejowa [km]	15 km Sandomierz
Najbliższe lotnisko międzynarodowe [km]	Rzeszów - Jasionka 104 km
Najbliższe miasto wojewódzkie [km]	Kielce 100 km
Elektryczność na terenie (T/N)	NIE
Odległość przyłącza od granicy terenu	100 m
Napięcie	15 KV
Gaz na terenie (T/N)	Tak – przez teren działki przebiega gazociąg ga 300
Odległość przyłącza od granicy działki	20 m Rozdzielnia gazu
Woda na terenie (T/N)	Przez działki przebiega główna magistrala wodociągowa fi 500
Odległość przyłącza od granicy terenu	100 m
Dostępna objętość	przez działki przebiega główna magistrala wodociągowa fi 500 właścicielem magistrali jest PGKiM Sandomierz
Kanalizacja na terenie (T/N)	NIE
Odprowadzenie wód deszczowych na terenie (T/N)	NIE
Oczyszczalnia ścieków na terenie bądź w bezpośrednim sąsiedztwie	NIE
Telefony (T/N)	NIE
Odległość przyłącza od granicy terenu	50m
Liczba dostępnych linii analogowych	Obsługa abonentów z istniejącego systemu telekomunikacyjnego.

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

1.4 Analiza budżetu Gminy Wilczyce

Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków, a także przychodów i rozchodów tej jednostki oraz przychodów i wydatków jej zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz jej jednostek pomocniczych, środków specjalnych jednostek budżetowych i funduszy celowych jednostek samorządu terytorialnego, uchwalanych przez organ stanowiący w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy, czyli rok kalendarzowy²⁴.

Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego może być oceniana na podstawie osiągniętych dochodów i wydatków bieżących oraz dochodów i wydatków majątkowych. Do dochodów majątkowych zalicza się:

- dotacje i środki otrzymane na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Natomiast przez dochody bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się dochody budżetowe niebędące dochodami majątkowymi. Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki na:

- inwestycje i zakupy inwestycyjne,
- zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Przez wydatki bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się wydatki budżetowe niebędące wydatkami majątkowymi²⁵.

Dochody budżetu Gminy Wilczyce na 2015 rok

Na podstawie uchwały budżetowej Gminy Wilczyce na 2015 rok planowane są dochody w wysokości 11 416 726,00 zł

- rolnictwo i łowiectwo-114 582,00 zł
- leśnictwo- 1 500,00 zł
- gospodarka mieszkaniowa- 402 500,00 zł
- informatyka- 143 826,00 zł

²⁴ M. Stahl (red.) Encyklopedia Samorządu Terytorialnego dla każdego część II, wyd. Difin, Warszawa 2011, str. 92.

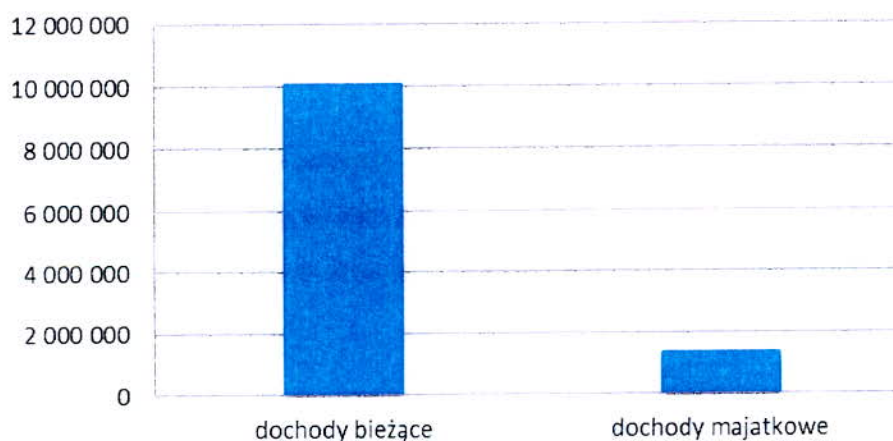
²⁵ M. Szczypliński, Organizacja, zadania i funkcjonowanie samorządu terytorialnego, Toruń 2011, str. 556.

- administracja publiczna- 34 823,00 zł
- urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa- 676,00 zł
- dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem- 3 034 511,00 zł
- różne rozliczenia- 4 720 271,00 zł
- oświata i wychowanie- 15 000,00 zł
- pomoc społeczna- 1 872 746,00 zł
- gospodarka komunalna i ochrona środowiska- 1 076 291,00 zł.

Analiza struktury dochodów Gminy Wilczyce w podziale na bieżące i majątkowe pozwala na dokonanie oceny stopnia zaangażowania tych środków samorządu na cele inwestycyjne. Relacja wielkości bieżących do majątkowych stanowi najistotniejszy wskaźnik tempa i możliwości rozwoju Gminy. Strukturę dochodów Gminy Wilczyce w podziale na dochody bieżące i inwestycyjne przedstawia wykres poniżej.

Wykres 4. Dochody Gminy Wilczyce w podziale na bieżące i majątkowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetu Gminy Wilczyce na 2015 rok, styczeń 2015

Wydatki Gminy Wilczyce na 2015 rok

W roku 2015 planuje się wydatki w wysokości 11 366 726 zł z czego:

- rolnictwo i łowiectwo- 189 028,00 zł.
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę- 280 000,00 zł.

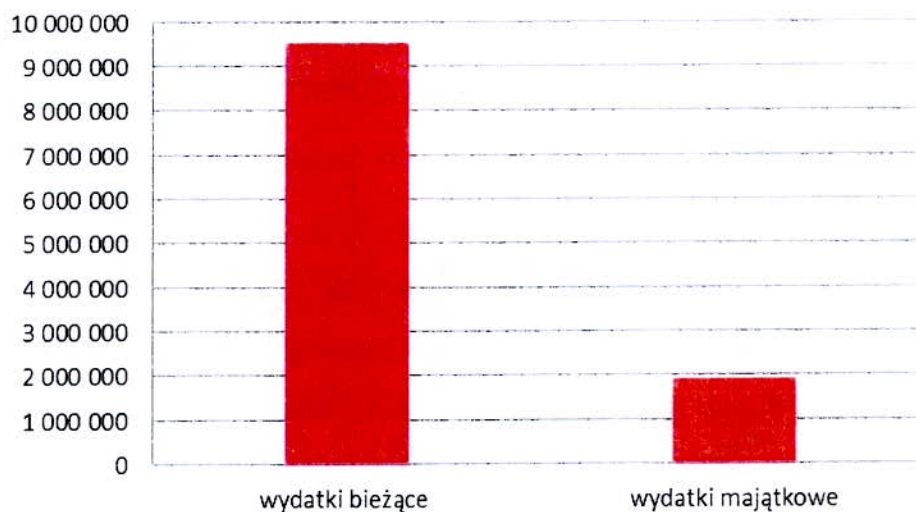

- transport i łączność- 478 000,00 zł.
- gospodarka mieszkaniowa- 146 100,00 zł.
- działalność usługowa- 51 000,00 zł.
- informatyka- 198 931,00 zł.
- administracja publiczna- 1 398 623,00 zł.
- urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa- 676,00 zł.
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa- 145 900,00 zł.
- zarządzanie kryzysowe- 33 500,00 zł.
- obsługa długu publicznego- 110 000,00 zł.
- różne rozliczenia- 25 000,00zł.
- oświata i wychowanie- 4 154 387,00 zł.
- ochrona zdrowia- 34 877,00 zł.
- pomoc społeczna- 2 341 975,00 zł.
- pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej- 5 000,00 zł.
- edukacyjna opieka wychowawcza- 15 000,00 zł.
- gospodarka komunalna i ochrona środowiska- 1 531 929,00 zł.
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego- 190 700,00 zł.
- kultura fizyczna- 69 600,00 zł.

Wydatki budżetu gminy są rodzajem aktywności finansowej samorządu gminy, która odzwierciedla działalność w zakresie wykonywania zadań przyjętych do realizacji. Poniższy wykres przedstawia wydatki w podziale na bieżące i majątkowe.

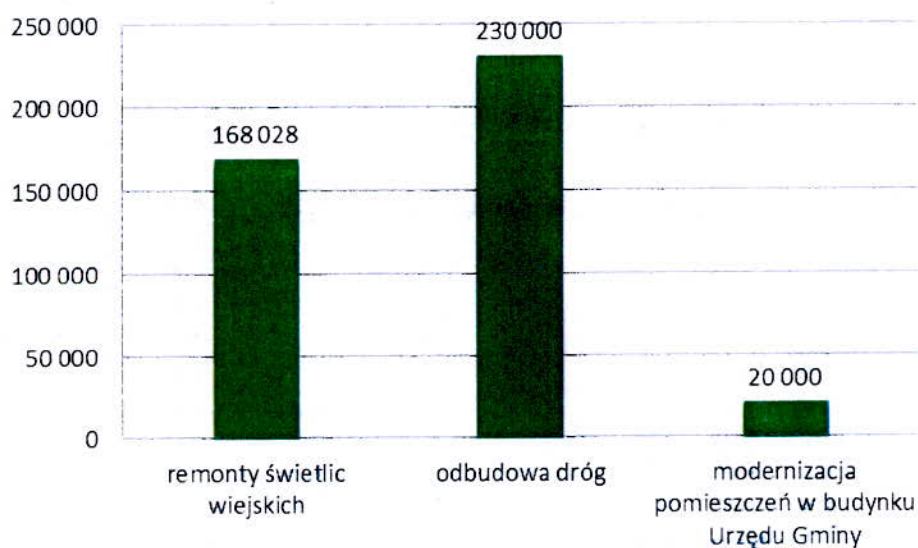
Wykres 5. Wydatki w podziale na bieżące i majątkowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetu Gminy Wilczyce na 2015 rok, styczeń 2015

Wykres nr 6 prezentuje dane na temat rocznych zadań inwestycyjnych Gminy Wilczyce zaplanowanych na rok 2015.

Wykres 6. Zadania inwestycyjne roczne w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetu Gminy Wilczyce na 2015 rok, styczeń 2015

W Gminie Wilczyce planowane są również wieloletnie przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do poprawy, jakości życia mieszkańców oraz funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 10. Wieloletnie przedsięwzięcia Gminy Wilczyce

Nazwa zadania	Nakłady finansowe
„e-świętokrzyskie” Budowa systemu informacji przestrzennej Woj. Świętokrzyskiego	95 400,00 zł
„e-świętokrzyskie” Rozbudowa Infrastruktury Informatycznej JST	246 313,46 zł
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	525 690,22 zł

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce na 2015 rok, styczeń 2015

Tabela 11: Analiza zadłużenia Gminy Wilczyce na tle innych gmin powiatu sandomierskiego

Finanse gmin	Sandomierz	Koprzywnica	Zawichost	Dwikozy	Samborzec	Klimontów	Łonów	Obrazów	Wilczyce
Zadłużenie na koniec 2013 [Wspólnota nr 19-2014 - 20.09.2014r.]	50,44%	42,22%	40,71%	61,06%	20,75%	31,03%	32,88%	2,90%	17,61%
Średnie zadłużenie w powiecie [Wspólnota nr 19-2014 - 20.09.2014r.]								33,29%	

Źródło: Wspólnota nr 19-2014 - 20.09.2014r

Zadłużenie Gminy Wilczyce na tle innych gmin powiatu sandomierskiego jest niskie. Poziom zadłużenia w 2013r. wyniósł 17,61 %.

Wykres 7: Zadłużenie Gmin z powiatu sandomierskiego stan na 2013r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wspólnota nr 19-2014 - 20.09.2014r

1.5 Sytuacja społeczna Gminy Wilczyce

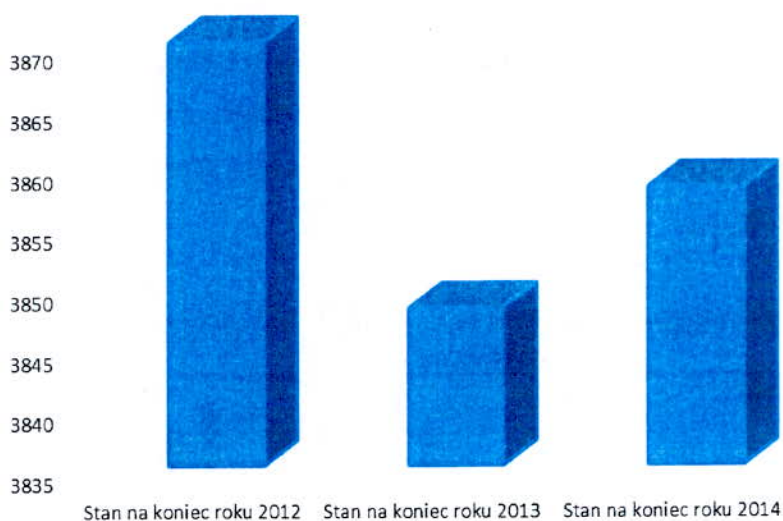
1.5.1 Struktura ludności

W 2014 roku Gminę Wilczyce zamieszkiwało 3858 mieszkańców. W latach poprzednich liczba mieszkańców prezentowała się następująco:

- rok 2012: 3870 mieszkańców,
- rok 2013: 3848 mieszkańców.

Poniższy wykres obrazuje liczbę ludności Gminy Wilczyce na przełomie trzech ostatnich lat. W ostatnim roku widzimy nieznaczny wzrost liczby ludności względem roku 2013.

Wykres 8. Liczba ludności w Gminie Wilczyce w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce marzec 2015r.

Tabela 12. Struktura ludności na terenie Gminy Wilczyce w latach 2012-2014

Struktura ludności	Stan na koniec roku 2012	Stan na koniec roku 2013	Stan na koniec roku 2014
Stan ludności ogółem, w tym:	3870	3848	3858
Kobiety	1916	1917	1927
Mężczyźni	1954	1930	1931
Urodzenia żywe ogółem	34	29	29
Zgony ogółem	59	53	41
Przyrost naturalny	-25	-24	-12
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	699	687	673

Ludność w wieku produkcyjnym Kobiety (18-59 lat) / Mężczyźni (18-64)	2483	2459	2466
Ludność w wieku poprodukcyjnym Kobiety (60 lat i więcej) / Mężczyźni (65 lat i więcej)	688	702	719

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Na podstawie powyższej tabeli można zaobserwować, iż w Gminie Wilczyce występuje niewielka przewaga mężczyzn nad kobietami. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt zmniejszającej się liczby zgonów na przestrzeni lat 2012-2014. Niestety liczba urodzeń w Gminie w badanym okresie również zmniejszyła się. Głównie z tego powodu **przyrost naturalny** w Gminie Wilczyce **jest ujemny**. Podział ludności ze względu na wiek zdolności do pracy pokazuje, że dominującą grupą jest ludność w wieku produkcyjnym. Z roku na rok zwiększa się natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, co oznacza starzenie się społeczeństwa. Tabela nr 12 przedstawia statystykę migracyjną w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2014 roku.

Tabela 13. Statystyka migracyjna w okresie od 01.01.2012r. do 31.12.2014r. Gminie Wilczyce

Miejscowość	Urodzenia	Zgony	Zameldowania	Wymeldowania	Przemeldowania	Emigracje
Wilczyce	20	27	66	8	18	0
Daromin	7	16	17	12	1	0
Radoszki	11	13	35	12	6	0
Łukawa	3	15	26	7	9	0
Wysiadłów	7	10	11	14	5	0
Ocinek	1	8	9	4	1	0
Galkowice - Ocina	8	7	18	5	0	0
Dacharzów	3	8	15	3	6	0
Bugaj	9	2	18	2	1	0
Bożęcina	2	5	6	1	0	0
Przewody	15	18	26	14	4	1
Zagrody	4	4	6	0	1	0
Tułkowice	4	2	9	4	5	1
Pęczyny	0	5	1	0	0	0
Dobrocice	1	2	2	2	3	0
Pielaszów	1	11	6	6	0	0
RAZEM	96	153	271	94	60	2

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Najwięcej urodzeń w gminie Wilczyce odnotowano w sołectwie Wilczyce, Przewody oraz Radoszki. Najmniej dzieci urodziło się w Dobrocicach i Pielaszowie, natomiast w Pęczynach nie urodziło się ani jedno dziecko. Liczba urodzeń w Gminie Wilczyce wynosiła 96 podczas gdy liczba zgonów wynosiła 153. Mimo, iż pozytywnym faktem jest liczba zameldowań na terenie gminy to jednocześnie sporo mieszkańców w tym samym okresie wymeldowało się z terenu Gminy Wilczyce.

Tabela 14. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych

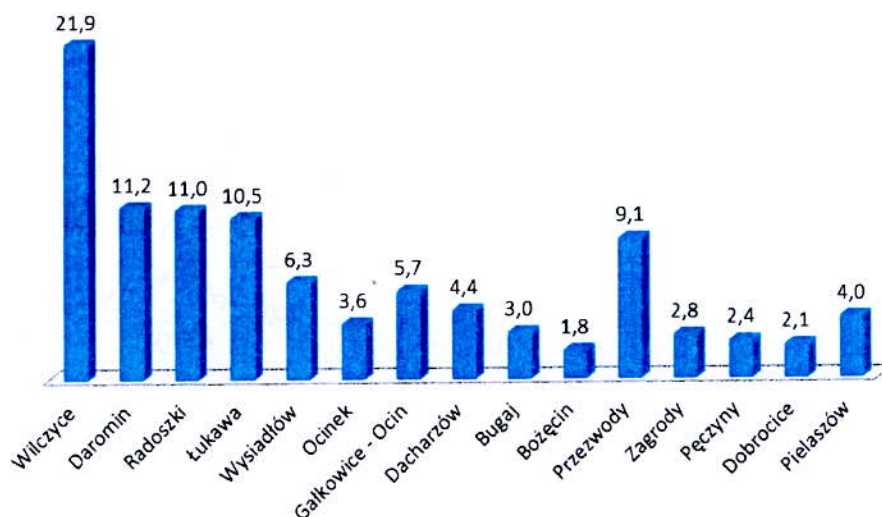
Sołectwo	Przedział wiekowy																		Ludność ogółem	%
	0-5		6-16 lat		17-25		26-40		41-50		51-60		61-70		71 i więcej					
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M				
Wilczyce	20	28	100	104	49	46	84	90	45	45	37	43	32	38	34	20	815	21,12%		
Daromin	3	13	20	24	35	40	49	63	19	27	25	29	20	14	20	16	417	10,81%		
Radoszki	13	11	17	17	28	29	46	47	23	26	25	36	21	22	33	16	410	10,63%		
Łukawa	8	5	15	20	27	26	41	46	31	18	18	30	31	18	35	22	391	10,13%		
Wysiadłów	5	7	14	13	9	17	27	29	15	21	20	13	15	15	10	5	235	6,09%		
Ocinek	1	3	1	6	14	3	12	17	9	11	13	7	6	12	11	7	133	3,45%		
Giątkowice - Ocina	5	5	14	9	11	18	26	30	10	8	12	12	14	13	18	7	212	5,50%		
Dacharzów	5	0	10	12	6	10	22	20	20	5	12	12	14	11	1	5	165	4,28%		
Bugaj	9	5	12	8	11	10	12	15	2	2	8	6	1	6	3	1	111	2,88%		
Bożęcina	3	3	7	6	3	4	7	5	3	7	2	3	4	3	4	3	67	1,74%		
Przezwody	14	10	18	17	30	26	31	39	21	17	14	18	18	24	25	17	339	8,79%		
Zagrody	2	6	3	3	5	5	17	13	3	3	10	10	5	5	10	4	104	2,70%		
Pęczyny	0	1	5	2	2	7	9	13	2	5	5	7	8	4	14	5	89	2,31%		
Dobrocice	1	2	4	6	5	2	9	8	5	3	3	10	5	3	5	8	79	2,05%		
Tułkowice	5	2	6	8	9	12	18	10	5	15	7	6	9	8	18	6	144	3,73%		
Pielaszów	1	0	4	6	6	9	15	18	7	5	13	15	8	12	18	10	147	3,81%		
Razem	95	101	250	261	250	264	425	463	220	218	224	257	211	208	259	152	3858	100,00%		

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

W Gminie Wilczyce największymi sołectwami pod względem liczby mieszkańców są Wilczyce, Daromin oraz Radoszki. Najmniej liczonym sołectwem jest Bożęcín oraz Dobrocice. Poniższy wykres obrazuje liczbę ludności w poszczególnych sołectwach.

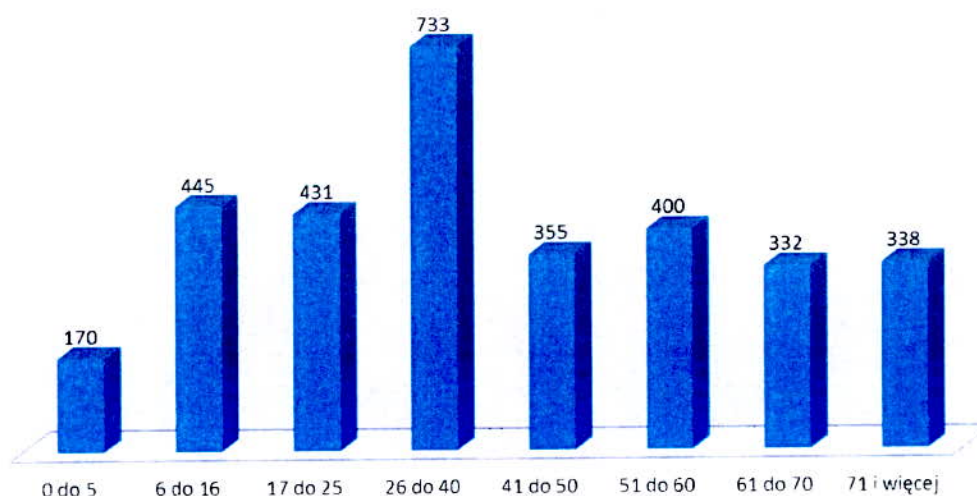
Wykres 9. Procentowy udział mieszkańców w poszczególnych sołectwach względem całkowitej liczby mieszkańców gminy, grudzień 2014r.

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Poniższy wykres przedstawia ludność Gminy Wilczyce w podziale na grupy wiekowe.

Wykres 10. Liczba ludności z podziałem na wiek

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

W Gminie Wilczyce najwięcej mieszkańców znajduje się w przedziale wiekowym od 26 do 40 lat oraz od 6 do 16 lat. Najmniejszą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku do 5 lat. Sporą część mieszkańców Gminy stanowią osoby starsze po 60 roku życia.

Ciekawe dane prezentują również dane nt. liczby zawartych małżeństw. W latach 2012-2014 można zaobserwować spadek w tej statystyce. W roku 2012 było zawartych 35 związków małżeńskich, podczas gdy w roku 2014 liczba ta zmniejszyła się do 27 związków.

Tabela 15. Liczba zawartych małżeństw w latach 2012-2014

Rok	Liczba zawartych małżeństw
2012	35
2013	38
2014	27
Razem	100

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

1.5.2 Rynek pracy

Tabela 16. Wybrane dane na temat rynku pracy

	Powiat Sandomierski	Gmina Wilczyce
Pracujący w firmach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	12792	182
Bezrobotni zarejestrowani	5030	245
w tym kobiety w %	50,8	48,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	10,1	10,2
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	11	11

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Kielcach

W Gminie Wilczyce w roku 2013 było 245 bezrobotnych zarejestrowanych, z czego 48,5 % stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 10,2%. W całej Gminie Wilczyce osób pracujących było 182 osoby. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż liczba ta dotyczy pracujących w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz to, że liczba ta nie dotyczy pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Jest to istotny fakt, ponieważ gmina Wilczyce ma charakter rolniczy i spora część mieszkańców pracuje właśnie w rolnictwie.

1.5.3 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilczycach jest jednostką budżetową finansowaną z budżetu gminy oraz dotacji celowych na realizację zadań pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadania w zakresie udzielania pomocy społecznej osobom i rodzinom tego potrzebującym. Zadania z zakresu pomocy społecznej obejmują w szczególności:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi²⁶.

Tabela 17: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Bezrobocie	75	255	51	189	66	224
Ubóstwo	128	536	130	455	127	406
Niepełnosprawność	51	166	98	343	62	189
Długotrwała lub ciężka choroba	42	145	31	103	47	139
Przemoc	6	18	5	16	2	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	55	268	59	303	40	162
w tym:	18	68	15	48	13	38
- rodziny niepełne	33	173	44	255	27	124
- rodziny wielodzietne						
Trudności po opuszczeniu zakładów	0	0	0	0	4	8

²⁶ <http://ops.wilczyce.pl/index.php/bip/statut-ops/148-statutops.html> z dnia 09-02-2015

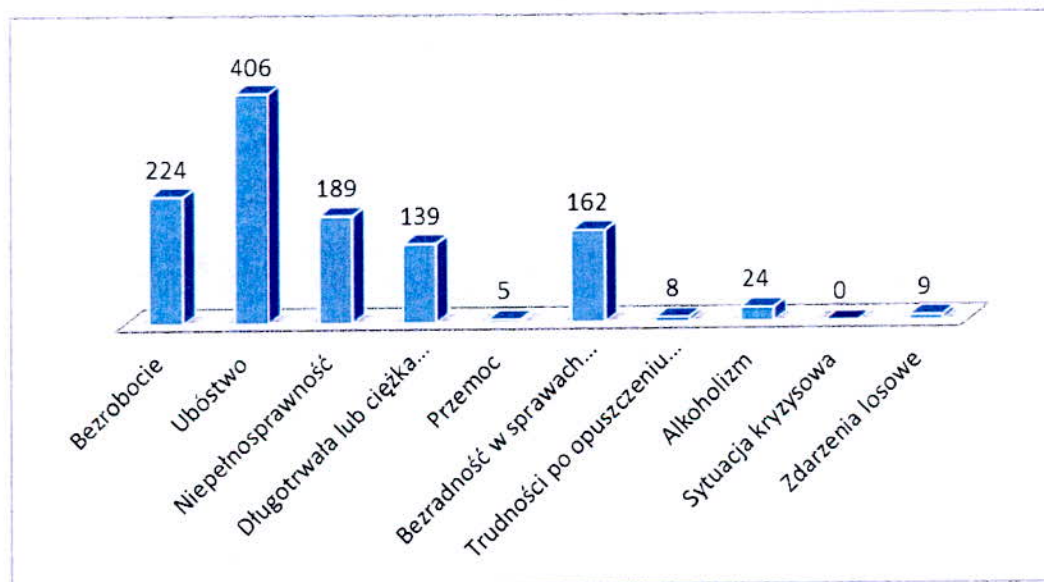

karnych						
Alkoholizm	28	103	13	23	24	24
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	1	1	1	7	4	9

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

W latach 2012-2014 najczęściej rodzin korzystało z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilczycach z tytułu ubóstwa, bezrobocia oraz niepełnosprawności. W porównaniu do roku 2012 liczba osób, która korzystała z pomocy GOPS-u z powodu bezrobocia (w roku 2014) zmniejszyła się. W poprzednim roku na podobnym poziomie pozostała liczba rodzin, która korzystała z pomocy z tytułu ubóstwa w stosunku do roku 2012. W badanym okresie nikt nie pobierał pomocy z powodu sytuacji kryzysowej.

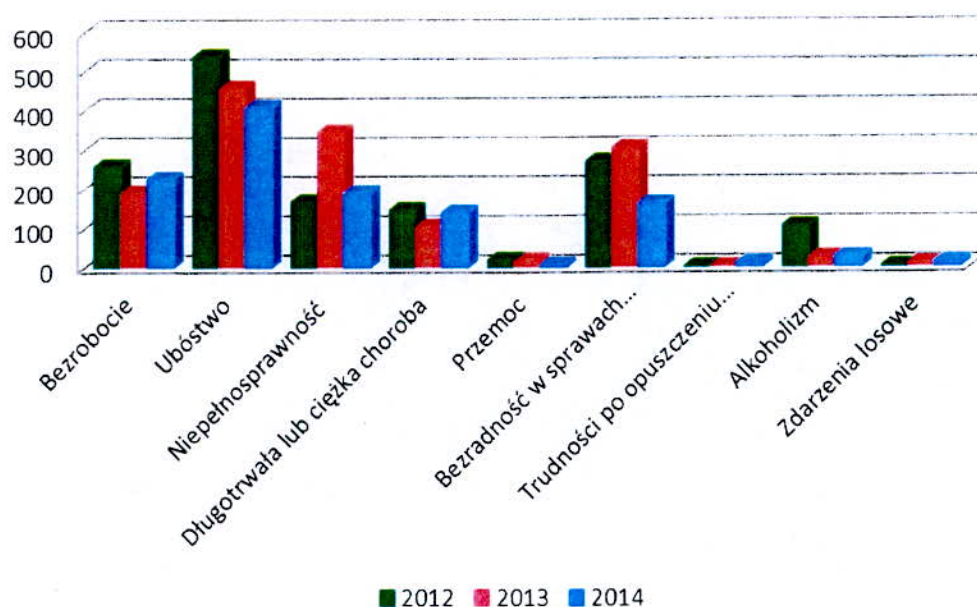
Wykres 11: Liczba osób korzystająca z pomocy GOPS w roku 2014 z podziałem na przyczynę przyznania pomocy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu gminy Wilczyce marzec 2015r.

Wykres 12: Liczba osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilczycach marzec 2015r.

1.5.4 Bezpieczeństwo

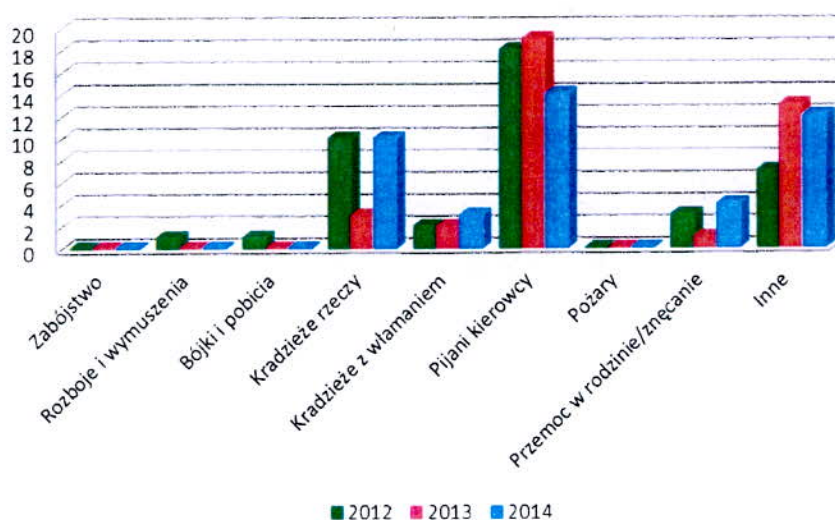
Poniższa tabela przedstawia wykaz przestępczości na obszarze Gminy Wilczyce w latach 2012-2014 na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu.

Tabela 18. Przestępczość na terenie Gminy Wilczyce w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Zabójstwo	0	0	0
Rozboje i wymuszenia	1	0	0
Bójki i pobicia	1	0	0
Kradzieże rzeczy	10	3	10
Kradzieże z włamaniem	2	2	3
Pijani kierowcy	18	19	14
Požary	0	0	0
Przemoc w rodzinie/znęcanie	3	1	4
Inne	7	13	12
Łącznie	42	38	43

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Wykres 13. Przestępczość w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015

W latach 2012-2014 największym problemem na terenie gminy byli pijani kierowcy. Pozytywne jest to, iż liczba ta zmniejszyła się w roku 2014 w porównaniu do roku 2012. Kolejnym przestępstwem, do którego najczęściej dochodziło w Gminie Wilczyce były

zdarzenia inne oraz kradzieże rzeczy. Wzrosła niestety liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie. W roku 2014 łącznie odnotowano łącznie 43 zdarzenia różne zdarzenie ujęte w statystyce policji.

1.5.5 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Wilczyce działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. W ośrodku przyjmuje 4 lekarzy: pediatra, ginekolog, stomatolog i ortopeda oraz dwie pielęgniarki. Ośrodek wyposażony jest w następujący sprzęt medyczny: fotel ginekologiczny, unit stomatologiczny, 2 wagi oraz aparat EKG. W samych Wilczycach znajdują się 2 punkty apteczne. Jeden zlokalizowany jest w budynku Ośrodka Zdrowia w Wilczycach drugi tuż obok stadionu sportowego w Wilczycach.

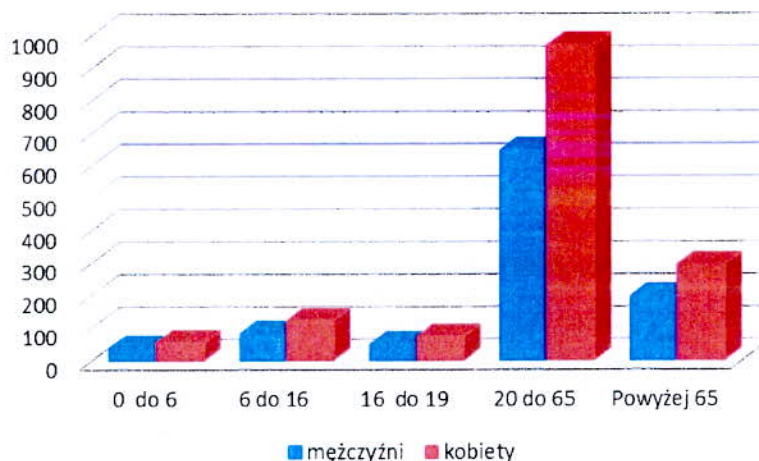
Tabela 19. Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia

Grupy wiekowe	Mężczyźni	Kobiety
0 - 6	36	55
6-16	81	121
16 - 19	49	73
20- 65	646	968
Powyżej 65	196	295
Razem	1008	1512

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Najliczniejszą grupą osób zapisanych do ośrodka zdrowia są osoby od 20 do 65 roku życia oraz osoby po 65 roku życia. Łącznie do ośrodka zdrowia zapisanych jest 2520 osób, czyli 65% mieszkańców Gminy Wilczyce.

Wykres 14. Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Na podstawie powyższego wykresu można wywnioskować, iż w każdej z grup wiekowych przeważają kobiety, co oznacza, że bardziej dbają one o swoje zdrowie niż mężczyźni.

1.5.6 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Wilczyce

Obecnie na terenie Gminy Wilczyce działają:

- 1 klub sportowy,
- 6 stowarzyszeń,
- 1 koło gospodyń wiejskich,
- 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Poniższa tabela przedstawia wykaz organizacji pozarządowych działających w Gminie Wilczyce.

Tabela 20. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Wilczyce

L.p.	Nazwa organizacji	Adres siedziby
1.	Ludowy Klub Sportowy „Huragan” Wilczyce	Wilczyce 170, 27-612 Wilczyce
2.	Stowarzyszenie Sportu i Rekreacji Gałkowiec Ocin	Gałkowiec Ocin 6, 27-612 Wilczyce
3.	Stowarzyszenie Wsi Wysiadłów i Ocinek „Partnerstwo”	Wysiadłów 62, 27-612 Wilczyce
4.	Stowarzyszenie Sportu i Rekreacji w Dacharzowie	Dacharzew 43, 27-612 Wilczyce
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Wsparcia Rozwoju Sołectwa Łukawa „WSPÓLNOTA WIEJSKA”	Łukawa 102, 27-612 Wilczyce
6.	Stowarzyszenie na Rzecz Wsparcia Rozwoju Sołectwa Daromin „Moja Miejscowość”	Daromin 128, 27-612 Wilczyce
7.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Radoszki	Radoszki 16, 27-612 Wilczyce
8.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wilczycach	Wilczyce 70, 27-612 Wilczyce
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczycach	Wilczyce 178, 27-612 Wilczyce
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Łukawie	Łukawa 127, 27-612 Wilczyce
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wysiadłowie	Wysiadłów 17A, 27-612 Wilczyce
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Radoszkach	Radoszki 128, 27-612 Wilczyce
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Tułkowicach	Tułkowice 17, 27-612 Wilczyce
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pęczynach	Pęczyny 1, 27-612 Wilczyce
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Przewodach	Przewody 92, 27-612 Wilczyce
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Darominie	Daromin 160, 27-612 Wilczyce
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pielaszowie	Pielaszów 69, 27-612 Wilczyce

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Zdjęcie 45. Koło Gospodyń Wiejskich z Wilczyce-fot. Echo Dnia

Zdjęcie 46. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Pęczynach wraz z zabytkowym wozem strażackim- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Warto zwrócić uwagę, że z terenu Gminy Wilczyce w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym są 2 jednostki straży z: Wilczyce i Łukawy. Ważną inwestycją dla OSP Wilczyce jest wymiana

samochodu bojowego na nowy, gdyż jednostka dysponuje (najprawdopodobniej) najstarszym samochodem bojowym na terenie powiatu sandomierskiego (39 lat²⁷), zaś OSP Łukawa brakuje przede wszystkim sprzętu. W tym miejscu należy podkreślić, że OSP Łukawa jest bardzo aktywną jednostką – jako jedyni strażacy z Gminy Wilczyce – pozyskują dotacje zewnętrzne dzięki którym udało się zaadoptować część budynku remizy na izbę pamięci, zakupiono sztandar oraz mundury galowe/reprezentacyjne, wybudowano altankę obok budynku remizy w Łukawie.

---

²⁷ Wóz strażacki został wyprodukowany w 1976r. OSP Łukawa dysponuje samochodem bojowym z 1989r. (Dane OSP Wilczyce).

1.6 Edukacja, sport i kultura

1.6.1 Edukacja szkolna

Na terenie Gminy Wilczyce funkcjonują 3 zespoły szkół, szkoła podstawowa i gimnazjum. Warto zwrócić jednak uwagę, że jedyną szkołą dla której organem prowadzącym jest Gmina jest Zespół Szkół w Wilczycach, trzy pozostałe szkoły są prowadzone przez stowarzyszenia (Radoszki, Daromin, Łukawa).

Tabela 21. Wykaz szkół na terenie Gminy Wilczyce

Lp.	Szkoła	Adres siedziby oraz e-mail	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba etatów
1.	Zespół Szkół w Wilczycach	Wilczyce 177, 27-612 Wilczyce, wilczyce@vp.pl	196	25	21,7
2.	Zespół Szkół w Radoszkach	Radoszki 16, 27-612 Wilczyce, radoszkola@poczta.onet.pl	66	14	12,5
3.	Zespół Szkół w Łukawie	Łukawa 83, 27-612 Wilczyce, splukawa@interia.pl	46	13	9,67
4.	Szkoła Podstawowa w Darominie	Daromin 128, 27-612 Wilczyce, spdaromin1@op.pl	68	21	11,81
5.	Gimnazjum w Darominie	Daromin 128, 27-612 Wilczyce, spdaromin1@op.pl	23	11	3,8

Źródło: Na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015

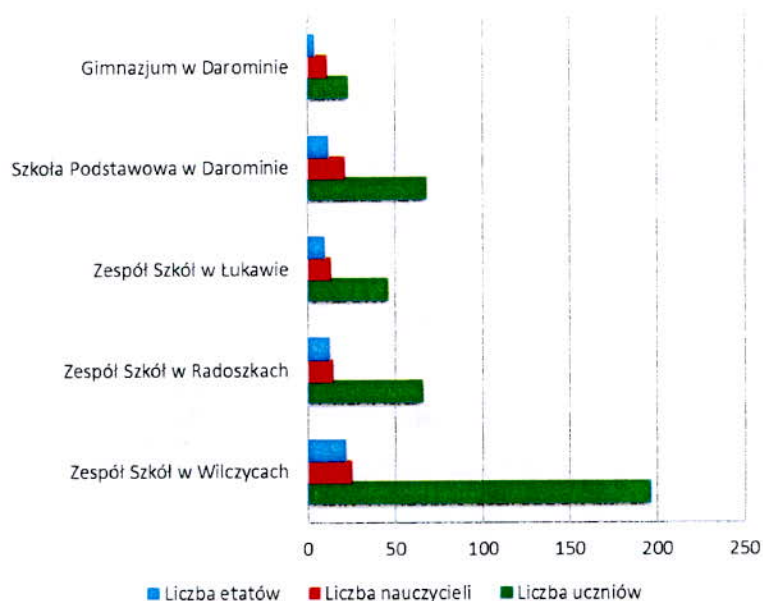
W Gminie Wilczyce największa liczba uczniów uczęszcza do Zespołu Szkół w Wilczycach- 196 osób. Najmniej uczniów zapisanych jest do Gimnazjum w Darominie- 23 osoby.

Zdjęcie 47. Zespół Szkół w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Wykres 15: Dane na temat szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Tabela 22. Zaplecze techniczne szkół na terenie Gminy Wilczyce

Nazwa Szkoły	liczba sal lekcyjnych,	wyposażenie sali komputerowej	sala multimedialna	stołówka	biblioteka	hala sportowa/gimnastyczna	boisko
Zespół Szkół w Wilczycach	13	29 komputerów	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Zespół Szkół w Radoszkach	13	20 komputerów	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
Zespół Szkół w Łukawie	13	10 komputerów	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK
Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Darominie	13	24 komputery	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Wszystkie ze szkół w Gminie Wilczyce wyposażone są w sale komputerowe, większość posiada również sale multimedialne. Szkoły nie dysponują stołówkami. Zaplecze sportowe istnieje we wszystkich szkołach.

1.6.2 Edukacja przedszkolna

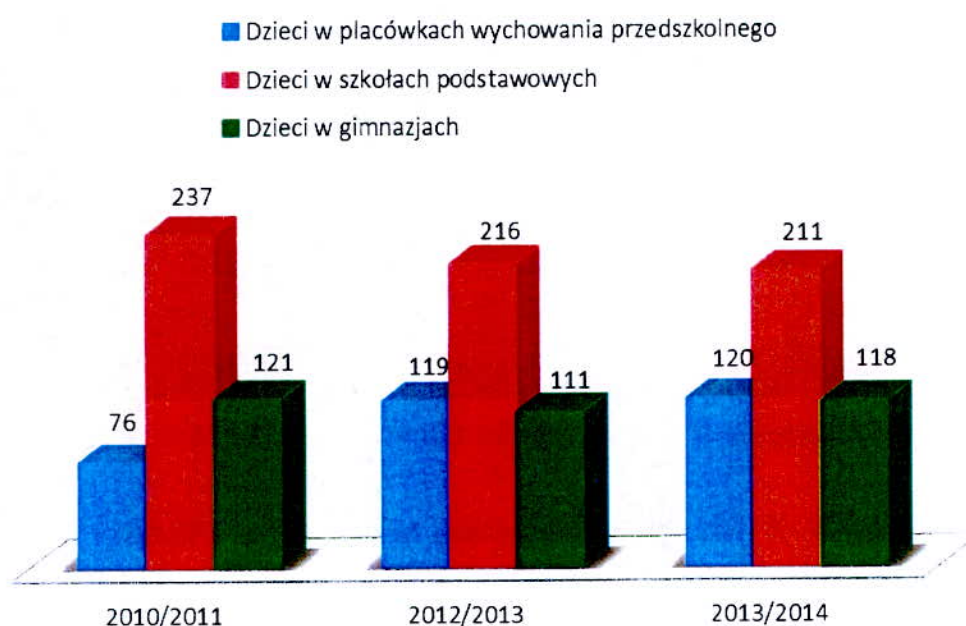
Na terenie Gminy Wilczyce prowadzone są trzy punkty przedszkolne, w tym jeden niepubliczny. Ich wykaz przedstawia tabela nr. 22

Tabela 23. Wykaz przedszkoli w Gminie Wilczyce

Przedszkola	Adres siedziby
Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Łukawie	Łukawa 83, 27-612 Wilczyce
Punkt Przedszkolny „Na wzgórzu”	Daromin 128, 27-612 Wilczyce
Punkt Przedszkolny „Wesołe Skrzaty” w Radoszkach	Radoszki 16, 27-612 Wilczyce

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Wykres 16: Liczba dzieci chodzących do szkół i przedszkoli na terenie Gminy Wilczyce w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego marzec 2015r.

1.6.3 Infrastruktura sportowa

Na terenie gminy znajduje się 5 boisk sportowych. Większość z nich zlokalizowana jest w pobliżu szkół lub przy budynku ochotniczej straży pożarnej. W sołectwie Wilczyce znajduje się duże boisko sportowe, na którym rozgrywane są mecze zespołu sportowego piłki nożnej- Huragan. Większość boisk wymaga jednak odnowienia.

Zdjęcie 48. Boisko sportowe w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Tabela 24. Wykaz boisk sportowych na terenie Gminy Wilczyce

L.p.	Lokalizacja boisk sportowych
1.	Boisko sportowe (stadion sportowy) w miejscowości Wilczyce, zlokalizowane na działce nr ewid. 329 /1 za budynkiem Centrum Kultury. Boisko ogólnodostępne - trawiaste, na którym swoje mecze rozgrywa zespół sportowy piłki nożnej Huragan Wilczyce.
2.	Małe boisko sportowe trawiaste zlokalizowane przy Zespole Szkół w Łukawie na działce nr ewid.1271/2 i boisko asfaltowe do gry w koszykówkę na działce nr ewid. 324/2
3.	Małe boisko sportowe trawiaste zlokalizowane przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Radoszkach na działce nr ewid. 110/1 i boisko asfaltowe na tej samej działce do gry w koszykówkę
4.	Małe boisko sportowe trawiaste zlokalizowane przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Darominie na działce nr ewid. 82/2 i boisko asfaltowe na tej samej działce do gry w koszykówkę.

5.	Małe boisko sportowe trawiaste zlokalizowane za budynkiem świetlicy wiejskiej/ remizy OSP w miejscowości Wysiadłów – działka nr 69/4

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Zdjęcie 49. Boisko piłkarskie w Wysiadłowie-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

1.6.4 Biblioteka publiczna

Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana jest w sołectwie Wilczyce. Biblioteka czynna jest w godzinach od 8.30 do 20. Stan księgozbioru wynosi 17 694 książki. Tabela poniżej przedstawia dane na temat czytelników Gminnej Biblioteki w Wilzycach z podziałem na wiek i rodzaj wykonywanego zajęcia.

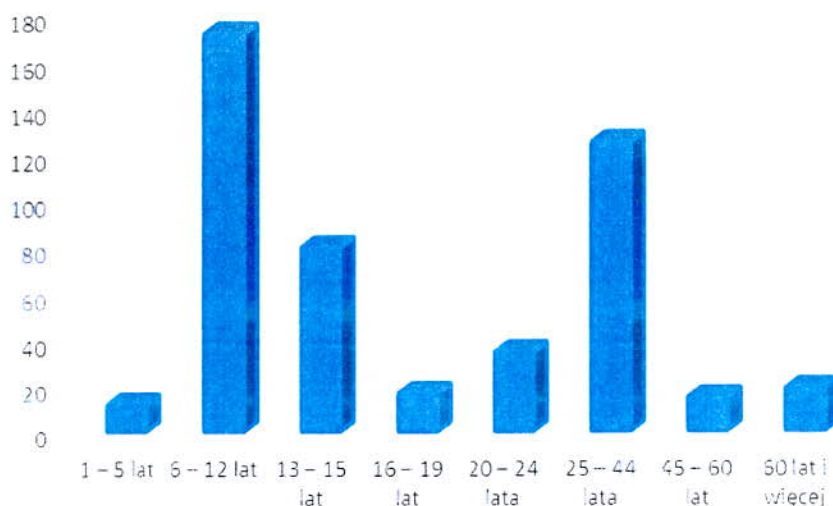
Tabela 25. Czytelnicy Gminnej Biblioteki Publicznej według wieku i rodzaju wykonywanego zajęcia

L.p.	Przedział wieku	Liczebność	Rodzaj wykonywanego zajęcia	Liczebność
1.	1 – 5 lat	12	Dzieci	12
2.	6 – 12 lat	172	Uczniowie	269
3.	13 – 15 lat	80	Studenci	28
4.	16 – 19 lat	17	Pracownicy umysłowi	36
5.	20 – 24 lata	35	Robotnicy	19
6.	25 – 44 lata	125	Rolnicy	70
7.	45 – 60 lat	15	Inni zatrudnieni	7
8.	60 lat i więcej	19	Emeryci, renciści	15
9.	-		Pozostali, niezatrudnieni	19

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Z tabeli wynika, iż najliczniejszą grupą czytelników ze względu na wiek są osoby mieszczące się w przedziale wiekowym 6-12 lat oraz 25-40 lat. Najmniej czytelników biblioteki mieści się w przedziale wiekowym 1-5 lat, 16-19 lat oraz powyżej 60 roku życia.

Wykres 17. Czytelnicy biblioteki w podziale na wiek

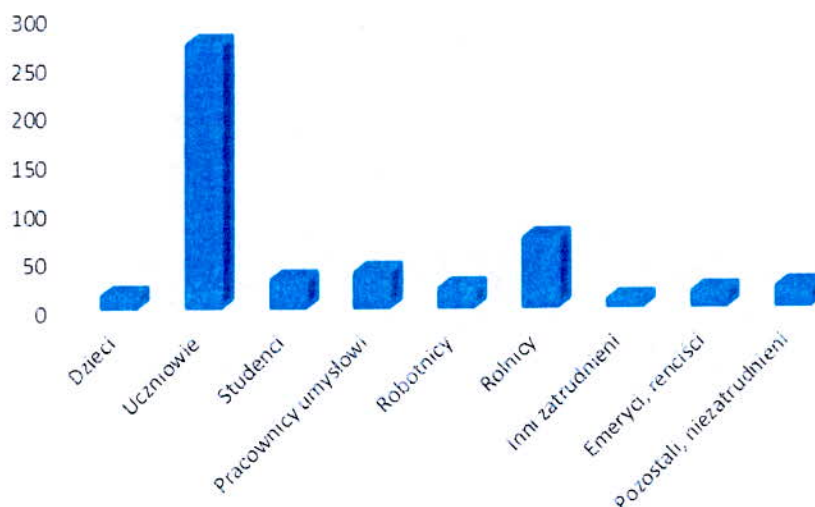

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015.

W przypadku podziału czytelników ze względu na rodzaj wykonywanego zajęcia najczęściej z biblioteki korzystają uczniowie, rolnicy oraz pracownicy umysłowi.

Wykres 18. Czytelnicy biblioteki w podziale na rodzaj wykonywanego zajęcia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilczyce, styczeń 2015

Biblioteka w Wilczycach prowadzi cykliczne zajęcia z języka angielskiego, zajęcia plastyczne, zajęcia taneczne oraz zajęcia teatralno- muzyczne. W roku 2014 Biblioteka współorganizowała siedemnaście imprez:

- Międzyszkolny Przegląd Kolęd i Pastorałek
- Spotkanie charytatywne
- Plastyka Wielkanocna
- Śniadanie Wielkanocne
- Pasowanie na czytelnika
- Festyn rodzinny
- Wycieczka dzieci do Teatru Kubuś w Kielcach
- Obchody 70 rocznicy Bitwy pod Pielaszowem
- Święto Plonów
- Dożynki Powiatowe
- Nasze Sandomierskie Kulinaria Regionalne
- Spotkania Opłatkowe

- Konkurs na najładniejszą dekorację Bożonarodzeniową
- Udział w konkursie Piosenki Ludowej
- Udział w Konkursie „Ocalić od zapomnienia”
- Zorganizowanie wystawy „Życie i twórczość Kornela Makuszyńskiego”
- Lekcje biblioteczne

1.6.5. Kultura

Animatorem działań o charakterze kulturalnym w Gminie Wilczyce jest Centrum Kultury, które stara się wychodzić naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom mieszkańców w tym zakresie. Na terenie gminy podejmowane są liczne inicjatywy kulturalne.

Zdjęcie 50: Centrum Kultury w Wilczycach
fot: GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.

Warto wspomnieć, że w Wilczycach działa m.in. **Klub Seniora**, zaś na terenie różnych miejscowości jest wiele **aktywnych** środowisk m.in. **kobiet w Zagrodach**. Należy także podkreślić, że Koła Gospodyń Wiejskich są prawie w każdym sołectwie.

1.6.5 Świetlice wiejskie

Świetlica wiejska to budynek lub pomieszczenie przeznaczone do spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań, działań na rzecz rozwoju kultury i edukacji oraz miejsce integracji lokalnych społeczności.

Zdjęcie 51. Świetlica w Dacharzowie- fot. Graczkowski Dotacje Sp. z o.o.

Świetlice wiejskie zlokalizowane są w każdej z 16 miejscowości w Gminie Wilczyce.

Część 2 – Obszary problemowe

Dużym problemem Gminy Wilczyce jest **odwodnienie terenów podmokłych**. W trakcie spotkania konsultacyjnego z radnymi/sołtysami w kwietniu 2015r. jedna z Radnych zwróciła uwagę, że nie ma możliwości wjechania na pole w okresie wiosennym dopóki dobrze nie zostanie osuszony teren. Stanowi to olbrzymi problem dla wielu rolników. Jedną z głównych przyczyn tego problemu stanowią nieodwodnione łąki, które „blokują” spływ wody. Warto podkreślić, że temat melioracji terenów jest dosyć skomplikowany ze względu na to, że część rowów jest przypisana do działek właścicieli, część stanowi własność Gminy. Problem potęguje fakt, że na przedmiotowym terenie **nie działa spółka wodna**.

Innym problemem, który dotyczy praktycznie wszystkich sołectw jest **potrzeba poprawy nawierzchni dróg**, w tym tych dojazdowych do pól. Rozwiązanie bądź złagodzenie tego problemu utrudnia fakt, że **przez teren Gminy Wilczyce** przebiega łącznie blisko **150 km dróg**, w tym: 107 km to drogi gminne, 35 km - powiatowe oraz 7 km to drogi krajowe. Skalę problemu obrazuje także liczba kilometrów dróg w poszczególnych sołectwach np. przez sołectwo **Daromin przebiega łącznie aż 32 km dróg** (w tym dojazdowych do pól)²⁸, w samych Przewodach remontu wymagają drogi o długości ponad 3 km. Dane te obrazują skalę potrzeb w tym zakresie.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej to kolejne wielkie wyzwanie w kontekście najbliższych lat. Ze względu na niską gęstość zaludnienia ekonomicznie nie opłacalne jest budowanie wielkich odcinków liniowej kanalizacji z wieloma przepompowniami oraz oczyszczalnią ścieków. Gmina częściowo realizuje i planuje kolejne inwestycje z udziałem środków zewnętrznych m.in. w szczelne szamba, przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Jeszcze innym wyzwaniem jest kwestia **opłacalności** dla rolników **produkcji rolnej**. Gmina Wilczyce jest gminą typowo rolniczą i stale pojawiają się dylematy w jakim kierunku rolnicy powinni iść: energii odnawialnej czy tak jak dotychczas należy utrzymać specjalizację sadowniczą?²⁹

Kolejną grupą potrzeb są te mające na celu **poprawę funkcjonowania budynków lub terenów**, które pełnią/mają pełnić funkcje **kulturalno-oświatowe**, a także **edukacyjne i sportowe**. Istnieje potrzeba:

- **modernizacji stadionu sportowego w Wilczycach** (boisko + infrastruktura towarzysząca)

²⁸ Według szacunków przedstawicieli sołectwa Daromin, 08.04.2015r.

²⁹ Część rolników należy do Świętokrzysko-Podkarpackiego Klastra Energetycznego.

- **oznakowanie tras rowerowych i szlaków turystycznych,**
- **zagospodarowania przestrzeni wokół świetlic wiejskich** (np. place z kostki brukowej, altany, place zabaw itp.). Warto dodać, że właściwie wszystkie **świetlice wiejskie** w mniejszym lub większym stopniu **wymagają doposażenia**
- **budowy małych placów zabaw** w miejscowościach **Bugaj i Zagrody**. Uzasadnieniem dla tych inwestycji jest relatywnie duża liczba dzieci w tych miejscowościach oraz duża odległość do centrum gminy, gdzie funkcjonuje ogólnodostępny plac zabaw.

Istnieje także ogromna **potrzeba termomodernizacji budynków użyteczności publicznej:**

Tego typu inwestycji wymagają budynki:

- Urzędu Gminy w Wilczycach,
- Zespołu Szkół (szkoły podstawowej i gimnazjum) w Radoszkach,
- szkoły podstawowej i gimnazjum w Darominie,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Przewodach,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Radoszkach,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Darominie,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Pielaszowie,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Tułkowicach,
- świetlicy wiejskiej w Dacharzowie,
- świetlicy wiejskiej/remizy w Łukawie (wymiana okien, docieplenie budynku),
- Zespołu Szkół (szkoły podstawowej i gimnazjum) w Łukawie
- świetlicy w Dobrocicach.

Poniżej bardziej szczegółowo zostały zaprezentowane problemy/potrzeby inwestycyjne podziale na poszczególne sołectwa.

2.1 Zidentyfikowane problemy w podziale na sołectwa

Sołectwo Wilczyce

Inwestycje:

- modernizacja oświetlenia ulicznego,
- modernizacja drogi Wilczyce- Jakubówka 2400m (droga gminna od Pana Ziolo w kierunku drogi powiatowej),

- budowa kanalizacji/potrzeba rozwiązania problemu ścieków komunalnych,
- boisko sportowe- budowa budynku socjalnego dla klubu sportowego, zakup i montaż trybun sportowych,
- remont elewacji budynku szkoły, wymiana okien,
- budowa studni chemizacyjnej,
- asfaltowanie drogi wewnętrznej (obok posesji państwa Balmas- Jasińscy),
- odwodnienie miejscowości,
- potrzeba integracji społecznej.

Sołectwo Radoszki

Inwestycje priorytetowe:

- utwardzenie dróg dojazdowych do pól, ok. 5km,
- utwardzenie dróg gminnych przebiegających przez sołectwo (ok. 1250 m.)
- odwodnienie miejscowości,
- remont elewacji budynku szkoły/termomodernizacja tego budynku,
- termomodernizacja (w tym wykonanie elewacji) budynku świetlicy/remizy wiejskiej.

Pozostałe inwestycje:

- aktywizacja mieszkańców w zakresie obsługi komputera,
- oświetlenie dróg,
- aktywizacja mieszkańców poprzez zorganizowanie zajęć z rękodzieła (integracja społeczna),
- rozwiązanie problemu odprowadzania ścieków komunalnych (szczelne szamba, przydomowe oczyszczalnie ścieków).

Sołectwo Daromin

Inwestycje priorytetowe:

- modernizacja dróg gminnych nr 395011T, 395013 T, 395014 T, 395045, 395015 T,
- termomodernizacja budynku remizy/świetlicy,
- utwardzenie dróg dojazdowych do pól (około 10 km),
- modernizacja świetlicy wiejskiej m.in. w kierunku siłowni- fitness,

Pozostałe inwestycje:

- modernizacja dróg powiatowych nr: 0730 T, 0735 T (ok. 6 km)
- termomodernizacja szkoły w Darominie,
- kompleksowe oświetlenie sołectwa.

Sołectwo Zagrody

Inwestycje priorytetowe:

- modernizacja drogi Zagrody- Komorna (ponad 700 m),
- modernizacja drogi Zagrody- Wincentów (1065 m),
- modernizacja drogi Dacharzów- Zagrody (ok. 900m),
- pogłębienie rzeczki i rowów oraz udroźnienie i przebudowa przepustów na tej rzece,
- utwardzenie i odwodnienie dróg dojazdowych do pól (w pobliżu posesji Pana Morzeńskiego).

Pozostałe inwestycje:

- budowa placu zabaw i uporządkowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej,
- zdobycie dofinansowania dla aktywnie działających kobiet na rzecz Zagród przy świetlicy w Zagrodach,
- wzmocnienie poboczy na trasie Dacharzów- Zagrody,
- edukacja społeczności wiejskiej np. zachowanie tradycji i obyczajów wiejskich, warsztaty edukacyjne dla młodzieży,
- potrzeba gazyfikacji sołectwa (zadanie spółek gazowych),
- zakup i montaż szczelnych szamb w poszczególnych gospodarstwach lub w inny sposób rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej.

Sołectwo Wysiadłów

Inwestycje priorytetowe:

- remonty, naprawa dróg dojazdowych, gminnych, powiatowych,

Pozostałe inwestycje:

- remont chodników, czyszczenie przepustów, wjazdów do posesji,
- oświetlenie, założenie lamp tam gdzie jest to potrzebne, zwłaszcza gdzie są budynki,
- budowa chodników przy drodze krajowej 79,

- potrzeba odwodnienia przy drogach gminnych, powiatowych poprzez m.in. budowę przepustów,
- remont świetlicy oraz remizy OSP pod kątem potrzeb młodzieży,
- oznaczenie oraz modernizacja drogi rowerowej w miejscowości Wysiadłów,
- potrzeba budowy trzeciego pasa przy drodze krajowej nr 79 przechodzącej przez Wysiadłów oraz budowa oświetlenia na pasach stanowiących przejście dla pieszych,
- potrzeba ograniczenia prędkości przy drodze krajowej (z uwagi na częste wypadki drogowe, w tym śmiertelne),
- zakup sprzętu oraz umundurowania do prawidłowego funkcjonowania OSP,
- potrzeba integracji społecznej,
- potrzeba kursów komputerowych dla osób 40plus,
- zakup sprzętu dla młodzieży,
- zakup sprzętu do koszenia trawy przy OSP, placu zabaw,
- budowa lub montaż toalet przy remizie OSP,
- uporządkowanie tematu kanalizacji np. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,

Sołectwo Pielaszów

Inwestycje priorytetowe:

- modernizacja drogi gminnej nr 395001 T Pielaszów - Wesołówka (na odcinku 250 m- budowa po istniejącym śladzie),
- remonty dróg (asfaltowanie brakujących fragmentów),
- odwodnienie pól położonych wzdłuż Opatówki ok. 40 ha (pola uprawne),
- termomodernizacja budynku świetlicy/remizy (wymiana okien oraz ocieplenie elewacji).

Pozostałe inwestycje:

- istnieje potrzeba aktywizacji i integracji mieszkańców, nauki obsługi komputerów (dla seniorów).

Sołectwo Dacharzów

Inwestycje priorytetowe:

- potrzeba remontu świetlicy wiejskiej,
- modernizacja drogi Dacharzów- Zagrody (długość około 900m),

- modernizacja drogi Dacharzów- Komorna od strony Zagród.

Pozostałe inwestycje:

- modernizacja drogi pomiędzy wsiami Dacharzów- Komorna,
- modernizacja drogi Dacharzów- Różki.

Sołectwo Bugaj

Inwestycje:

- utrzymanie przydrożnych rowów, poboczy,
- modernizacja drogi Bugaj- Wilczyce (w tym rowy, pobocza),
- potrzeba placu zabaw dla dzieci,
- modernizacja drogi Bożęcina- Bugaj,
- modernizacja drogi Przewody- Bugaj,
- rozwój świetlicy wiejskiej,
- utwardzenie dróg dojazdowych do pól.

Sołectwo Przewody

Inwestycje priorytetowe:

- odwodnienie sołectwa

Pozostałe inwestycje:

- poprawa nawierzchni dróg w sołectwie,
- utwardzenie placu przy budynku remizy OSP,
- potrzeba integracji społecznej np. spotkań z twórcami ludowymi, zwiększenia aktywności ruchowej dla osób 40plus, a także organizacji szkoleń/kursów edukacyjnych np. zajęcia z obsługi komputerów i internetu,
- organizacja wyjazdów edukacyjno- integracyjnych (wizyty studyjne),
- rozwój działalności gospodarczej poprzez integrację społeczności (grupy producenckie),
- modernizacja świetlicy wiejskiej na potrzeby koła gospodyń wiejskich,
- inwestycje związane z energią odnawialną oraz przetwórstwem owocowo-warzywnym.

Sołectwo Bożęcin

- modernizacja dróg dojazdowych do pól,
- naprawa i utrzymanie rowów i poboczy,
- modernizacja drogi „dolnej” w Bożęcinie,
- rozwój świetlicy wiejskiej poprzez jej doposażenie,
- potrzeba zadaszenia lub montażu przystanku dla dzieci szkolnych, które dochodzą do autobusu,
- istnieje potrzeba zwiększenia aktywności dla osób starszych,
- modernizacja drogi Bożęcin- Bugaj,
- potrzeba wykonania parkingu przy świetlicy wiejskiej,
- poprawa drogi powiatowej Bożęcin- Przewody- Kleczanów.

Sołectwo Galkowice- Ocín

- modernizacja drogi powiatowej nr 0752 T- Galkowice Ocín-Kichary Nowe (długość 1819 m)
- wyposażenie świetlicy wiejskiej m.in. w sprzęt multimedialny,
- wykonanie placu do gry w piłkę i małego kortu do gry w tenisa,
- przy drodze powiatowej nr 0752 T należy wybudować chodnik na długości 1000m w terenie zabudowanym.

Sołectwo Dobrocice

Inwestycje priorytetowe:

- modernizacja świetlicy wiejskiej m.in. poprzez termomodernizację i jej doposażenie.

Pozostałe inwestycje:

- modernizacja drogi Dobrocice- Międzygórz (1105 m),
- modernizacja drogi w Dobrocicach Dolnych (2305 m),
- budowa mostu na rzece Opatówce,
- potrzeba zintensyfikowania działań na rzecz integracji społecznej.
- oczyszczenie przepustów we wsi

Sołectwo Tulkowice

Inwestycje priorytetowe:

- modernizacja remizy strażackiej/świetlicy wiejskiej,
- modernizacja kolektora deszczówki na głównym skrzyżowaniu w miejscowości Tułkowice,
- skanalizowanie miejscowości Tułkowice np. poprzez zakup i montaż szczelnych szamb, przydomowych oczyszczalni ścieków,
- doprowadzenia gazu ziemnego do miejscowości Tułkowice (zadanie zakładu gazowniczego),
- wymiana linii niskiego napięcia w miejscowości Tułkowice (zadanie zakładu energetycznego),
- modernizacja drogi Tułkowice- Przewody przy rzece Opatówce,
- istnieje potrzeba przeprowadzenia melioracji łąk w miejscowości Tułkowice,
- modernizacja dróg dojazdowej do pól.

2.2. Mocne strony Gminy i czynniki sprzyjające rozwojowi

Opracowanie Strategii zostało poprzedzone przeprowadzeniem kompleksowej analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych związanych z rozwojem gminy. Analiza SWOT służy do uporządkowania danych i informacji jest wykorzystywana w uspołecznionym procesie planowania. Polega ona na ocenie szans i zagrożeń procesu rozwoju w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości.

Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- strengths – **silne strony** – w postaci przewagi zjawisk i procesów pozytywnych dla rozwoju Gminy Wilczyce, które powinny być kontynuowane i wzmacniane,
- weaknesses - **słabe strony** – w postaci procesów i barier, wad, ograniczających możliwości rozwojowe, które powinny być zmniejszone bądź niwelowane,
- opportunities - **szanse/możliwości** – w postaci czynników obiektywnych, zewnętrznych, na które nie ma bezpośredniego wpływu sprawczego oraz wyjątkowej sytuacji jaką daje możliwość wykorzystania znacznych środków pomocowych UE,
- threats – **zagrożenia** – wynikające przede wszystkim z czynników zewnętrznych stwarzających niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnie.

Przedstawiona poniżej analiza stanowi syntezę poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego Gminy Wilczyce.

Tabela 26. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Mocne strony - obszar społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozytywne nastawienie władz samorządowych co do działań prorozwojowych podejmowanych przez mieszkańców • Dobrze działający samorząd • Dobry dostęp do edukacji dzięki sieci placówek oświatowych (Wilczyce, Radoszki, Łukawa, Daromin) • Duża ilość zarejestrowanych Stowarzyszeń • Działalność Biblioteki Publicznej • Działalność Gminnego Centrum Kultury 	<p>Słabe strony - obszar społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mała gęstość zaludnienia Gminy (55os./km² - najmniejsza ilość w powiecie sandomierskim), • Niedostateczna baza do rozwoju kultury fizycznej (brak boiska wielofunkcyjnego) • Mała ilość placów zabaw dla dzieci • Mała ilość pozaszkolnych zajęć dla dzieci i młodzieży • Słaba oferta opieki zdrowotnej specjalistycznej

<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja wielu imprez sportowych • W Wilczycach działa Klub Seniora • Aktywni mieszkańcy np. grupa kobiet w sołectwie Zagrody. • Duża liczba obiektów pełniących funkcje kulturalne (świetlicowe). 	
<p>Mocne strony - obszar gospodarczy</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnorodność gleb, • tradycje rolnicze, • malowniczo wyglądające rozległe tereny nizinne, • rzeka Opatówka • czyste powietrze sprzyjające rozwojowi agroturystyki, • bliska odległość do miasta powiatowego – Sandomierz • działalność grupy producenckiej 	<p>Słabe strony - obszar gospodarczy</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie, • mała liczba gospodarstw agroturystycznych jako źródła na dodatkowe dochody rolników, • niewystarczająca rozwinięta baza turystyczno- gastronomiczna, • niewystarczająca promocja Gminy pod względem walorów przyrodniczo-turystycznych, • spadająca liczba przedsiębiorstw (w 2002r. funkcjonowało 140 firm, w 2010 – 100, w 2014 – 81). • brak dostatecznych działań w celu stworzenia charakterystycznych produktów regionalnych, • mała średnia gospodarstwa rolnego (2-3 ha) • brak dużych inwestorów zewnętrznych, • mała ilość szlaków turystycznych pieszych i rowerowych.
<p>Mocne strony - infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • droga krajowa nr 79 • dobra telefonizacja, • Gmina zrealizowała projekt PROW dot. budowy 39 przydomowych oczyszczalni ścieków w kilku miejscowościach Gminy Wilczyce: Radoszki, Pielaszów, Daromin, Łukawa, Pęczyny, Wilczyce, Dobrocice, Przewody. • liczne zabytki kultury i architektury, 	<p>Słabe strony - infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeba modernizacji i budowy niektórych fragmentów dróg (zwłaszcza gminnych) • potrzeba rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej (budowa szczelnych szamb, przydomowych oczyszczalni ścieków), • potrzeba budowy chodników i poboczy przy głównych drogach, tam, gdzie ruch samochodowy jest największy

• wystarczająca wydajność istniejących stacji na ujęciach wody, • objęcie mieszkańców Gminy Wilczyce zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych zgodnie z nową ustawą tzw. śmieciową	• brakuje w niektórych miejscowościach ulicznego oświetlenia • niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych • brak spółki wodnej (problem rowów melioracyjnych) • Gmina nie posiada Funduszu Sołeckiego, a ramach niego można by utwardzać drogi dojazdowe do pól. • Brak własnego ujęcia wody pitnej.

2.3. Szanse i zagrożenia rozwoju

Szanse	Zagrożenia
<p>Szanse w obszarze społecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> doposażanie obiektów mających na celu poprawienie rozwoju kulturalno– rekreacyjnego mieszkańców np. świetlic wiejskich, dostępność środków zewnętrznych – UE, grantodawców np. fundacji, dzięki czemu istnieje możliwość finansowania pomysłów na działalność stowarzyszeń/aktywności mieszkańców, nawiązanie stałej współpracy pomiędzy Stowarzyszeniami z terenu Gminy (sieciowanie). 	<p>Zagrożenia w obszarze społecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> zapaść demograficzna – utrzymanie stałej tendencji spadkowej jeśli chodzi o ogólną liczbę mieszkańców, migracja młodych osób, starzenie się społeczeństwa, postępujące zubożenie społeczeństwa, wzrost patologii społecznych, małe środki finansowe samorządu na wsparcie inicjatyw lokalnych.
<p>Szanse w obszarze gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> promocja innowacyjnych pomysłów na rozwój gospodarczy gminy, dostępność zewnętrznych środków finansowania np. z UE, korzystne warunki i duże tradycje związane z rozwojem rolnictwa, racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczo-turystycznych gminy, pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, uproszczenie przepisów oraz większy dostęp informacji o środkach UE, renowacja zabytków np. przydrożnych kapliczek, korzystne warunki dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych, moda na wypoczynek na wsi, wzrost popularyzacji ekologicznych stylów życia – w zgodzie z naturą, przekształcanie się gospodarstw rolnych w małe przedsiębiorstwa – właściwie jedyna szansa na 	<p>Zagrożenia w obszarze gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> mała ilość inwestorów zewnętrznych, klęski żywiołowe, postępująca degradacja zabytków spowodowana niewystarczającymi funduszami na ich odnowę, postępująca dewastacja niezagospodarowanych obiektów i terenów przemysłowych, małe możliwości zatrudniania dla młodych osób, obniżenie się standardów życia mieszkańców gminy, powiększenie się ilości osób emigrujących poza granice Gminy, regionu i kraju, niejasne i niestabilne przepisy prawa, słaby przepływ informacji o możliwościach rozwoju, wspomaganych przez dofinansowanie inwestycji ze środków unijnych, mała opłacalność produkcji rolnej, rozdrobienie gospodarstw rolnych,

<p>zachowanie opłacalności produkcji rolnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój grup producenckich 	<ul style="list-style-type: none"> • brak gazociągu w kilku miejscowościach.
<p>Szanse w obszarze infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości stanu dróg (zwłaszcza gminnych) poprzez ich modernizację, • budowa chodników oraz poboczy (poprawa bezpieczeństwa osób poruszających się po terenie Gminy), • uporządkowanie gospodarki ściekowej gminy np. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków/szczelnych szamb, 	<p>Zagrożenia w obszarze infrastruktury technicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • największym zagrożeniem jest niewykorzystanie szansy rozwojowej realizacji projektów infrastrukturalnych ze środków zewnętrznych spowodowane brakiem środków na wkład własny, • ograniczony dostęp do środków UE i trudne procedury aplikacyjne, • coraz większe problemy samorządów z zapewnieniem wkładu własnego do projektów UE, • wzrastające natężenie ruchu samochodowego, • niewystarczające oświetlenie ulic i dróg, • przeinwestowanie samorządu w niektóre inwestycje (nie koniecznie uzasadnione społecznie).

Część 3. Misja, wizja, cele i działania

3.1. Misja i wizja strategii

Misja strategii rozwoju gminy jest pochodną procesów zachodzących w każdym z najważniejszych obszarów funkcjonowania Gminy takich jak sfera społeczna, gospodarcza i infrastruktura techniczna.

Dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez podnoszenie walorów gospodarczych Gminy Wilczyce rozumianych jako środowisko sprzyjające przedsiębiorczości (w tym rolniczej), optymalne inwestowanie w zasoby infrastruktury technicznej oraz kształtowanie przestrzeni sprzyjającej realizacji potencjału społecznego mieszkańców.

3.2 Wizja strategii rozwoju - cel generalny

Określenie założeń strategicznego planu rozwoju Gminy Wilczyce wymaga uprzedniego określenia wizerunku (wizji) Gminy, do którego ustawicznie dążyć będą władze Gminy oraz mieszkańcy, przy możliwie najpełniejszym wykorzystaniu zasobów psychospołecznych, tkwiących w Gminie oraz w jej mikrospołecznym i makrospołecznym otoczeniu.

**„PRZY ZAANGAŻOWANIU MIESZKAŃCÓW, SAMORZĄDOWYCH
WŁADZ GMINY
I POMOCY PAŃSTWA,
GMINA WILCZYCE
POPRAWIA WARUNKI ŻYCIA SPOŁECZEŃSTWA,
STAJĄC SIĘ GMINĄ PRZEDSIĘBIORCZĄ,
ZASPOKAJAJĄCĄ POTRZEBY MIESZKAŃCÓW W KAŻDY WIEKU
ORAZ POSIADAJĄCĄ ROZWINIĘTĄ SZEROKO ROZUMIANĄ
INFRASTRUKTURĘ”**

3.2. Cele operacyjne oraz kierunki działań

W dążeniu do urzeczywistnienia wizji rozwoju Gminy Wilczyce kluczową rolę odgrywa sformułowanie celów strategicznych, nakreślających kierunki zrównoważonego rozwoju Gminy, pozostającego w harmonii z polityką regionu i państwa.

OBSZARY PRIORYTETOWE STRATEGII

1 – INWESTYCJE DROGOWE

2 – INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

3 – OCHRONA ŚRODOWISKA

CELE OPERACYJNE

Obszar 1 INWESTYCJE DROGOWE

Cel operacyjny 1 – Poprawa jakości dróg gminnych na terenie Gminy Wilczyce wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą (m.in. chodniki, oświetlenie)

Cel operacyjny 2 - Poprawa jakości dróg powiatowych na terenie Gminy Wilczyce wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą (m.in. chodniki, oświetlenie)

Obszar 2 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Cel operacyjny 1 Inwestycje w infrastrukturę sportowo – zdrowotną

Cel operacyjny 2 Inwestycje w infrastrukturę kulturalną

Cel operacyjny 3 Inwestycje w infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną

Cel operacyjny 4 Uzbrojenie terenów inwestycyjnych

Obszar 3 OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel operacyjny 1 – Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Wilczyce

Cel operacyjny 2 – Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych poprzez doposażenie jednostek OSP

Cel operacyjny 3 – Inwestycje związane z termomodernizacją budynków, Odnawialnymi Źródłami Energii (OZE) oraz Efektywnym Wykorzystaniem Energii (EWE)

3.3 Najważniejsze zadania inwestycyjne

Poniżej prezentujemy najważniejsze inwestycje w poszczególnych obszarach wraz z szacunkową kwotą ich realizacji.

Obszar 1 INWESTYCJE DROGOWE

Cel operacyjny 1 – Poprawa jakości dróg gminnych na terenie Gminy Wilczyce wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą (m.in. chodniki, oświetlenie, pobocza)	
L.p.	Nazwa zadania
1.	Modernizacja drogi gminnej nr 395001T Pielaszów – Wesołówka o długości 1062 m
2.	Modernizacja drogi gminnej nr 395002T Pielaszów – Studzianki o długości 687 m
3.	Modernizacja drogi gminnej nr 395003 T Pielaszów – Sadłowice o długości 2100 m
4.	Modernizacja drogi gminnej nr 395004 T Pielaszów – Dobrocice o długości 2620 m
5.	Modernizacja drogi gminnej nr 395005 T Dobrocice- Jankowice o długości 2305 m
6.	Modernizacja drogi gminnej nr 395006 T Tułkowice – Przewody o długości 3243 m
7.	Modernizacja drogi gminnej nr 395007 T Tułkowice – Wilczyce o długości 2450 m
8.	Modernizacja drogi gminnej nr 395008 T Wilczyce –Daromin o długości 3687 m
9.	Modernizacja drogi gminnej nr 395009 T Dacharzów – Pęczyny o długości 3357 m
10.	Modernizacja drogi gminnej nr 395010 T Dacharzów – Rożki o długości 1462 m
11.	Modernizacja drogi gminnej nr 395011 T Daromin – Grochocice Kolonia o długości 3356 m
12.	Modernizacja drogi gminnej nr 395012 T Daromin – Grochocice o długości 2315 m
13.	Modernizacja drogi gminnej nr 395013 T Daromin –Daromin Gościniec o długości 1295 m
14.	Modernizacja drogi gminnej nr 395014 T Daromin wieś o długości 975 m
15.	Modernizacja drogi gminnej nr 395015 T Daromin – Szkoła o długości 181 m
16.	Modernizacja drogi gminnej nr 395016 T Daromin- Przewody o długości 1785 m
17.	Modernizacja drogi gminnej nr 395017 T Przewody – Daromin Gościniec o długości 862 m
18.	Modernizacja drogi gminnej nr 395018 T Przewody – Przewody Kolonia o długości 3537 m
19.	Modernizacja drogi gminnej nr 395019 T Wilczyce – Bugaj (wysypisko śmieci) o długości 2904 m
20.	Modernizacja drogi gminnej nr 395020 T Wilczyce – Szkoła o długości 519 m
21.	Modernizacja drogi gminnej nr 395021 T Wilczyce – Bugaj o długości 2205 m
22.	Modernizacja drogi gminnej nr 395022 T Wilczyce – Wilczyce Kolonia o długości 2629 m
23.	Modernizacja drogi gminnej nr 395023 T Wilczyce Kolonia – Sobótka o długości 1150 m
24.	Modernizacja drogi gminnej nr 395024 T Wilczyce – Podłącze – Gałkowice Ocin o długości 3147 m
25.	Modernizacja drogi gminnej nr 395025 T Łukawa Kościelna – Wilczyce – Podłącze o długości 1312 m
26.	Modernizacja drogi gminnej nr 395026 T Radoszki – Lenarczyce o długości 1975 m
27.	Modernizacja drogi gminnej nr 395027 T Radoszki wieś – Podgajówka o długości 1600 m
28.	Modernizacja drogi gminnej nr 395028 T Wysiadłów- Wysiadłów Kolonia o długości 550 m

29.	Modernizacja drogi gminnej nr 395029 T Wysiadłów – Ocinek Kolonia o długości 1181 m
30.	Modernizacja drogi gminnej nr 395030 T Wysiadłów – Kolonia Ocinek o długości 667 m
31.	Modernizacja drogi gminnej nr 395031 T Wysiadłów – Rzeczyca o długości 640 m
32.	Modernizacja drogi gminnej nr 395032 T Gałkowice Ocina (koło) o długości 250 m
33.	Modernizacja drogi gminnej nr 395033 T Gałkowice Ocina – Kichary o długości 950 m
34.	Modernizacja drogi gminnej nr 395034 T Łukawa – Gałkowice Ocina Kolonia o długości 340 m
35.	Modernizacja drogi gminnej nr 395035 T Łukawa Rządowa – Łukawa Zakrzacze o długości 967 m
36.	Modernizacja drogi gminnej nr 395036 T Łukawa Zakrzacze – Łukawa Rządowa o długości 1050 m
37.	Modernizacja drogi gminnej nr 395037 T Przewody – Wilczyce (Babie Doły) o długości 625 m
38.	Modernizacja drogi gminnej nr 395038 T Zagrody – Komorna o długości 737 m
39.	Modernizacja drogi gminnej nr 395039 T Dacharzów – Wierzbin o długości 1400 m
40.	Modernizacja drogi gminnej nr 395040 T Wysiadłów – Chwałki o długości 2450 m
41.	Modernizacja drogi gminnej nr 395041 T Radoszki – Wilczyce (Sachalin) o długości 1060 m
42.	Modernizacja drogi gminnej nr 395042 T Dobrocice – Międzygórz o długości 1105 m
43.	Modernizacja drogi gminnej nr 395043 T Ocinek – Kichary Nowe o długości 622 m
44.	Modernizacja drogi gminnej nr 395044 T Ocinek – Wysiadłów o długości 1671 m
45.	Modernizacja drogi gminnej nr 395045 T Daromin (Remiza) – Kolonia Ożarowska o długości 1900 m
46.	Modernizacja drogi gminnej nr 395046 T Wilczyce – Przewody o długości 760 m
47.	Modernizacja drogi gminnej nr 395047 T Łukawa wieś o długości 897 m
48.	Modernizacja drogi gminnej nr 395048 T Radoszki – Chwałki o długości 1723 m
49.	Modernizacja drogi gminnej nr 395049 T Łukawa Kościelna – Łukawa Rządowa – Łukawa Zakrzacze o długości 3062 m
50.	Modernizacja drogi gminnej nr 395050 T Radoszki – Dacharzów o długości 1490 m
51.	Modernizacja drogi gminnej Daromin – Łopata o długości 1260 m
52.	Modernizacja drogi gminnej Bugaj – Bożęcina o długości 3340 m
53.	Modernizacja drogi gminnej Bożęcina – Bugaj o długości 1265 m
54.	Modernizacja drogi gminnej Przewody – Bugaj o długości 1700 m
55.	Modernizacja drogi gminnej Wilczyce – Jakubówka o długości 2400 m
56.	Modernizacja drogi gminnej Jankowice koło o długości 480 m
57.	Modernizacja drogi gminnej Nowy Ocinek – Kichary Nowe o długości 722 m
58.	Modernizacja drogi gminnej Dobrocice Górne o długości 1360 m
59.	Modernizacja drogi gminnej Zagrody – Wincentów o długości 1065 m
60.	Modernizacja drogi gminnej Dacharzów – Wincentów o długości 2100 m
61.	Modernizacja drogi gminnej Łukawa – Gałkowice o długości 1725 m
62.	Modernizacja drogi gminnej Wysiadłów (Doły) – Chwałki o długości 2135 m
63.	Modernizacja drogi gminnej Radoszki – Wysiadłów o długości 1250 m
64.	Modernizacja drogi gminnej Łukawa Kościelna o długości 1635 m

65.	Modernizacja drogi gminnej Pęczyny koło o długości 1740 m
66.	Modernizacja drogi gminnej Daromin (Suche Łąki) o długości 2060 m
67.	Budowa dróg dojazdowych do pól w poszczególnych sołectwach Gminy Wilczyce
68.	Montaż zadaszenia lub przystanku dla dzieci szkolnych w Bożęcinie

Cel operacyjny 2 – Poprawa jakości dróg powiatowych na terenie Gminy Wilczyce wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą (m.in. chodniki, oświetlenie)

L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Modernizacja drogi powiatowej nr 0735T Daromin – Przewody – Wilczyce – Dacharzów – Radoszki - Wysiadłów na odcinku ok. 2 km
2.	Modernizacja drogi powiatowej nr 0735T Pielaszów – Nowy Daromin - Daromin na odcinku ok. 4 km
3.	Modernizacja drogi powiatowej nr 0736T Bożęcin – Przewody – Pęczyny- Kleczanów na odcinku przechodzącym przez miejscowość Bożęcin
4.	Modernizacja drogi powiatowej 0750T Wilczyce – Łukawa Kościelna – Gałkowice – Jaroszówka – Romanówka
5.	Modernizacja drogi powiatowej nr 0752T Gałkowice Ocina – Kichary Nowe – Bykowiec - Dwikozy na odcinku przechodzącym przez miejscowość Gałkowice-Ocina wraz z budową chodnika

Pilnej modernizacji wymagają przede wszystkim 2 drogi powiatowe:

- 0736T Bożęcin – Przewody – Pęczyny – Kleczanów
- 0750T Wilczyce – Łukawa Kościelna – Gałkowice – Jaroszówka – Romanówka

Warto również wskazać inwestycję bardzo ważną dla sołectwa Wysiadłów tj. budowę trzeciego pasa drogowego na drodze krajowej nr 79, oświetlenie na pasach stanowiących przejście dla pieszych oraz budowę chodnika przy tejże drodze krajowej na odcinku przebiegających przez sołectwo Wysiadłów. Z uwagi na fakt, iż jest to inwestycja Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – w tym miejscu sygnalizujemy jej potrzebę i z uwagi na fakt, że inwestorem jest GDDKiA inwestycja ta nie jest ujmowana w inwestycjach drogowych, w których Gmina Wilczyce partycypuje w kosztach.

Obszar 2 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Cel operacyjny 1 Inwestycje w infrastrukturę sportowo - zdrowotną	
L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Modernizacja stadionu sportowego w Wilzycach (boisko, ogrodzenie, zakup sprzętu sportowego oraz budowa budynku socjalnego + infrastruktura towarzysząca m.in. trybuny sportowe)
2.	Budowa boiska wielofunkcyjnego w Wilzycach (m.in. kort tenisowy)
3.	Rozwój i doposażenie Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wilzycach

Cel operacyjny 2 Inwestycje w infrastrukturę kulturalną	
L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Przewodach oraz jej doposażenie na potrzeby koła gospodyń wiejskich wraz z zagospodarowaniem terenu
2.	Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bożęcinie oraz wykonanie parkingu
3.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Radoszkach
4.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Darominie (m.in. w kierunku siłowni -fitness)
5.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Pielaszowie
6.	Modernizacja budynku remizy strażackiej, zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Tułkowicach
7.	Modernizacja oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Dacharzowie wraz z zagospodarowaniem terenu wokół
8.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Gałkowiec-Ocin (m.in. w sprzęt multimedialny, wykonanie placu do gry w piłkę nożną i małego kortu do gry w tenisa)
9.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Łukawie
10.	Doposażenie świetlicy wiejskiej w Wilzycach
11.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Wysiadłowie pod kątem potrzeb młodzieży (zakup sprzętu, kosiarki, doposażenie placu zabaw, budowa lub montaż toalet)
12.	Zagospodarowanie terenu wokół oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Dobrocicach
	Komentarz do inwestycji poz. 1-12: Przez zagospodarowanie terenu wokół świetlic należy rozumieć np. place z kostki brukowej, montaż altan, budowa placów zabaw, nasadzenia zieleni, plantowanie terenu, itp. W Przewodach, Radoszkach, Darominie, Pielaszowie, Tułkowicach oraz Łukawie świetlice wiejskie są zlokalizowane w budynkach remiz strażackich.
13.	Budowa placu zabaw w miejscowości Bugaj
14.	Budowa placu zabaw w miejscowości Zagrody

Cel operacyjny 3 Inwestycje w infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną	
L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Oznakowanie tras turystycznych i rowerowych

2.	Utwardzenie placu zabaw przy budynku OSP w sołectwie Przewody
3.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego Gminy Wilczyce poprzez „Odnowę przydrożnych kapliczek”

Cel operacyjny 4 Uzbrojenie terenów inwestycyjnych

L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Uzbrojenie terenu inwestycyjnego zlokalizowanego w miejscowości Wilczyce o powierzchni ok. 4 ha przeznaczony w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego pod usługi sportowo-rekreacyjne. Teren stanowi obecnie własność Agencji Rynku Rolnego.
2.	Uzbrojenie terenu inwestycyjnego w miejscowości Gałkowiec Ocina o powierzchni ok. 3,19 ha (własność Gminy Wilczyce)

Obszar 3 OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel operacyjny 1 – Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Wilczyce

L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Wilczyce poprzez m.in.. budowę szczelnych szamb i/lub przydomowych oczyszczalni ścieków (m.in. dotyczy to sołectw: Wilczyce, Radoszycach, Zagrody, Wysiadłowie, Tułkowiec)
2.	Budowa mini oczyszczalni ścieków kontenerowej ze zlewnią dla osiedla po byłym PGRze w Wilczycach dla 6 bloków (ok. 140 mieszkańców) oraz zakup ciągnika wraz z wozem asenizacyjnym
3.	Budowa „studni chemizacyjnej”
4.	Budowa studni głębinowej w Łukawie

Cel operacyjny 2 – Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych poprzez wyposażenie jednostek OSP

L.p.	Nazwa inwestycji
1.	Zakup samochodu bojowego oraz sprzętu i wyposażenia dla OSP Wilczyce
2.	Zakup sprzętu i umundurowania dla OSP w Wysiadłowie
3.	Zakup samochodu bojowego oraz sprzętu i wyposażenia dla OSP Wilczyce
4.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Radoszkach
5.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Tułkowicach
6.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Pęczynach
7.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Przewodach
8.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Darominie
9.	Zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP w Pielaszowie

Cel operacyjny 3 – Inwestycje związane z termomodernizacją budynków, Odnawialnymi Źródłami Energii (OZE) oraz Efektywnym Wykorzystaniem Energii (EWE)

1.	Fotowoltaika na budynkach użyteczności publicznej (na wszystkich budynkach zakwalifikowanych do termomodernizacji + budynek świetlicy wiejskiej/remizy w Wysiadłowie, budynek Centrum Kultury w Wilczycach i budynek Zespołu Szkół w Wilczycach) oraz
----	---

	współfinansowanie instalacji dla mieszkańców (prosument).
2.	<p>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Inwestycją mogą być objęte następujące budynki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urzędu Gminy w Wilczycach, • Zespołu Szkół (szkoły podstawowej i gimnazjum) w Radoszkach, • Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Darominie, • świetlicy wiejskiej/remizy w Przewodach, • świetlicy wiejskiej/remizy w Radoszkach, • świetlicy wiejskiej/remizy w Darominie, • świetlicy wiejskiej/remizy w Pielaszowie, • świetlicy wiejskiej/remizy w Tułkowicach, • świetlicy wiejskiej w Dacharzowie, • świetlicy wiejskiej/remizy w Łukawie (wymiana okien, docieplenie budynku), • Zespołu Szkół (szkoły podstawowej i gimnazjum) w Łukawie, • świetlicy w Dobrociach.
3.	Remont budynku elewacji Zespołu Szkół w Wilczycach wraz z wymianą okien
4.	Budowa oświetlenia w miejscowościach: Wilczyce, Daromin, Radoszki, Przewody (łącznie ok. 10 km stacji transformatorowych). W pozostałych miejscowościach należy uzupełnić punktowo oświetlenie (pojedyncze lampy), ewentualnie wraz z małą infrastrukturą towarzyszącą (tzw. piątej linki itp.). W niektórych miejscowościach (np. Radoszki, Wysiadłów) należy przeprowadzić wymianę starych opraw oświetleniowych na nowe (z energooszczędnymi żarówkami) w technologii LED.

USUWANIE AZBESTU

Planowanym działaniem jest pozyskanie maksymalnych środków zewnętrznych przy jednoczesnym minimalnym wkładzie środków z budżetu gminy do usunięcia jak największej ilości wyrobów zawierających azbest.

3.4 Źródła finansowania

Zadania do realizacji zapisane w „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce na lata 2015-2022” mogą być wsparte m.in. z następujących programów:

1. „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”
2. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”
3. „Fundacja Wspomagania Wsi”
4. „Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności”

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Najważniejsze zadania realizowane w ramach tego Programu związane są z tworzeniem dogodnych warunków dla rozwoju miejscowości, aktywizacją ludności wiejskiej, projektami związanymi z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesieniem atrakcyjności turystycznej danej miejscowości.

Poniżej prezentujemy najciekawsze działania **PROW 2014-2020**:

7.2 Transfer wiedzy i działalność informacyjna

Poddziałanie Szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności (np. tworzenie i funkcjonowanie grup producenckich)

Poddziałanie Demonstracje i działania informacyjna

Inwestycje w projekty demonstracyjne służące promowaniu innowacji

Działania upowszechniające dobre praktyki lub innowacyjne rozwiązania.

Wsparcie może być przyznane temu wnioskodawcy, który posiada przygotowanie i doświadczenie w transferze wiedzy min. 5 lat, w tym 3 rekomendacje dot. realizacji ww. działań transferu wiedzy

7.3 Usługi doradcze z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw

7.3.1 Poddziałanie Udzielania pomocy rolnikom lub właścicielom lasów w korzystaniu z usług doradczych

7.3.1.1 Świadczenie kompleksowej porady dla rolnika i grupy rolników

7.3.1.2 Świadczenie kompleksowej porady dla właścicieli lasów

Wsparcie szkoleń dla doradców

7.4 Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

7.4.1 Poddziałanie Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości

Wsparcie do 2000 EURO na gospodarstwo rocznie.

Poddziałanie Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych

7.5 Inwestycje w środki trwałe

7.5.1 Poddziałanie: Pomoc na inwestycje w gospodarstwach rolnych (Modernizacja gospodarstw rolnych)

60 % kwalifikowalnych w przypadku młodych rolników i inwestycji zbiorowych albo

50% kwalifikowalnych w przypadku pozostałych operacji i nie mniej niż 30% kosztów kwalifikowalnych

Max. 900 tys. zł dla producentów prosiąt

Max. 500 tys. zł dla pozostałych operacji

7.5.2 Poddziałanie: Pomoc na inwestycje w przetwórstwo/marketing i rozwój produktów rolnych (Przetwórstwo i marketing produktów rolnych)

Max. 3 mln zł na 1 beneficjenta

7.5.3 Scalanie gruntów

Beneficjenci tylko Starostwa Powiatowe

Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zapobiegawczych

7.6.1 Poddziałanie: Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof (inwestycje zapobiegawcze)

Pomoc może być przyzna Spółce wodnej, która utworzona została do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń służących do ochrony gospodarstw członków Spółki wodnej przez powodzią oraz melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na terenach zmeliorowanych, będących w posiadaniu członków Spółki wodnej.

Pomoc może być przyznana wyłącznie na inwestycje przyczyniające się do ochrony upraw rolnych rolników będących członkami spółki wodnej, przed skutkami powodzi lub deszczu nawalnego.

Do 80% kosztów kwalifikowanych operacji, dla jednego Beneficjenta nie więcej niż 500 tys. zł

7.6.2 Poddziałanie: Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof (Inwestycje odtworzeniowe)

Beneficjenci tylko rolnicy

Max. do 300 tys. zł

7.7 Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej

7.7.1 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników)

7.7.2 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej)

Beneficjent osoby fizyczne

Do 100 tys. zł zgodnie z założeniami biznesplanu 80% kwalifikowalne, 20 % wkład własny

7.7.3 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)

Max. do 60 tys. zł zgodnie z założeniami biznesplanu 80% kwalifikowalne, 20 % wkład własny

7.7.4 Poddziałanie Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych

Koszt zakupu ciągnika może być kwalifikowalny, jeśli nie stanowi więcej niż 50% kosztów kwalifikowanych

Koszty kwalifikowalne dotyczą tylko zakupów sprzętu, urządzeń, maszyn i wyposażenia

Beneficjenci: osoby fizyczne, prawne, które prowadzą działalność w zakresie usług rolniczych jako mikro- lub małe-przedsiębiorstwo przez co najmniej 2 lata przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy.

Wnioskodawca musi przedstawić rentowny biznesplan w zakresie usług rolniczych

Pomocy nie udziela się podmiotom, które skorzystały z pomocy finansowej w ramach działania Modernizacja gospodarstw rolnych 2007-2013

Kryteria wyboru projektów będą uwzględniać:

- innowacyjność, ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu
- inwestycja w powiatach z najwyższymi bezrobociem w kraju
- wnioskodawca nie korzystał z działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 2007-2013” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Max. 50% nie więcej niż 500 tys. zł zgodnie z założeniami biznesplanu

7.7.5 Poddziałanie: Płatności dla rolników kwalifikujących się do wsparcia w ramach systemu dla małych gospodarstw (Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa)

7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

7.8.1 Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii

7.8.1.1 Operacje dotyczące zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych

Realizacja w miejscowościach do 5 tys. mieszkańców

Realizacja inwestycji poza Aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Spójna ze Strategią rozwoju gminy lub planem rozwoju miejscowości

Preferencje dla wniosków z zakresu gospodarki wodnej i ściekowej

Max. 2 mln zł na Beneficjenta, dofinansowanie 63,63 %, wkład własny 36,37 %

7.8.1.2 Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

Beneficjent: Gmina, Powiat i ich związki

Miejscowości do 5 tys. mieszkańców

Max. poziom dofinansowania 3 mln zł, dofinansowanie 63,63%, wkład własny 36,37%

Operacja musi mieć na celu połączenie jednostki osadniczej z istniejącą siecią drogową.

Preferowane będą inwestycje dla operacji, których realizacja zapewni dostęp do sieci drogowej większej liczbie mieszkańców. Przewiduje się preferencje w zakresie modernizacji dróg w miejscowościach, gdzie znajdują się ważne dla społeczności lokalnej obiekty i instytucje.

7.8.2 Poddziałanie: Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej.

7.8.2.1 Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

Odnawianie obiektów zabytkowych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Beneficjent Gmina lub jednostka kultury

Inwestycja w miejscowości do 5 tys. mieszkańców

Inwestycja musi być wpisana do rejestru bądź ewidencji zabytków

Max. poziom dofinansowania 500 tys. zł, dofinansowanie 63,63%, wkład własny 36,37%

7.8.3 Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury

7.8.3.1 Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej

Beneficjenci Gminy w przypadku kształtowaniu przestrzeni publicznej lub gmina bądź jednostka kultury w przypadku budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne

Max. poziom dofinansowania 500 tys. zł, dofinansowanie 63,63%, wkład własny 36,37%

7.8.3.2 Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów lub usług

Max. poziom dofinansowania 1 mln zł, dofinansowanie 63,63%, wkład własny 36,37%

7.9 Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów

7.9.1 Poddziałanie Zalesianie i tworzenie terenów zielonych

7.10 Tworzenie grup i organizacji producentów

7.10.1 Poddziałanie: Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym

7.11 Działania rolnośrodowiskowo -klimatyczne

7.11.1 Poddziałanie: Płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych

7.11.1.1 Pakiet 1: Rolnictwo zrównoważone

7.11.1.2 Pakiet 2: Ochrona gleb i wód

7.11.1.3 Pakiet 3: Zachowania sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych

7.11.1.4 Pakiet 4: Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000

7.11.1.5 Pakiet 5: Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000

7.11.2 Poddziałanie: Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie

7.11.2.1 Pakiet 6: Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

7.11.2.2 Pakiet 7: Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

7.12 Rolnictwo ekologiczne

7.12.1 Poddziałanie: Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne

7.12.2 Poddziałanie: Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego

7.13 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

7.14 Współpraca

7.14.1 Poddziałanie: Wsparcie na rzecz rozwoju nowych produktów, nowych praktyk, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym poprzez współpracę w ramach grup operacyjnych na rzecz innowacji EPI (Współpraca w ramach grup EPI)

7.15 LEADER

7.15.1 Wsparcie przygotowawcze

7.15.2 Poddziałanie Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju

7.15.3 Poddziałanie: Wdrażanie projektów współpracy

Uzyskanie pomocy powyżej 25 tys. zł wymaga utworzenia co najmniej 1 miejsca pracy

Inkubator przetwórstwa lokalnego max. 500 tys. zł

Limit pomocy 300 tys. zł/beneficjenta

Intensywność pomocy od 50 do 100%

7.15.4 Poddziałanie: Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji

Fundacja Wspomagania Wsi

Celem Fundacji jest wspomaganie inicjatyw gospodarczych i społecznych mieszkańców wsi i małych miast oraz inicjatyw związanych z poprawą stanu infrastruktury obszarów wiejskich, poprawa warunków życia i gospodarowania na wsi, rozwój społeczny i kulturalny wsi, rozwój oświaty wśród ludności wsi, ochrona środowiska naturalnego,

wspieranie rozwoju niekonwencjonalnych źródeł energii, organizowanie opieki społecznej na wsi, pomoc dla mieszkańców obszarów wiejskich. Fundacja realizuje swoje cele poprzez: udzielanie ze środków pieniężnych Fundacji kredytów przez banki, z którymi Fundacja ma podpisane umowy o współpracy, na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie działalności objętej celami statutowymi, udzielanie dotacji lub zwrotnej pomocy finansowej na warunkach preferencyjnych na realizację przedsięwzięć, prowadzenie doradztwa techniczno-ekonomicznego, prowadzenie szkoleń, popularyzowanie wiedzy teoretycznej i praktycznej, organizowanie zaopatrzenia technicznego wspomaganych przedsięwzięć.

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (PAFW)

Fundacja działa na rzecz umacniania społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i gospodarki rynkowej w Polsce, w tym wyrównywania szans rozwoju indywidualnego i społecznego, a jednocześnie wspiera procesy transformacji w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. PAFW urzeczywistnia swoje cele poprzez realizację programów w następujących obszarach tematycznych: Inicjatywy w zakresie edukacji, Rozwój społeczności lokalnych, Obywatel w demokratycznym państwie prawa i Dzielenie się polskimi doświadczeniami w zakresie transformacji. W działaniach na terenie Polski Fundacja koncentruje się obecnie na inicjatywach edukacyjnych, służących przede wszystkim wyrównywaniu szans, a także na wyzwaniu i umacnianiu energii obywatelskiej w miejscach wymagających szczególnego wsparcia. Wsparcie ze strony Fundacji można uzyskać tylko w ramach jej programów. Zainteresowani uzyskaniem finansowego wsparcia ze strony PAFW ubiegają się o dotacje składając wniosek bezpośrednio u realizatora określonego programu. Decyzje w sprawie przyznania dotacji podejmuje komisje ekspertów powoływana przez Fundację.

Tabela 27: Możliwość finansowania zadań z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 na zadania związane z Kapitałem Ludzkim

Oś priorytetowa	Wsparcie UE	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym	Typy beneficjentów	Grupy docelowe	Rodzaje działań
8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	13,63 mln €	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	Cel szczegółowy: Wsparcie wydłużenia aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych	- Przedsiębiorcy i ich Pracownicy, w tym w szczególności pracownicy pracujący w warunkach szkodliwych dla zdrowia, - osoby powyżej 50 roku życia, - osoby nieaktywne zawodowo	podnoszenie aktywności zawodowej osób powyżej 50 roku życia przeciwdziałanie przedwczesnemu opuszczeniu rynku pracy przez osoby w wieku produkcyjnym, szczególnie ze względu na zdrowotnych
	29,99 mln €	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz zdobywanie umiejętności i uczenia się przez całe życie	10.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wcześniejszej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.	Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do jakości edukacji, w tym edukacji przedшкольной.	Liczba przedszkoli, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych, Policja	- dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dzieci z niepełnosprawnościami określone w ustawie o systemie oświaty, uczniowie i wychowankowie szkół/placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz specjalne, w tym z niepełnosprawnościami (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych), - nauczyciele kształcenia ogólnego oraz specjalnego, - pracodawcy - partnerzy społeczno-gospodarczy	zmniejszania dysproporcji w upowszechnianiu edukacji przedшкольной pomiędzy miastem a wsią oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu i segregacji w edukacji prowadzonej w szkołach i placówkach kształcenia podstawowego (w tym ponadpodstawowego), ze szkół/placówek specjalnych), ze szczególnym uwzględnieniem wyrównywania dysproporcji pomiędzy obszarami miast i wsi na wszytkich etapach edukacji kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego poprzez upowszechnianie metod pracy z praktycznym wykorzystaniem

							<p>wzmacnianiem kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie praktycznego ich wykorzystania). rozwój wysokiej jakości szkolnictwa ponadpodstawowego kontynuacja wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła” w obszarach e - nauczyciel e - szkoła</p>
5,45 mln €				<p>10.2 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia , w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu</p>	<p>Wszytkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych</p>	<p>- osoby dorosłe podnoszące kompetencje we własnym zakresie (w tym osoby z niepełnosprawnościami)</p>
19,08 mln €			<p>10.3 B1S lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju</p>	<p>Cel Poprawa jakości i upowszechnienie kształcenia zawodowego</p>	<p>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C) Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki</p>	<p>Wszytkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych</p>	<p>- uczniowie szkół/placówek kształcenia zawodowego, - nauczyciele kształcenia zawodowego, - szkoły/placówki prowadzące kształcenie zawodowe oraz ustawiczne, - pracodawcy/przedsiębiorcy/uczelnie, - partnerzy społeczno - gospodarcz</p>
							<p>dostosowywanie kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy zwiększanie kompetencji uczniów i słuchaczy szkół zawodowych, doskonalenie umiejętności nauczycieli zawodu we współpracy z uczelniami i z pracodawcami/ przedsiębiorcami, jako część projektów wspierających edukację kształcenia zawodowego. tworzenie centrów kształcenia zawodowego i wsparcie usług przez nie realizowanych</p>

9,54 mln €	9.8. wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznej oraz ekonomii celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.	Cel szczegółowy: Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD	okresie sprawowania opieki ekonomicznej - podmioty planujące działalność gospodarczą w obszarze ekonomii społecznej (w tym organizacje pozarządowe), - podmioty wspierające sektor ekonomii społecznej	1. kompleksowe usługi na rzecz rozwoju sektora ekonomicznej, 2. wspiera nie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej poprzez tworzenie nowych i wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej, 3. tworzenie regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej, w tym klastrów ekonomicznej społecznej, 4. koordynacja i monitoring działań w zakresie ekonomii społecznej
68,16 mln €	8.5. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępu do zatrudnienia i wspieranie aktywności zawodowej	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD	- osoby pozostające bez zatrudnienia w tym zarejestrowane w powiatowym/miejskim urzędzie pracy jako bezrobotne, - osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności: długotrwale bezrobotne, z niepełnosprawnościami w wieku 25 – 30 lat, powyżej 50 roku życia, - osoby odchodzące z rolnictwa, - osoby pracujące, - pracodawcy w zakresie działań EURES	- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy poprzez pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, w tym Indywidualne Plany Działania, podnoszenie kwalifikacji zawodowych i ich dopasowanie do potrzeb rynku pracy (m.in. szkolenia specjalistyczne kursy, studia podyplomowe i uzupełniające) pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego (m.in. staże, praktyki, subsydiowanie zatrudnienia, wsparcie adaptacyjne w miejscu pracy, doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy, wolontariat zatrudnienie wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami), zapobieganie dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych rodziców/opiekunów (ze szczególnym uwzględnieniem kobiet) w okresie pełnienia opieki nad osobą zależną, m.in. poprzez

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce na 2015-2022

40,90 mln €	8.9. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Cel szczegółowy: Wzmacnianie adaptacyjności przedsiębiorstw i ich pracowników	Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych	rolnictwa - Przedsiębiorstwa oraz ich pracownicy, w tym pracownicy przewidziani do zwolnienia lub zagrożeni zwolnieniem z pracy, - Przedsiębiorstwa i pracownicy przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne, - Osoby, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy, - Pracownicy naukowci jednostek naukowych, - Pracownicy naukowci, naukowo-dydaktyczni, dydaktyczni uczelni, - Doktoranci.	gospodarczej (np. w formie mikropożyczek)
-------------	---	--	---	--	---	---

Tabela 28: Możliwość finansowania zadań JST z RPOWŚ 2014-2020

Oś priorytetowa	Wsparcie UE	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym	Typy beneficjentów	Grupy docelowe	Rodzaje działań
Oś priorytetowa 2	68,16 mln euro	Cel główny przedmiotowej osi priorytetowej realizowany będzie w oparciu o realizację Celu Tematycznego 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TK. Celu tematycznego 3. Wzmocnienie konkurencyjności MSP oraz Celu tematycznego 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, które bezpośrednio wpływają na rozwój przedsiębiorczości	3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	Wzrost liczby trwałych miejsc pracy w przedsiębiorstwach	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	Typy beneficjentów: Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego, przedsiębiorstwa społeczne, instytucje otoczenia biznesu z terenu województwa świętokrzyskiego, jednostki samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego, wojewódzkie samorządowe osoby prawne.	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, w tym absolwenci szkół wyższych, planujące założenie działalności gospodarczej.	1. wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wczesnym etapie rozwoju 2. wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw we wprowadzaniu na rynek nowych produktów/usług, rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających akademicką, przedsiębiorczą infrastrukturę na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojennych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegerowskich), 5. wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych.
Oś	34,08		4.1. wspieranie	Zwiększenie	1. Udział	- Jednostki samorządu	Nie ma wskazanej	1. wytwarzania energii elektrycznej i

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce na 2015-2022

priorytetowa 3	mln euro	wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	produkcji energii w województwie świętokrzyskim, pochodzących ze źródeł odnawialnych, oraz budowa systemów dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.	produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem 2. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE 3. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE.	terytorialnego, - przedsiębiorstwa duże, średnie, małe, mikro prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego, - uczelnie, - związki i stowarzyszenia JST, - podmioty lecznicze wykonujące na terenie województwa świętokrzyskiego działalność leczniczą finansowaną ze środków publicznych, - państwowe jednostki budżetowe, - instytucje kultury,	cieplnej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych (energia wodna, wiatru, słoneczna, geotermalna, biogazu, biomasy) wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej, 2. budowy instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw, 3. budowy oraz modernizacji zakładów do produkcji urządzeń OZE, 4. budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokiej kogeneracji z OZE.
	51,93 mln euro	4.3. wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych m.in. poprzez poprawę efektywności energetycznej w budynkach publicznych oraz w sektorze mieszkaniowym.	1. Emisja gazów cieplarnianych* 2. Liczba zmodyfikowanych energooszczędnych budynków	Nie ma wskazanej	1. ociepleniem obiectu, 2. wymianą okien, drzwi zewnętrznych, oraz oświetlenia na energooszczędne, 3. przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji, systemów wodno-kanalizacyjnych, 4. instalacja OZE w modernizowanych energooszczędnie budynkach, 5. instalacja systemów chłodzących, w tym również z OZE, 6. instalowaniem urządzeń energooszczędnych najnowszej generacji 7. wymiana pokrycia dachowego, 8. budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła 9. w wysokosprawnej kogeneracji, wraz z infrastrukturą do dystrybuowania wytworzonej energii.
	61,34 mln euro	4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów	Wsparcie dla realizacji inwestycji wynikających z	1. Emisja gazów cieplarnianych (1990=100)*	- jednostki samorządu terytorialnego, - przedsiębiorstwa duże,	1. działania informacyjno-promocyjne dotyczące np. oszczędności energii, 2. kampanie promujące:

13,63 mln euro	6.1. inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zapewnienie efektywnego działania systemu gospodarowania odpadami	1. Liczba odpadów przypadających na 1 mieszkańca 2. Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów	Jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST.	Nie ma wskazanej	1. kompleksowych działań skierowanych na poprawę gospodarowania odpadami, zgodnie z postanowieniami WPGO.
88,61 mln euro	6.2. inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Poprawa dostępu mieszkańców regionu do systemów oczyszczających ścieki komunalne.	1. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków 2. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej 3. Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych 4. Liczba rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych 5. Długość wybudowanej	Jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST, i porozumienia JST, przedsiębiorcy.	Nie ma wskazanej	1. kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi. -2. kompleksowe wsparcie budowy systemów indywidualnych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej (budowa przydomowych lub przykładowych oczyszczalni ścieków – na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna), 3. budowa i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowe, ujęcia i stacje uzdatniania wody) – wyłącznie w ramach projektów dot. infrastruktury służącej oczyszczaniu ścieków, Zakłada się realizowanie inwestycji

54,53 mln euro	6.3. zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.	kanalizacji sanitarnej 6. Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków	Jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe wojewódzkie osoby prawne, instytucje kultury, instytucje ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego (w tym archiwum państwowe), ROT i lokalne organizacje turystyczne, organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, związki i stowarzyszenia JST, kościelne osoby prawne, przedsiębiorcy działający na terenie województwa świętokrzyskiego, związki wyznaniowe oraz szkoły i uczelnie artystyczne, Telewizja Polska.	Nie ma wskazanej	przede wszystkim na obszarach aglomeracji o wielkości poniżej 10 tys. RLM, ujętych w KPOSK, a także na pozostałych terenach w celu wypełnienia dyrektywy ściekowej.
6,82	6.4. ochrona i przywrócenie	Ochrona obszarów	1. Stopień	- jednostki samorządu	Nie ma wskazanej	1.zachowaniu i zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego, dostosowaniu obiektów dziedzictwa kulturowego do funkcji turystycznych lub kulturowych. 2.promocji dziedzictwa kulturowego regionu wraz z tworzeniem i promocją produktów tradycyjnych i regionalnych oraz kompleksowych produktów turystycznych (w tym tworzenie szlaków kulturowych i organizacja wydarzeń kulturalno – promocyjnych). 3.rozwojowi zasobów kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego (w tym poprawie jakości funkcjonowania instytucji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego), budowie, przebudowie i renowacji instytucji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego oraz budowie, przebudowie, i remoncie instytucji kultury oraz konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych wraz z dostosowaniem do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym działalności gospodarczej, 4.zakupowi wyposażenia oraz konserwacji muzealiów, materiałów archiwalnych starodruków itp., 5.wspareciu i rozwojowi centrów informacji turystycznej, kulturalnej i promocji kultury. 6.promocji dziedzictwa naturalnego regionu oraz jego wykorzystaniu do celów turystycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce na 2015-2022

mln euro	różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę.	ceńnych przyrodniczo oraz wykorzystanie lokalnych i regionalnych zasobów przyrodniczych dla zrównoważonego i przylaznego rozwoju turystyki.	wykorzystania miejsc noclegowych 2. Liczba parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody objętych wsparciem 3. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 4. Liczba przebudowanych lub zmierzniowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 5. Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętej wsparciem	terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, - samorządowe osoby prawne zajmujące się ochroną przyrody, - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, - parki, krajobrazowe i ich zespoły, - instytucje badawcze, - organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, zajmujące się ochroną przyrody, - jednostki budżetowe (np. RDOŚ), - uczelnie, - administracja rządowa.	technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach NATURA 2000), wraz z opracowaniem planów ochrony lub planów zadań ochronnych tych obszarów. 2. ochronie różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki, służące rozwojowi zielonej infrastruktury (np. ogrody deszczowe w miastach, parki miejskie, korytarze ekologiczne, zielone bariery akustyczne), 3. zarządzaniu i ochronie krajobrazu (np. inwentaryzacja przyrodnicza obszarów chronionych, audyt krajobrazowy, urbanistyczne zasady krajobrazu), 4. promocja i zagospodarowanie do celów zrównoważonego i przylaznego środowiska rozwoju turystyki (m.in. infrastruktura dla ruchu rowerowego), 5. polegające na budowie i modernizacji niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków. 6. rozbudowie, modernizacji i doposażeniu ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej (m.in. w parkach krajobrazowych), 7. opracowaniu dokumentacji dotyczącej planowania ochrony (planów, ekspertyz, inwentaryzacji) rezerwatów oraz obszarów Natura 2000 oraz ochrony czynnej na tych obszarach.	Interwencja zostanie skierowana na projekty, dotyczące kompleksowej modernizacji energetycznej budynków publicznych (z wyłączeniem jednostek podległych administracji centralnej) oraz	
Oś priorytetowa 6	13,63 mln euro	Nic ma	4.3. wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich	1. Emisja gazów cieplarnianych* 2. Liczba zmierzniowanych h energetycznie	- jednostki samorządu terytorialnego, - samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną.	Nie ma wskazanej

		oraz zielonej infrastruktury	wykorzystanie tych zasobów dla rozwoju turystyki.	lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych		<p>i wyposażenie parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody,</p> <p>2. opracowanie planów lub programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo,</p> <p>3. ochrona różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, geoparki i ekoparki,</p> <p>4. zabezpieczenie miejsc przyrodniczo cennych na terenach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody,</p> <p>5. działania inwestycyjne umożliwiające wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych wraz z promocją np. zbiorniki wodne, stawy widokowe, tereny wypoczynkowe, ścieżki dydaktyczne,</p> <p>6. tworzenie warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o zasoby przyrodnicze regionu, poprzez ich promocję i zagospodarowanie do celów zrównoważonego i przyjaznego środowisku rozwoju turystyki,</p> <p>7. budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków (również na terenach chronionych),</p> <p>8. rozbudowa, modernizacja i doposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej (m. in. parki krajobrazowe, rezerwy przyrody, Geopark, ogrody botaniczne) oraz prowadzenie działań/kampanii informacyjno-edukacyjnych.</p>
54,53 mln euro	9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Poprawa warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów miejskich,	1. korzystające ze świadczeń pomocy na 10 tys. ludności 2. Liczba nowych	Jednostki samorządu terytorialnego, podmioty działające w imieniu JST, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni i gospodarzy,	Nie ma wskazanej	W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 wsparcie kierowane będzie na projekty wpisujące się w Lokalne Plany/Programy Rewitalizacji, mające na celu rozwiązywanie zdiagnozowanych

Osłowa 5	109,06 mln euro		7.2. zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym poprzemysłowych.	/przebudowanych /przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 1. Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności 2. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	Jednostki samorządu terytorialnego na obszarze objętym ZIT, Samorząd Województwa Świętokrzyskiego	Nie ma wskazanej	W ramach priorytetu 7.2 zaplanowano budowę, przebudowę dróg różnych kategorii na terenie miasta Kielce, obszarze funkcjonalnym Kielce usprawniających połączenia komunikacyjne z jego rdzeniem, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach (ITS).	problemów społecznych.
Osłowa 7	24,45 mln euro		7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowania działań służących zmniejszeniu hałasu	Poprawa jakości wewnętrznych połączeń komunikacyjnych w regionie, szczególnie zwiększenia dostępu do transportu kolejowego, lokalnych rynków pracy oraz stref aktywności gospodarczej	1. Oszczędność czasu przejazdu 2. Całkowita długość nowych linii kolejowych	Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, zarządca infrastruktury kolejowej, zarządca infrastruktury dworcowej.	Nie ma wskazanej	W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 planuje się realizację co najmniej jednego projektu, dotyczącego budowy i przebudowy infrastruktury kolejowej.	
Osłowa 7	13,63 mln euro		8.2. wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i	Wspieranie nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów ze specyficznymi potrzebami.	1. Dynamika PKB na 1 mieszkańca (w cenach bieżących) rok poprzedni =100 2. Liczba nowych produktów turystycznych	Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, partnerzy społeczni i gospodarczy w tym organizacje pozarządowe.	Nie ma wskazanej	W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 przewidziane jest wsparcie dla obszarów dla których kluczowe jest nadanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych tych terenów, uwzględniając poprawę dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego, przemysłowego i naturalnego, rozwój zasobów kultury, jak również wspieranie rozwoju turystyki kulturowej (city & culture) oraz tworzenia nowych produktów	

	44,99 mln euro	zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	Poprawa dostępności infrastruktury ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.	1. Oczekiwana, przeciętna długość życia 2. Liczba wspartych podmiotów leczniczych 3. Liczba wspartych obiektów z zakresu polityki społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, podmioty lecznicze, wykonujące na terenie województwa świętokrzyskiego działalność leczniczą finansowaną ze środków publicznych, stowarzyszenia i fundacje, instytucje działające na rzecz świadczenia usług społecznych.	Nie ma wskazanej	<p>turytycznych w oparciu o te zasoby w celu podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej i pobudzenia rozwoju gospodarczego.</p> <p>Powinno ono wynikać ze strategii opracowanych dla terytoriów ze specyficznymi potrzebami. Cała infrastruktura powstała w ramach Priorytetu inwestycyjnego będzie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Interwencja, zaplanowana w priorytecie inwestycyjnym 9.1 dotyczy następujących typów przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura ochrony zdrowia - inwestycje których celem jest poprawa dostępu do usług z zakresu ochrony zdrowia w tym profilaktyki zdrowotnej, medycy pracy, opieki nad matką i dzieckiem; oraz opieki paliatywnej, - inwestycje w infrastrukturę sanatoriów i szpitali uzdrowiskowych, - infrastruktura usług społecznych w zakresie pomocy społecznej w tym: usług o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym, opieki nad rodziną i pieczy zastępczej, usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomaganego, chronionego, treningowego i socjalnego. <p>Inwestycje dotyczące placówek/środków interwencji kryzysowej, a także diagnozowania i monitoringu problemów społecznych.</p>
--	----------------	---	---	--	---	------------------	--

Część 4. System wdrażania i monitorowania Strategii

4.1. Powołanie Zespołu Monitorującego

Zarządzającym Strategią w imieniu Gminy Wilczyce będzie Wójt przy pomocy **Zespołu Monitorującego Strategię Rozwoju Gminy**. Zespół zostanie powołany stosownym Zarządzeniem Wójta i w jego skład wejdą:

- **2 przedstawicieli Wójta** – w tym **Pełnomocnik ds. Strategii Rozwoju Gminy**, który będzie przewodniczył pracom Zespołu,
- **2 przedstawicieli Rady Gminy**,
- **1 przedstawiciel organizacji pozarządowych**,
- **1 przedstawiciel przedsiębiorców**,
- **1 przedstawiciel rolników** oraz
- **inne osoby zaproponowane przez Wójta/Radę Gminy**.

Zespół Monitorujący Strategię Rozwoju Gminy opracuje swój regulamin. Celem tego zespołu będzie nadzór nad skutecznością i jakością realizacji Strategii. Do zadań Zespołu będzie należało w szczególności:

1. przygotowywanie sprawozdań z realizacji Strategii (w miarę potrzeb i oczekiwań radnych),
2. przedkładanie Radzie Gminy propozycji zmian w treści Strategii,
3. zapoznanie się z uwagami Rady Gminy dotyczącymi sprawozdania z realizacji Strategii,
4. opiniowanie wniosków przedkładanych przez organizacje pozarządowe, przedsiębiorców czy też mieszkańców dotyczących zadań realizowanych w ramach Strategii,
5. ewaluację Strategii,
6. podejmowanie decyzji odnośnie regulaminu prac Zespołu, wyboru sekretarza, itp.
7. inne określone w Regulaminie i mające znaczenie dla realizacji Strategii.

Uczestnictwo w pracach Zespołu ma charakter społeczny i za udział w nich nie przysługuje wynagrodzenie. Zespół spotyka się nie rzadziej niż raz w roku. Jego decyzje są podejmowane o ile to możliwe w ramach konsensu, szczególny tryb podejmowania decyzji zostanie zaproponowany w Regulaminie Zespołu.

4.2 System monitorowania strategii

Kluczowe znaczenie dla oceny Strategii ma jej monitoring, który powinien być zadaniem systematycznym i polegającym na ciągłym zbieraniu, analizie i wykorzystywaniu informacji o przebiegu jej wdrażania na **potrzeby lepszego zarządzania**, oceny oraz podejmowania decyzji. Proces ten dostarcza **niezbędnych informacji** na temat postępów realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych i programów oraz diagnozuje stan wykorzystania udzielonej pomocy finansowej. **Funkcję instytucji monitorującej** wdrażanie Strategii będzie pełnił **Rada Gminy Wilczyce**. W miarę potrzeb **będą analizowane postępy w realizacji Strategii**. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie:

1. **akceptację sprawozdań z realizacji Strategii przygotowanych przez Zespół Monitorujący Strategię, w szczególności osiągnięcia celów, rezultatów,**
2. **analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii,**
3. **aktualizację Strategii,**
4. **uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy podejmowaniu decyzji o budżecie gminy oraz wieloletniej prognozy inwestycyjnej lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.**

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce będzie skoncentrowany głównie na kontroli realizacji projektów inwestycyjnych. Będzie on prowadzony w dwóch zakresach:

- **rzeczowym** - ma za zadanie dostarczyć dane i informację na temat aktualnego stanu wdrażania Strategii oraz przyczynić się do przeprowadzenia oceny jego wykonania na dany moment - na podstawie sprawozdania z realizacji Strategii przygotowanego przez Zespół Monitorujący Strategię. Zakres rzeczowy monitoringu będzie prowadzony w dwóch kategoriach i dotyczyć będzie wskaźników produktu i rezultatu.
- **finansowym** – będą obrazować go dane finansowe realizacji projektów, które będą podstawą do stwierdzenia czy postęp finansowy we wdrażaniu Strategii jest osiągnięty na zakładanym poziomie.

4.3 Sposoby oceny Strategii

Ewaluacja ma na celu poprawę: jakości, skuteczności i spójności realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce w odniesieniu do konkretnych problemów z jednoczesnym uwzględnieniem celów strategicznych Strategii i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego dotyczącego m.in. oddziaływania na środowisko naturalne projektów zapisanych do realizacji w Strategii.

Rada Gminy oceniając realizację Strategii będzie brała pod uwagę następujących 5 kryteriów:

- **skuteczność** – kryterium, które pozwala sprecyzować, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie Strategii zostały osiągnięte,
- **efektywność** – kryterium, które pozwala ocenić rezultaty jakie zostały osiągnięte dzięki wdrażaniu poszczególnych zadań inwestycyjnych,
- **użyteczność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Strategii odpowiada potrzebom grup docelowych,
- **trafność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszarów problemowych,
- **trwałość** – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Sprawozdania z oceny realizacji Strategii powinno być sporządzane zgodnie z zaleceniami Rady Gminy, instytucji przyznających dofinansowanie projektów przewidzianych do realizacji w ramach Strategii z udziałem środków zewnętrznych. Podmiotem odpowiedzialnym za ewaluację Strategii jest Zespół Monitorujący Strategię. Wnioski z ewaluacji będą prezentowane w sprawozdaniach z realizacji Strategii.

Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu Strategii. Współpraca ta będzie odbywać się na poziomie Zespołu Monitorującego Strategię, gdzie zostaną zaproszeni także przedstawiciele m.in. organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, rolników.

W miarę możliwości i potrzeb informacje na temat wdrażania działań przewidzianych w Strategii w odniesieniu do obszarów problemowych będą przekazywane na zebraniach wiejskich, imprezach cyklicznych oraz sesjach Rady Gminy. Współpraca różnych środowisk reprezentujących mieszkańców Gminy Wilczyce w ramach Zespołu Monitorującego Strategię ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego planu strategicznego, który jest akceptowany i wspierany przez wszystkich uczestników,
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającą się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

4.4 Komunikacja społeczna i promocja

Promocja gminy jest jednym z wymiarów marketingu, który należy rozumieć jako umiejętność zarządzania wizerunkiem gminy. Kształtowanie tego wizerunku nie może koncentrować się tylko na założeniu, że wizerunek ten będzie widoczny tylko z zewnątrz. Bowiem bezpośrednimi odbiorcami wizerunku gminy i jednocześnie osobami, które doświadczają tego wizerunku są mieszkańcy³⁰. Dlatego też promując gminę warto problem ten potraktować wszechstronnie i uwzględnić działania mające na celu **wewnętrzną promocję** gminy, jako przyjaznego miejsca, z którym mieszkańcy w świadomy sposób się identyfikują, a zarazem działania mające na celu **promocję zewnętrzną**, skupioną wokół podnoszenia atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Gminy Wilczyce. Wśród działań podnoszących **atrakcyjność gminy z punktu widzenia jej mieszkańców** wymienić można stosowanie przez władze (Wójt, Rada Gminy) metody partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji dotyczących poszczególnych miejscowości i sołectw m.in. poprzez zebrania wiejskie. Z kolei działania gminy ukierunkowane na jej **promocję zewnętrzną** to przede wszystkim **dbałość o miejsca zabytkowe**.

Informacja na temat realizacji Strategii będzie przekazywana mieszkańcom w sposób ciągły:

- na zebraniach wiejskich,
- na sesjach Rady Gminy,
- w Biuletynie Informacji Publicznej,
- w serwisie informacyjnym Gminy Wilczyce www.wilczyce.pl
- na serwisach ogólnodostępnych np. ngo.pl,
- na tablicach ogłoszeń,
- podczas spotkań z przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi.

Realizacja Strategii musi opierać się na właściwym odbieraniu informacji zwrotnej, tak aby móc dobrze ją modyfikować. Celem działań informacyjnych będzie:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych np. organizacji pozarządowych, szkół, itp.
- zapewnienie bieżącego informowania o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań, za które odpowiada Urząd Gminy Wilczyce,

³⁰ J. Pogorzelski, *Praktyczny marketing miast i regionów*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012.

-zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Strategii w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,

- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii.

Realizacji polityki informacyjnej służyć mają następujące instrumenty:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentacje propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych,
- wizytacje projektów (wyjazdy studyjne),
- współpraca z mediami.

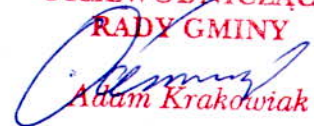

4.5 Aktualizacja Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, lecz w niektórych sytuacjach wręcz konieczne.

Ze względu na zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnątrz Gminy jak i w jej otoczeniu, zachodzi w miarę potrzeb konieczność modyfikacji Strategii. Najlepszą metodą na wprowadzanie zmian w dokumencie jest ich weryfikacja w społecznym procesie, zbliżonym do tego, jaki towarzyszył tworzeniu Strategii. Wójt po zapoznaniu się ze sprawozdaniami przedstawionymi przez Zespół Monitorujący Strategię podejmie decyzję o przedłożeniu aktualizacji Strategii na sesji Rady Gminy w celu zatwierdzenia stosownych zmian. Organem uprawnionym do akceptacji aktualizacji Strategii jest Rada Gminy Wilczyce.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Adam Krakowiak

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz dróg gminnych.....	38
Tabela 2. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Wilczyce	40
Tabela 3. Wykaz dróg krajowych przebiegających przez Gminę Wilczyce	40
Tabela 4. Wskaźniki zwodociągowania w Gminie.....	41
Tabela 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej	47
Tabela 6. Pomioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2013r.....	48
Tabela 7. Rodzaje gruntów w Gminie Wilczyce (dane: styczeń 2015r.)	60
Tabela 8. Powierzchnia i liczba gospodarstw na terenie Gminy Wilczyce styczeń 2015r.....	62
Tabela 9. Informacje na temat terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce	64
Tabela 10. Wieloletnie przedsięwzięcia Gminy Wilczyce	70
Tabela 11: Analiza zadłużenia Gminy Wilczyce na tle innych gmin powiatu sandomierskiego	70
Tabela 12. Struktura ludności na terenie Gminy Wilczyce w latach 2012-2014.....	71
Tabela 13. Statystyka migracyjna w okresie od 01.01.2012r. do 31.12.2014r. Gminie Wilczyce.....	72
Tabela 14. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych	74
Tabela 15. Liczba zawartych małżeństw w latach 2012-2014	76
Tabela 16. Wybrane dane na temat rynku pracy	77
Tabela 17: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2012-2014	78
Tabela 18. Przestępczość na terenie Gminy Wilczyce w latach 2012-2014	81
Tabela 19. Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia.....	82
Tabela 20. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Wilczyce	84
Tabela 21. Wykaz szkół na terenie Gminy Wilczyce.....	87
Tabela 22. Zaplecze techniczne szkół na terenie Gminy Wilczyce.....	88
Tabela 23. Wykaz przedszkoli w Gminie Wilczyce.....	89
Tabela 24. Wykaz boisk sportowych na terenie Gminy Wilczyce	90
Tabela 25. Czytelnicy Gminnej Biblioteki Publicznej według wieku i rodzaju wykonywanego zajęcia	92
Tabela 26. Analiza SWOT.....	105
Tabela 27: Możliwość finansowania zadań z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego	126
Tabela 28: Możliwość finansowania zadań JST z RPOWŚ 2014-2020	132

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Robert Paluch – Wójt Gminy Wilczyce podczas spotkania z radnymi i sołtysami w dniu 08.04.2015r. Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	8
Zdjęcie 2 Uczestnicy spotkania konsultacyjnego w dniu 08.04.2015r. Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	9
Zdjęcie 3 Radni i sołtysi podczas konsultacji społecznych Strategii Rozwoju Gminy	9
Zdjęcie 4. Droga w miejscowości Daromin - fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	15
Zdjęcie 5. Kapliczka przydrożna w Darominie-.....	15
Zdjęcie 6. Droga w miejscowości Pielaszów-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	16
Zdjęcie 7. Pomnik Poległych w Pielaszowie-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	16
Zdjęcie 8. Most łączący Dobrocice i Pielaszów- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	17
Zdjęcie 9. Kapliczka przydrożna w Dobrocicach-	17
Zdjęcie 10. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Pęczynach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	18
Zdjęcie 11. Droga w Pęczynach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	18
Zdjęcie 12. Droga w Przezwodach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	19
Zdjęcie 13. Krajobraz w Bożęcinnie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	19
Zdjęcie 14. Świątlica wiejska w Bożęcinnie fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	20
Zdjęcie 15. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Łukawie fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	20
Zdjęcie 16. Zespół Szkół w Łukawie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	21
Zdjęcie 17. Droga w Gałkowicach Ocinek- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	21
Zdjęcie 18. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Wysiadłowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	22
Zdjęcie 19. Droga w miejscowości Ocinek- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	22
Zdjęcie 20 Dom rodzinny pisarza Wincentego Burka – Ocinek. Fot. Wojciech Kondrat.....	23
Zdjęcie 21 Figurka przydrożna – Ocinek. Fot. Wojciech Kondrat.....	23
Zdjęcie 22. Ocinek z lotu ptaka. Właściciel zdjęcia: Urząd Gminy Wilczyce.....	24
Zdjęcie 23. Droga w Radoszkach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	24
Zdjęcie 24. Szkoła w Radoszkach-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	25
Zdjęcie 25. Droga w Dacharzowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	25
Zdjęcie 26. Ośrodek Kultury w Dacharzowie-	26
Zdjęcie 27. Miejscowość Zagrody- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	26
Zdjęcie 28. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Tułkowicach.....	27

Zdjęcie 29. Droga w miejscowości Tułkowie-	27
Zdjęcie 30. Ośrodek Kultury w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	28
Zdjęcie 31. Zespół Szkół w Wilczycach. Fot. Wojciech Kondrat.....	28
Zdjęcie 32. Budynek Urzędu Gminy w Wilczycach-.....	29
Zdjęcie 33. Droga w miejscowości Bugaj- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	29
Zdjęcie 34. Świetlica wiejska w sołectwie Bugaj-	30
Zdjęcie 35 Użytki rolne w miejscowości Dobrocice. Fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o. ...	34
Zdjęcie 36. Gospodarstwo agroturystyczne w Dobrocicach-	49
Zdjęcie 37. Ośrodek agroturystyczny w Wysiadłowie- fot: http://urloplandia.pl/files/offer/gallery/200519/dom-tarasy.jpg	50
Zdjęcie 38: Kościół w Łukawie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	51
Zdjęcie 39. Kościół w Dacharzowie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	52
Zdjęcie 40. Kościół w Darominie- fot. Mapy.eholiday.pl.....	54
Zdjęcie 41. Dworek Świerzyńskich w Wilczycach- fot. http://jakiecudne.pl	55
Zdjęcie 42. Ruiny młyna wodnego w Pęczynach,.....	56
Zdjęcie 43. Obelisk ku czci Stanisława Młodożeńca-	56
Zdjęcie 44. Sady w Darominie- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	61
Zdjęcie 45. Koło Gospodyń Wiejskich z Wilczyc-fot. Echo Dnia.....	85
Zdjęcie 46. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Pęczynach wraz z zabytkowym wozem strażackim- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	85
Zdjęcie 47. Zespół Szkół w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	87
Zdjęcie 48. Boisko sportowe w Wilczycach- fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.....	90
Zdjęcie 49. Boisko piłkarskie w Wysiadłowie-fot. GRACZKOWSKI DOTACJE Sp. z o.o.	91
Zdjęcie 50: Centrum Kultury w Wilczycach.....	95
Zdjęcie 51. Świetlica w Dacharzowie- fot. Graczkowski Dotacje Sp. z o.o.	96

Spis wykresów

Wykres 1. Zmieszane odpady komunalne zebrane w Gminie Wilczyce w latach 2009-2013	44
Wykres 2. Rodzaje gruntów w Gminie	61
Wykres 3: Liczba gospodarstw wraz z średnią powierzchnią zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce.....	63
Wykres 4. Dochody Gminy Wilczyce w podziale na bieżące i majątkowe	67
Wykres 5. Wydatki w podziale na bieżące i majątkowe	69
Wykres 6. Zadania inwestycyjne roczne w 2015 roku.....	69
Wykres 7: Zadłużenie Gmin z powiatu sandomierskiego stan na 2013r.....	70
Wykres 8. Liczba ludności w Gminie Wilczyce w latach 2012-2014.....	71
Wykres 9. Procentowy udział mieszkańców w poszczególnych sołectwach względem całkowitej liczby mieszkańców gminy, grudzień 2014r.	75
Wykres 10. Liczba ludności z podziałem na wiek	75
Wykres 11: Liczba osób korzystająca z pomocy GOPS w roku 2014 z podziałem na przyczyny przyznania pomocy.....	79
Wykres 12: Liczba osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2012-2014.....	80
Wykres 13. Przestępczość w latach 2012-2014.....	81
Wykres 14. Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia	82
Wykres 15: Dane na temat szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Wilczyce	88
Wykres 16: Liczba dzieci chodzących do szkół i przedszkoli na terenie Gminy Wilczyce w latach 2010-2014.....	89
Wykres 17. Czytelnicy biblioteki w podziale na wiek	92
Wykres 18. Czytelnicy biblioteki w podziale na rodzaj wykonywanego zajęcia.....	93

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Adam Krakowiak